

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVIIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

APRIL
1977
LETNIK 24

4

IZSELJENSKI PIKNIK V ŠKOFJI LOKI JE VELIKA KUL-
TURNA IN FOLKLORNA PRIREDITEV. TUDI LETOS SE
BOMO TAM ZBRALI 4. JULIJA!

FOTO: MARJAN GARBAJS

6

8

V APRILU LETOS MI-NEVA 40 LET, ODKAR JE SLOVENSKO DELAVSTVO PREVZELO NASE ODGOVORNOST ZA USODO IN PRIHODNOST SLOVENSKEGA NARODA. NA ČEBINAH BLIZU TRBOVELJ JE BIL NAMREČ USTANOVNI KONGRES KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE, KI JE IMELA MOČAN VPLIV NA CELOTNO SOCI-ALNO IN DUHOVNO PREOBRAZBO SLOVENSKE DRUŽBE.

V VRSTI SESTAVKOV O RASTI SLOVENIJE, ZLASTI ŠE O RASTI SLOVENSКИH MEST IN DRUGIH VEČJIH KRAJEV, SMO SE TOKRAT ODPRAVILI V ŠKOFJO LOKO, KI JE KLJUB TISOČLETNI TRADICIJI ŠE VEDNO VSA V POLETU, RASTE NA VSE STRANI, OHRANJA PA TUDI VSE BISTVENE PRVI-NE STAREGA MESTA.

10

NA ŽELJO NAROČNI-KA MATIJE CORELA IZ ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE SE JE NAŠ SODELAVEC TOKRAT ODPRAVIL NA KO-STELSKO, V DEŽELI-CO PETRA KLEPCA. SEZNANJA NAS S TO »KOČEVSKO ŠVICO«, LEPO DEŽELICO, KI NEZADRŽANO OSTA-JA BREZ LJUDI, KI PA SE KRČEVITO UPIRA ZAOSTAJANJU V RAZVOJU.

34

V GRADIŠČU V SLOVENSКИH GORICAH JE BILO V FEBRUAR-JU SREČANJE PESNI-KOV IN PISATELJEV ZAČETNIKOV, NA KA-TEREM SO NAJBOLJ-ŠIM PODELILI TUDI POSEBNA PRIZNA-NJA. ENO IZMED NAJ-BOLJŠIH DEL, KI JE BILO PREBRANO NA TEM SREČANJU, TO-KRAT OBJAVLJAMO. ŽIRIJA JE ŠE POSE-BEJ POHVALILA PRO-ZNA DELA.

RODNA GRUDA

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS
EN EL MUNDO
APRIL 1977
LETNIK 24
ŠTEVILKA 4

IZDAJA — PUBLISHED BY:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA

TEL.: 061/20-657

NASLOV — ADDRESS:

61001 LJUBLJANA

CANKARJEVA 1/II, P. P. 196

SLOVENIJA-JUGOSLAVIJA

Tel.: 061/23-102 — UREDNIŠTVO

061/21-234 — UPRAVA

GLAVNI UREDNIK:

DRAGO SELIGER

ODGOVORNI UREDNIK:

JOŽE PREŠEREN

UREDNIKA:

INA SLOKAN

UREDNIŠKI ODBOR:

JANEZ KAJZER, JOŽE OLAJ, ERNEST

PETRIN, JOŽE PREŠEREN, INA

SLOKAN, MILA ŠENK, JUŠ TURK

UREDNIŠKI SVET:

ANTON INGOLIČ (PRESEDNIK),

MATJAŽ JANČAR, FRANCE POZNIČ,

FRANCI STARE, ANDREJ ŠKERLAVAJ,

MARTIN ZAKONJŠEK

OBLIKOVALKA:

LILIJANA LESAR

PREVAJALCA:

MILENA MILOJEVIČ-SHEPPARD/

ANGLEŠČINA

ALBERTO GREGORIČ/ŠPANSČINA

LETNA NAROČNINA:

JUGOSLAVIJA 100,00 din, USA 6,00 US\$

KANADA 6,00 c\$, AVSTRALIJA 6,00 au.\$

ANGLIJA 2,80 Lstg, AVSTRIJA

115,00 Sch, BELGIJA 220,00 Bff

DANSKA 35,00 Dkr, FINSKA 23,00 FM,

FRANCIJA 25,00 FF, HOLANDIJA

16,00 Hfl, ITALIJA 4.000,00 Lit,

NEMČIJA 16,00 DM, NORVEŠKA 33,00 Nkr,

ŠVEDSKA 25,00 Skr, ŠVICA 19,00 Sfr.

PLAČILA NAROČNINE:

DINARSKI TEKOČI RAČUN:

50100-678-45356

DEVIZNI RAČUN:

50100-620-010-32002-575

PRI LJUBLJANSKI BANKI

PLAČILO JE MOŽNO TUDI PO

MEDNARODNI POŠTNI NAKAZNICI

ALI S ČEKOM, NASLOVLJENIM NA

»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«

V PRIPOROČENEM PISMU

PAYMENT FROM ABROAD:

ASSIGNMENT TO OUR ACCOUNT NO.

50100-620-010-32002-575

AT LJUBLJANSKA BANKA,

OR BY INTERNATIONAL MONEY

ORDER, OR BY CHECK —

ADDRESSED TO

»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«

— IN REGISTERED LETTER

REVIJA IZHAJA VSAK MESEC —

7. IN 8. ŠTEVILKA IZIDETA SKUPNO

OPROŠČENO PROMETNEGA DAVKA

PO PRISTOJNEM SKLEPU ŠT. 421-1/73

Z DNE 24. 7. 1973

TISK — PRINTED BY:

ČGP DELO, LJUBLJANA

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:
ŠKOFJA LOKA IZ ZRAKA
FOTO: JANEZ SELAK

CVETJE NAŠIH GORA

Po mednarodni poštni nakaznici sem poslal naročnino za Rudno grudo in Slovenski koledar, kar pa bo več, naj bo za tiskovni sklad. Iz Rodne grude vidim, da ste kar o vsem na tekočem. Povem naj le to, da smo z Rodno grudo in s koledarjem zelo zadovoljni. Imam tudi dva sina, za katera je velikega pomena slovenska beseda. Ž ženo se trudi, da jima ohraniva ta največji zaklad, lep slovenski jezik. Sicer smo pa vsi v Köpingu iz srca hvaležni učiteljici Terezi Hlep, ki vlaga veliko truda, da bi naši sinovi in hčere ostali tisto, kar smo tudi mi, in to zavedni Slovenci, saj so otroci cvetje naših gora in s tem je poplačan ves trud.

FRANJO BREZNIK
KÖPING, ŠVEDSKA

ZAKAJ ANGLEŠČINA?

Govoril sem z nekaj rojaki, naročniki Rodne grude, ki so enakega mnenja kot jaz, da angleških sestavkov v Rodni grudi ni prav nič treba, saj angleščine imamo tukaj dovolj. Mi želimo slovensko branje, zato naročamo Rodno grudo. No, potem pa še španščina, kot peto kolo.

Rad bi vedel, kdo v Ljubljani prodaja zemljevide, kjer so vidni tudi manjši kraji in zaselki. Rad bi dobil cenik ali vsaj sporočilo, kje se dobi. Imam tudi predlog: ali ne bi bilo primerno, da bi v Rodni grudi poročali o progi, ki veže Beograd z Dalmacijo, kakor tudi o predoru pod Učko v Istri, kar bi mnoge rojake zelo zanimalo.

FRENK SMITH
CHICAGO, ILL. ZDA

Op. urednika: strani v angleščini smo uvedli prav na željo številnih naših naročnikov v Združenih državah, ki žele, da bi novice o Sloveniji in Jugoslaviji prebiral tudi njihovi otroci in vnuki. O predlogih pa: hvala, upoštevali bomo!

BEREJO TUDI VNUKI

Rodno grudo prebiram že vse od leta 1954 in vidim, koliko se je že spremenilo v Sloveniji od tedaj. Vesela sem toli-kih lepih fotografij iz vse Slo-

IZ VAŠIH PISEM

venije. Vedno je tudi dovolj zanimivih novic in tudi v angleščini, ki jo lahko berejo tudi moji vnuki, jaz pa si izboljšujem mojo slovenščino. Predno sem leta 1913 odšla v Ameriko s starši, sem imela samo eno leto slovenske šole.

MARY KRAMER
CHAGRIN FALLS, OHIO,
ZDA

VŠEČNO BRANJE

Pošiljam naročnino za Rodno grudo in Slovenski koledar, ki mi je zelo »všečno« branje. Tako izvem, kako se razvijajo slovenski kraji. Posebej rad pogledam prelepe slike naše pokrajine. V Avstraliji sem že osemnajst let, na obisku v domačem kraju pa sem bil leta 1971. Videl sem veliko novega. Moja rojstna vasica je Podvinci pri Ptuj, ki je spomladi vsa v cvetju. V tem kraju sem se tudi izučil za mizarja, kar delam še zdaj. Pri meni se vedno uči nekaj slovenskih fantov, Slovenci pa so tudi moje stranke.

FRANC ARNUS
HEIDELBERG, VIC.
AVSTRALIJA

SLOVENIJA V SRCU

Naročam se na Rodno grudo in se vam javljam iz daljne Kanade, iz mesta Schumacher. Po rodu sem Slovenka, poročena pa sem s Hrvatom, ne bi pa želela, da bi pozabila moj materinski jezik. Naročam se na slovensko branje, ker nosim Slovenijo še vedno v srcu. Rada bi, da bi kdaj kaj opisali, kaj je novega v Vinici v Beli krajini.

MARY KRAMARIČ
SCHUMACHER, ONT.
KANADA

ZAKAJ TUJKE?

Slovenskih časopisov in revij nisem bral več kot petnajst let. Pred nekaj tedni pa mi je prijatelj dal revijo Rodna gruda, ki mi je zelo všeč, ker piše o Slovencih po svetu. Po mojem mnenju smo Slovenci na tujem, ki se ne bomo več vrnili domov, kakor izgubljene ovce, ker prej ali slej naši otroci ne bodo znali več sloven-

sko. V slovenskih časopisih sem zasledil precej tujih besed in sprašujem se, zakaj, saj imamo vse lepe domače besede. Na primer: fotografija — slika, normalno — navadno, aktualni — sedanji, direktor — ravnatelj, karakter — značaj itd. Oprostite mi, nočem vas učiti, ker nisem študent, sem bil kmet, zdaj pa sem navaden delavec. A ne vem, zakaj zanemarjate slovenske besede in jemljete tuje.

ALOJZ ŠIRCELJ
PUERTO ORDAZ EDO.
BOLIVAR, VENEZUELA

»GORJE MU, KDOR V NESREČI BIVA SAM...«

Ko sem bila še doma, se mi je zdela beseda domotožje obrabljena in brez pomena. Mislila sem nekako takole: po opravljenih ljudeh mi ne bo nikoli dolgčas, kraji pa so tudi drugod lepi. Sploh pa bom videla toliko novega. Takrat se nisem vedela, da ti je v novem in tujem prej dolgčas kot v starem in domačem.

Zdaj je domotožje čisto nekaj drugega. Nekaj je, kar zaboli, če slišiš domačo pesem, nekaj je, kar zgrabiš, pa če je še tako nepomemben tisk v našem jeziku. Pa še nekaj večjega, včasih težkega obsega domotožje. Večina jih je odšla po svetu, da bi obogateli. Bogastvo jim je pomenilo srečo. Toda malokdo se je vprašal, kakšna je pravzaprav ta sreča.

Velikokrat je to želja po tem, da bi se pokazal pred znanci in prijatelji, včasih da bi se uveljavil v družini, včasih da bi vzbujal zavist sosedov, včasih je to otroška želja po stvarih, ki jih niti ne rabimo. Le malokdaj pa bogastvo res osreči. Tu v Avstraliji sem srečala Jugoslovana, bogataša. Bil je zasopel in ves oznojen, ko sem ga srečala. Ima pet otrok, žena skrbi za dom in vrt, on pa vodi delo na obširni osamljeni farmi. Vprašala sem ga, zakaj ne neha delati, pa mi je rekel: »Samo še tisto malo farmo bi rad kupil od sosedu, potem bom pa ma-

lo popustil.« »Se boste kdaj vrnili domov?« »Že dvajset let se odpravljam. Strašno rad bi šel, pa ne morem. Za nekaj dni je predrago, za več pa ne morem. Otroci ne morejo ostati sami, šole pa tudi ne morejo pustiti. O, drugače bi pa rad šel.«

Njegova razkošna hiša stoji daleč med polji, osamljena, brez sosedu. Daleč proč so farmarji, enaki njemu in le redko se zgodi, da se srečajo med seboj. Tu ni zavisti, ne obrekovanja, tudi tu je osamljenost in zapušenost, posebno za človeka, ki je bil vajen sosedu voščiti dobro jutro in dober večer. Tu so široke ceste, avtomobili, denar; ljudje delajo in se ne sprašujejo dosti o sreči.

Mnogi naši ljudje pa niso obogateli. Radi bi se vrnili domov, a jih je sram, da se ne morejo vrniti kot bogataši. Nočejo iti prazni. Boje pa se le tega, da bodo morali umreti na tujem, pozabljeni od vseh.

Beseda domotožje veliko pomeni nam, ki smo v tujini. Rekla bi z Gregorčičem: »Gorje mu, kdor v nesreči biva sam, a srečen ni, kdor srečo živi sam.« In v tujini ostaneš bolj ali manj sam do smrti.

JOŽICA KERIN
CANBERRA, AVSTRALIJA

KRIŽANKA

Pošiljam naročnino za Rodno grudo, s katero sva oba z mojem zelo zadovoljna, čeprav prihaja z navadno pošto tako pozno. Zato prosim, da mi sporočite, koliko stane z letalsko pošto. Zanima pa me, zakaj ne objavljate več križank. Vem, da jih pogreša še kateri bralec, ki bi se rad še poskusil v znanju jezika. Želela bi tudi več reportaž oziroma razgovorov s kakim povratnikom, ki se je za stalno vrnil po domovino, ali ki je prišel po mnogih letih spet na obisk domov. Ko sem bila lani na obisku in sem z Brnika potovala do Frankfurta, sem v letalu srečala gospo Pavlo Kauchich, ki je bila doma ne- kje v okolici Škofje Loke, živi pa v Rock Springsu v državi Wyoming, ZDA. Po 35 letih je prvokrat obiskala svoj rodni kraj, ki ga je zapustila, ko je

bila stara 12 let. Takrat je pustila doma še žive starše, sestre in brate. Po kratkem razgovoru z njo sem izvedela veliko zanimivega v življenju starih izseljencev v ZDA.

Pred dvema letoma je moj krstni boter šel na obisk k svojemu sinu v Nevado, pa mu je bilo tako dolgčas, da ni mogel tam vzdržati štiri tedne, za kolikor je imel dovoljenje. Pravi, da ne bi ostal v Ameriki, tudi če bi bil še mlad.

Ko sem bila doma na obisku, nisem mogla razumeti, da imajo delavci tako slabe plače; mnogi na mesec zaslužijo manj kot jaz v enem tednu, pa sem samo delavka v tovarni.

MIMI PLEVEL
HAMILTON, ONT.
KANADA

Op. urednika: za križanke nam res pre pogosto zmanjka prostora, a upamo, da jih bo v prihodnje več in tudi več razgovorov s povratniki bomo pripravili. Glede delavskih plač pri nas pa tole: mislim, da ni mogoče primerjati plač v Kanadi in Jugoslaviji, ker imamo vsi drugačne tudi izdatke. Ali bi vi v Kanadi lahko živeli s 100 ali 150 dolarji ves mesec? Zdi se mi, da bolj težko. Pri nas je sicer že najmanjši zagotovljeni mesečni osebni dohodek višji od tega, a tudi to bi bilo dovolj za skromno življenje. Delovno razmerje v Jugoslaviji ti zagotavlja tudi popolno socialno in zdravstveno zaščito (brezplačno zdravljenje, zdravila idr.), kar ni primer v vseh zahodnih državah.

HVALA ZA RIBNICO

Pošiljam ček za naročnino Rodne grude, brez katere z mojem ne bi mogla biti, saj komaj čakava, da pride in se skoraj spreva, kdo jo bo prvi prebral. Lepa hvala za priobčeno sliko Ribnice, katero sem zapustila leta 1920 kot mlado 17-letno dekle. Lani, ko je pevski zbor Zarja praznoval 60-letnico, so gostovali tudi v Ribnici. Prej, ko sva še živela v Clevelandu, sva se z mojem redno udeleževala le njihovih koncertov.

Midva z mojem sva lani praznovala 55-letnico poroke. Tega visokega jubileja nisva ni-

koli pričakovala, zadnje čase pa je bil mož hudo bolan, preostal je pet operacij. Zdaj je že bolje.

ALICE IN ANDY MIRTICH
ST. PETERSBURG,
FLORIDA, ZDA

ŠILEN TABOR PRI PIVKI

Čeprav prihaja pozno, pa le vsako številko dobim in jo z veseljem preberem. Naročena sem nanjo že od začetka. Vse, kar je napisano v Rodni grudi, je zanimivo in vredno branja. Zlasti me seveda razvesele številne fotografije. Tudi jaz bi rada kdaj zagledala sliko Šilen tabora pri Pivki. Pod taborem je moja rojstna vasica. Narin. S Tabora je lep razgled po Narinskem polju in po Neverški in Košanski dolini in daleč naokoli. V naši lepi cve-toči domovini Jugoslaviji se je veliko spremenilo. Ljudje so zadovoljni, da imajo delo in zaslužek, da si lahko privoščijo lepše in boljše življenje. Skoraj pri vsaki hiši je avto. V Zalogu blizu Postojne imam dve sestri. Oni imajo lepo urejeno farmo za piščance, kjer redijo 18 tisoč piščancev naenkrat. Ko so stari 6 tednov, jih pridejo iskat iz Neverk in pripeljejo druge. Kadar je vse po sreči, so vsi zadovoljni.

MARY CEK
CARROLLTON, OHIO,
ZDA

BITI TUJEC

Pred seboj imam poletno številko Rodne grude, ki jo res rada prebiram. V letu 1977 nameravamo obiskati domovino, Zasavje. Vem, da ni veliko, če rečem Hrastnik, saj je to umazano, zastrupljeno mesto, a vseeno je to moj rojstni kraj, tam so vsi moji prijatelji in znanci. Vem, da bo tudi ob mojem letošnjem obisku vse drugače, kot je bilo pred petimi leti. A vendar me vleče domov, kakor tudi mojega moža in hčerke. Sonja je bila tam že dvakrat, Hajdi pa še ni videla moje domovine.

VIKTORIJA VERTAČNIK,
NORTH BELLMORE,
N. Y. ZDA

UREDNIK VAM

»Tam, kjer teče bistra Zila...« To je naslov ene izmed pesmi domačega zabavnega ansambla »Korotan« z avstrijske Koroške, ki bo v drugi polovici maja gostoval med našimi ljudmi v Združenih državah Amerike in Kanadi. Brez dvoma bo ta turneja osrednji dogodek letošnje pomladi za številne naše rojake v kanadski provinci Ontario in za tiste slovenske naselbine v Združenih državah Amerike, kjer bodo nastopili koroški glasbeniki. Ansambel »Korotan«, ki deluje v okviru slovenskega prosvetnega društva »Danica« v Št. Vidu v Podjuni, je eden izmed tistih trdnih temeljnih kamnov, ki pomagajo ohranjati slovenstvo onkraj meje, zato je prav, da se kot predstavniki naših rojakov na Koroškem predstavijo tudi izseljencem v Ameriki. Namen njihove turneje pa očitno ni samo v tem, da vam bodo predstavili drobec bogate slovenske kulture na Koroškem, temveč da vas sami seznanijo s položajem in problemi slovenske narodne manjšine v Austriji. Prav zato bo ansambel »Korotan« na turneji spremljal tudi predsednik zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter.

Ker naj bodo te moje besede hkrati obvestilo o turneji in predstavitev ansambla, naj vam jih kar naštejem. Ansambel »Korotan« sestavlja instrumentalni trio in pevski kvintet, ker pa so vsi dobri pevci, lahko nastopajo tudi kot vokalni oktet: Hanzej Kežar je harmonikar in poje 2. tenor, Ana Kežar poje 2. sopran, Daniela Kežar igra kitaro in poje 1. sopran, Jozej Starc igra kontrabas in poje 2. bas, Stan-ko Wakounig poje 1. bas, Foltej Hartman poje 1. tenor, Micka Škof poje 2. alt, Fani Marko pa poje 1. alt.

Spored ansambla obsega v glavnem narodno-zabavne in narodne melodije s Koroške kakor tudi iz drugih slovenskih pokrajin. Pred dvema letoma je pri Helidonu v Ljubljani izšla njihova velika plošča. Izvedeli smo, da bodo imeli v dneh od 20. do 22. maja koncerte v Torontu, kjer bodo nastopali pod pokroviteljstvom SPD »Simon Gregorčič«, SPD »Večerni zvon«, Slovenskega športnega kluba in Kanadsko-slovenske skupine za kulturne izmenjave, za tem pa še v Kitcheneru, Hamiltonu in St. Catharinesu, v dneh od 25. do 29. maja pa bodo imeli koncerte v Milwaukee, Clevelandu, Pittsburghu in na Enon Valley. V ZDA bo njihov gostitelj Slovenska narodna podpora-jednота.

Prepričan sem, da vas bo še posebej ogrela tudi glasba naših dragih rojakov z avstrijske Koroške in da jih boste gostoljubno sprejeli v svojih novih domovinah.

JOŽE PREŠEREN

Delegati zveznega zbora ter zbora republik in pokrajin skupščine SFR Jugoslavije so sprejeli zakon o ratifikaciji sporazumov o pospeševanju gospodarskega sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo. Zbora sta poleg tega sprejela tudi predloge treh pomembnih zakonov, ki urejajo naše gospodarske odnose s tujino. Jugoslovansko-italijanske sporazume je pred tem ratificiral tudi že italijanski parlament in senat.

HOTEL — MOST MED NARODI

V Železni kapli na Koroškem v Avstriji so v začetku marca slovesno odprli hotel Obir, ki je bil zgrajen s skupnim vlaganjem slovenskega in avstrijskega gospodarstva. Štirinadstropni hotel A kategorije, ki ima 96 postelj, je zgradila južnokoroška turistična družba, v kateri so združili svoj denar Zveza slovenskih zadrug, hranilnica v Globasnici, deset zasebnikov in Alpetur iz Škofje Loke, zemljišče in del denarja pa je prispevala občina.

NOVA TOVARNA TELEVIZORJEV

V tovarni gospodinjske opreme Gorenje v Velenju so v marcu odprli nov obrat, v katerem je stekla proizvodnja televizijskih sprejemnikov. V novi tovarni bodo izdelali 95 tisoč televizorjev, od katerih bo predvidoma 55 tisoč barvnih. V Gorenju so pred kratkim osvojili proizvodnjo lastnega barvnega televizijskega sprejemnika, ki je že prejel odlične ocene.

BEOGRAD— —MARIBOR— —FRANKFURT

JAT je z začetkom aprila uvedel tudi novo letalsko linijo med Beogradom in

Frankfurtom prek Maribora. Letala bodo na tej liniji letela dvakrat na teden, v turistični sezoni pa večkrat.

KAVA IN BECIN DRAŽJA

Z začetkom marca smo začeli Jugoslovani plačevati bencin in druge naftne derivate po novih cenah, ki pa smo jih pričakovali, saj je kljub podražitvi jugoslovanski bencin še vedno najcenejši v Evropi. Super bencin prodajajo po 7,00 din, navadni bencin 6,70 din, nafta D 2 4,20 din, olje za gospodinjstvo pa 2,80 din. Dva dni za tem se je podražila tudi kava v maloprodaji, ki velja zdaj 244,37 dinarjev za kilogram, pred tem pa je bila 189 dinarjev. Tudi ta podražitev je bila nujna glede na nenehno rast cene kave po svetu.

USPEŠEN IZVOZ FILMOV

Jugoslovanska filmska industrija je lani iztržila z izvozom igranih dolgometražnih in kratkih filmov več kot kate- rokoli leto prej. Za filme je dobila 1,276.000 dolarjev. V socialistične države je prodala skoraj 36 odstotkov filmov, v srednjo Evropo okrog 19 odstotkov, 12 odstotkov filmov je šlo v zahodno Evropo, v Skandinavijo in severno Ameriko pa je prodala Jugoslavija nekaj manj kot 8 odstotkov vseh filmov. Lani je bilo prodanih 74 celovečernih in 137 kratkih in dokumentarnih filmov.

MEDNARODNO PRIZNANJE ŽNIDARŠIČU

Na mednarodnem tekmovanju časopisnih fotografij v Amsterdamu je v kategoriji »novinarske zgodbe v fotografijah« prejel tretjo nagrado ljubljanski fotoreporter Joco Žnidaršič, ki je pred tem prejel tudi nagrado Prešernovega sklada.

CRVENA ZASTAVA V KOLUMBIJI

Tovarna avtomobilov Crvena zastava in kolumbijska družba Columbiana Automotriz iz Bogote sta sklenili petletno pogodbo o proizvodnji avtomobilov zastava 750 v Kolumbiji. Vrednost izvoza Crvene zastave v Kolumbijo bo letos dosegla 2,5 milijona dolarjev. S pogodbo je predvideno zvišanje izvoza do 5 milijonov dolarjev.

PREDOR POD KARAVANKAMI DO 1983

Na Bledu so se pred nedavnim končali pogovori med jugoslovansko in avstrijsko komisijo, ki sta se dogovarjali o tehničnih in finančnih vprašanjih pri gradnji predora pod Karavankami. Predor bodo začeli graditi leta 1978, pet let pozneje pa naj bi skozenjen že stekel promet. Predor bo speljan od Hrušice pri Jesenicah na jugoslovanski strani do Rožne doline na avstrijski strani. Širok bo okoli 9,5

SREBRNIKI

Narodna banka Jugoslavije bo izdala srebrn kovan denar v vrednosti 100 in 200 dinarjev, in sicer ob dogodkih, ki so posebnega pomena za narode in narodnosti Jugoslavije. Zvezna vlada bo določila, ob katerih dogodkih bo banka izdala srebrnike.

DEVIZNI RAČUNI TUDI NA POŠTAH

Devizne račune za občane bo uvedla tudi poštna hranilnica. V skladu z novim zakonom o temeljih kreditnega in bančnega sistema so dane vse možnosti, da se poštna hranilnica spremeni v eno najbolj pomembnih bank za plačilni promet s prebivalci.

KOPRSKA LUKA V 1976

Lani so v koprski luki pretovorili 2,130.000 ton tovora, kar je za 13 odstotkov več kot v letu 1975. Generalnega blaga je bilo za 1,630.000 ton, nafte pa 500.000 ton. Kontejnerski promet se je v primerjavi z letom 1975 povečal za 100 odstotkov.

TEHNIKA ZA OKOLJE '77

Lanski prvi razstavi »Tehnika za okolje« na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bo letos sledila druga, ki že kaže, da bo prerasla v vsakoletno obveščanje delovnih organizacij o sredstvih za zaščito okolja. Posvetovanja, ki bodo organizirana ob razstavi, naj bi opozorila na škodljivost pojava onesnaževanja in razvrednotenja človekovega okolja ter pokazala, da je treba aktivneje poseči v našo tehnologijo.

PRVI TRAKTORJI IZ ŠTOR

S tekočega traku nove tovarne traktorjev v železarni Štore pri Celju so prišli prvi traktorji. Začetek proizvodnje traktorjev je pomemben korak za železarno Štore, hkrati pa tudi za vse slovensko gospodarstvo. V poskusnem obdobju bodo izdelali okrog deset traktorjev na dan, pozneje pa po 40 do 50. Traktorje izdelujejo v Štorah v kooperaciji z italijanskim Fiatom.

ŽRTVE PROMETA

V 20 letih, od 1957 do 1976 je v prometnih nesrečah v Jugoslaviji izgubilo življenje 50.000 ljudi, ranjenih pa je bilo 706.597. Samo v letih 1971 do 1976 so prometne nesreče na naših cestah terjale okrog 26.300 smrtnih žrtev.

VEČ NAŠIH VIN NA TUJEM

Vse kaže, da bomo letos izvozili še več vina, kot smo ga doslej, čeprav je na svetovnem trgu zelo močna konkurenca. Po programu, ki so ga pripravili v gospodarski zbornici Jugoslavije, naj bi izvozili okrog 7.500 vagonov različnih vin, lani pa smo jih izvozili za 7.000 vagonov.

POTOVANJA V TUJINO

Potni list je doslej zaprosilo in tudi dobilo šest milijonov Jugoslovanov. Samo lani je bilo 13 milijonov potovanj iz Jugoslavije v tujino. Potni list dobimo pri nas v treh do šestih dneh, njegova cena pa je zelo dostopna v primerjavi s ceno tega dokumenta v nekaterih drugih državah.

VEČ DIJAKOV NA SLOVENSKIH ŠOLAH V ITALIJI

Število učencev in dijakov, ki so se v šolskem letu 1976/77

vpisali na slovenske šole na Tržaškem, prikazuje razveseljivo naraščanje. Na vse vrste šol se je vpisalo letos 3.075 učencev in dijakov, to je 132 več kot lani. Število vpisanih učencev je naraslo tudi na slovenskih šolah na Goriškem, kar je ponekod povzročilo nekatere težave, ker pristojni na to niso bili pripravljeni.

ETIMOLOŠKI SLOVAR

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je pred nedavnim predstavila javnosti prvi zvezek etimološkega slovarja slovenskega jezika, ki ga je pripravil akademik dr. France Bezljaj. Prva knjiga zajema gesla od črke A do J, celoten slovar pa naj bi izšel v naslednjih letih.

PREŠERNOVI NAGRAJENCI '77

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika 8. februarja so v Ljubljani podelili Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada, najvišja priznanja za umetniško ustvarjalnost v Sloveniji.

Prešernove nagrade so letos prejeli: Boris Kobe za arhitekturo, slikarstvo, oblikovanje spomenikov, knjižno ilustracijo in pedagoško delo; Miha Maleš za grafični, slikarski in ilustracijski opus; Branko in Ivan Kocmut za arhitektonske in urbanistične rešitve mariborske regije; Lojze Krakar za pesniško zbirko »Nekje tam čisto na robu«; Igor Pretnar za režijo filma »Idealist« in za celotni filmski opus; Tatjana Remškar za baletno in umetniško ustvarjalnost; skupina za izvedbo »Hlapca Jerneja« na osrednji slovenski proslavi 100-letnice Cankarjevega rojstva.

Nagrade Prešernovega sklada pa so prejeli:

Hubert Bergant za izvedbo J. S. Bachovih orgelskih del, Vlado Habjan za roman Trotamora, Tone Lapajne za samostojno slikarsko razstavo v Ljubljani, Janez Marinšek

in Koni Štajnbaher za ustvarjalne dosežke risanega filma, Valentin Polanšek za pesniške zbirke v zadnjih letih, Majda Potokar za vlogo Rachel v drami »Živeti kot svinje«, Milan Stibilj za skladbo Xystus, Zvone Šedlbauer za režijo Wedekindovega »Pomladanskega prebujenja« in za Ardenovo delo »Živeti kot svinje«, Anton Tomašič za TV režijo drame »Vrnitev«, Janez Vidic za samostojno razstavo v Mariboru, Radojka Vrančič za prevod Proustovega romana »V senci cvetočih deklet«, Zala Dobnik, Hugo Porenta, Milan Štrukelj, Alenka Velkavrh in Jože Dobrin za arhitektonske rešitve vzgojnovarstvenih zavodov, Joco Žnidaršič za umetniško fotografijo.

SLOVENSKI VELESLALOM V ŠVICI

V nedeljo 13. marca je bilo v smučarskem središču Hoch Ybrig v Švici veliko jugoslovansko smučarsko tekmovanje pod naslovom »6. slovenski veleslalom«, ki se ga je udeležilo preko dvesto tekmovalcev iz Švice, ZR Nemčije in Avstrije, članov tamkajšnjih slovenskih in jugoslovanskih društev. Tekmovanje je organiziralo Slovensko planinsko društvo Triglav.

Tekmovalci so bili po starosti razdeljeni na več kategorij. Dva prehodna pokala za najboljši ekipo, ki sta ju pripevala Slovenska izseljenska matica in koordinacijski odbor pri RK SZDL Slovenije sta osvojili ekipo planinskega društva Vihor med dekleti in SPD Triglav iz Švice med fanti. Najboljši tekmovalci so poleg medalj in pokalov prejeli tudi več praktičnih nagrad, ki so jih darovala švicarska in jugoslovanska podjetja.

Slovensko planinsko društvo Triglav v Švici je tudi pobudnik tradicionalnega izseljenškega pohoda na Triglav, ki se ga je lani udeležilo več rojakov iz Švice, Belgije in Avstralije. Letošnji pohod bo

v dneh od 15. do 17. julija in tudi nanj so vabljeni rojaki z vsega sveta. Še posebej naj bi se tega pohoda udeležilo čim več članov slovenskih društev, ki nosijo ime Triglava, najvišje jugoslovanske gore in slovenskega simbola. Prijavite se lahko tudi na naslov našega uredništva.

V SOLČAVI

bodo letos ob prazniku dela 1. maja odprli nov obrat Iskre, kjer bodo v začetku zaposlili deset delavk, kasneje pa več. Solčava ima tristo prebivalcev, celotna krajevna skupnost pa nekaj nad šeststo. V vasi je okrog trideset brezposelnih vaščank, ki jim bo novi obrat preskrbel zaposlitev, nekaterim takoj, ostalim pa kasneje. Iskra ima svoj obrat tudi v Ljubnem ob Savinji, kjer dela okrog štiri-deset žensk.

V VITANJU

je letos februarja začela z delom nova zdravstvena postaja. Svoje prostore ima urejene v dveh stanovanjih novega stanovanjskega bloka. Urejeni so prostori za zdravnika splošne prakse, za laboratorijske preiskave in za priročno lekarno. Poleg tega so tudi prostori za zobozdravstveno službo. Zgraditev in ureditev zdravstvene postaje v Vitanju so omogočili občinska skupnost otroškega varstva, zdravstveni dom Slovenske Konjice, krajevna skupnost in delovne organizacije kraja.

V BRASLOVČAH

so februarja položili temeljni kamen za novo osnovno šolo. Ta bo imela 2930 kvadratnih metrov površine in bo v njej prostora za 330 učencev. Šola bo imela tudi telovadnico, česar so v Braslovčah še posebej veseli. Predračunska vrednost nove šole je šestnajst milijonov dinarjev. Gradnjo financira sklad za uresničenje programa drugega samoprispevka. Računajo, da bo nova šola lahko sprejela učence iz Braslovč in okolice že v prihodnjem šolskem letu.

Letos 17. aprila se bo izteklo 40 let, odkar je slovensko delavstvo, ki ga je že vrsto let pred tem začela socialno osvoboditi in revolucionarno oživljati Komunistična partija, zavestno prevzelo nase odgovornost za usodo in prihodnost slovenskega naroda. To se je zgodilo z ustanovnim kongresom ZKS na Čebinah nad Trbovljami v noči med 17. in 18. aprilom leta 1937.

Da bi lahko zgodovinsko točno ocenili velik pomen in vpliv ustanovnega kongresa KPS na celotno kasnejšo socialno in duhovno preobrazbo slovenske družbe, na vse, za kar smo se bojevali in kar smo zadnja štiri desetletja vrednega ustvarili v naši domovini, si priključimo v spomin takratne gospodarske in politične razmere v svetu in doma.

GOSPODARSKA KRIZA V SVETU IN DOMA

Za naše ljudi, ki so iskali delo po svetu in za delavce doma so bili takrat hudi časi. Svetovno gospodarstvo je preživljalo težko gospodarsko krizo, njene katastrofalne posledice so pretresle ves kapitalistični svet. Tradicionalni mehanizem kapitalističnega gospodarstva, ki je dotlej črpal svoje življenjske sile iz stihijskega delovanja povprečne profitne stopnje, se je zrušil kot hišica iz kart.

Med pojavi in dogodki, ki so odločilno vplivali na celoten svetovni razvoj, na politiko, na načrte, želje in upanje ljudi ne le v tistem času, temveč tudi v naslednjih desetletjih, je treba omeniti tudi prihod fašizma na oblast v Nemčiji leta 1933 in nevarnost nove svetovne vojne, ki je s tem nastala. V posameznih državah so bili zaradi revolucionarnega vrenja delavstva kapitalisti prisiljeni spustiti v vrhove državne uprave predstavnike socialdemokratskih, to je delavskih strank, ali sestavljati skupaj z njimi koalicijske vlade. V tiste čase sodi nastanek gigantskih načrtov, kot je bil Rooseveltov New Deal, z daljnosežnimi, svetovnozgodovinskimi in političnimi razsežnostmi. Čeprav je bil glavni cilj Rooseveltove gospodarske politike reševati kapitalizem kot sistem iz globoke krize, v katero se je vse bolj potapljaj, je bil v zgodovini kapitalizma to redek primer, da se je predsednik in predstavnik vodilne kapitalistične države zavzemal za dajanje obsežnih pravic delavskemu

OB PRAZNIKU SLOVENSKEGA LJUDSTVA
— 40-LETNICI USTANOVNEGA KONGRESA
ZKS NA ČEBINAH

RAJE STOJE V SMRT KOT ŽIVETI KLEČE

Smeh mladih veliko obeta... Foto: Janez Zrnec

Motiv iz Trbovelj

razredu, kot so pravica organiziranja in stavke, pravica do minimalne mezde in do pomoči brezposelnim, odpiranje javnih del, zaščita delavske mladine, razširitev pravic za črnce itd. Takšna nenadna razrešitev pravic delavskega razreda ni izražala pripravljenosti vladajočega razreda, da popušča, marveč je bila posledica njegovega strahu pred vse večjo močjo delavstva in njegovega vztrajnega boja. Toda to je napovedovalo nove pojave v razvoju takratnega kapitalizma in hkrati potrdilo pravilnost Marxovega prepričanja, da bo delavski razred uresničil pridobitve zase, celo prihod na oblast, tudi po sorazmerno mirni poti. To pa ne bo odvisno le od njegove moči, temveč tudi od modrosti vladajočega razreda, da spozna nujnost družbenih sprememb.

Svetovna gospodarska kriza je hudo prizadela tudi Jugoslavijo. Podjetja so odpuščala delavce, zniževala že tako nizke mezde, v nekaterih primerih pa so celo ustavila obratovanje in odpovedala delavcem kolektivne pogodbe.

Svojo pravo protiljudsko podobo je pokazala tudi takratna jugoslovanska vlada, ki se je vse bolj naslanjala na fašistično Italijo in nacistično Nemčijo ter v boju proti delavstvu in kmetom začela uporabljati fašistične metode. Tisti del izobraženstva, ki se je skupaj z delavci in kmeti upiral nasilju in se bojeval proti socialnim krivicam, so prav tako preganjali. Takratna oblast, ki je bila v službi tujega kapitala, je krtila ljudstvu osnovne politične ter demokratične in narodnostne pravice.

Po zmagi fašizma v Nemčiji, po vojaški udeležbi Hitlerjeve Nemčije v španski državljanski vojni je postalo jasno, da se bliža nova evropska in svetovna politična katastrofa. Človeštvo je čakala hujša in odločilnejša preizkušnja kot v prvi svetovni vojni. Zastavilo se je zgodovinsko vprašanje: kakšna usoda čaka Slovence? Ali bomo spet drobiž v računih velikih sil kot v prvi svetovni vojni? Kaj bo ukrenilo naše ljudstvo, da se to ne zgodi?

Na osnovi Marxovega spoznanja, da zgodovino ustvarjajo in usmerjajo ljudje — čeprav v razmerah, ki so jim dane in jih niso ustvarili sami — je takratno vodstvo KPJ v domovini vedno bolj spoznavalo, da imamo v boju za naš narodnostni obstanek na lastni zemlji na izbiro eno samo pot — revolucijo.

»LJUDSKA PRAVICA« — PROTEST PROTI KRIVICAM IN NASILJU

Prispevek slovenskih komunistov pri organiziranju vseh naprednih sil na Slovenskem za skupen boj proti socialnim krivicam je zlasti razviden iz takratne marksistične in publicistične dejavnosti vrste komunistov — intelektualcev. Decembra 1932 je začela izhajati revija Književnost, ki jo je urejal in izdajal Bratko Kreft v sodelovanju s slovenskim vodstvom komunistične partije. Od leta 1933 so izhajali v slovenskem prevodu v založbah Nova knjiga in Ekonomska enota klasična marksistična dela. Leta 1934 in 1935 je izhajala Mala biblioteka, vrsta knjižic o političnih in idejnih vprašanjih, ki jih je večidel napisal Stane Krašovec. Leta 1933 smo dobili Slovenci Krašovčev prevod Borchardtove priredbe Marxovega Kapitala, naslednje leto, kmalu po prihodu Hitlerja na oblast, pa je v Mali biblioteki izšla razprava Edvarda Kardelja Fašizem, s katero je pisec razgalil reakcionarno naravo fašistične ideologije in prakse. Že tri tedne po konferenci se je pojavil iz Dolenje Lendave tednik za gospodarstvo in pravo - Ljudska pravica. Bila je prvi legalni oziroma pollegalni list KP v Sloveniji po uvedbi diktature. Lendavsko Ljudsko pravico — urejal jo je Miško Kranjec in je smela izhajati do 31. avgusta 1935 — in tudi ljubljansko — urejal jo je Ivan Kreft, izhajala pa je do prepovedi 6. marca 1936 — so delavci in kmetje sprejeli za svoje glasilo. Pisala je stvarno, jasno, brez laži in polovičnih resnic, kritično in odločno za pravice delovnih ljudi. Kmetje in delavci so v njej sodelovali z dopisi, ki predstavljajo takratne socialne in družbene moralne razmere, pojave gospodarske krize, posledice nizkih cen kmetijskih pridelkov, pomanjkanje, revščino, krivice, spletke in ponižanja.

Ob Ljudski pravici je nastajala mreža njenih dopisnikov in poverjenikov, ki je delovala tudi pri njenih naslednikih z drugimi imeni vse do ustanovitve Osvobodilne fronte leta 1941, ne da bi jo kdo razkril. Postala je osnova za mrežo odborov Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

V CELJU SO DELAVCI DVIGNILI PEST

Nezadovoljstvo delavcev, kmetov in mlajših izobražencev je

leta 1935 prekipelo do roba. Delavci so zahtevali boljše meze, dosledno izpolnjevanje svojih že uzakonjenih političnih pravic, večjo varnost zaposlenih, zaposlitev nezaposlenih, kmetije črtanje dolgov in boljše možnosti gospodarjenja, mladi izobraženci zaposlitev, vsi pa demokratizacijo političnega življenja ter enakopravnost vseh narodov Jugoslavije. V Celju je v sprevedu skozi mesto in na Glaziji manifestiralo okrog 12.000 delavcev, kmetov in študentov iz vse Slovenije, nekaj tudi s Hrvaške, za delavsko in sploh ljudsko enotnost v boju proti diktaturi in fašizmu, za mir ter burno podprlo zahtevo glavnega govornika Franca Leskoška, predstavnika sindikatov, naj Jugoslavija vzpostavi diplomatske odnose s Sovjetsko zvezo.

Slovensko delavstvo je na celjskem zletu pokazalo pest diktatorski protiljudski oblasti, ki se je takrat začela opirati na fašistične sile.

Naslednje leto je Slovenijo pretresel mogočen val stavk, saj je bilo v prvih devetih mesecih vključenih v 48 mezdnih gibanj in 29 stavk kar 17.000 delavcev. Stavke so dosegle višek, ko so tekstilni delavci zasidli tovarne. Delavci so nastopali na stavkah enotno, organizirano, disciplinirano in vsklajeno. Podrli so strankarske pregrade, ki so jih dotlej delile na tri sindikate, pa tudi s kmeti, obrtniki in trgovci so se zblížali. Množice delavcev so se prepričale, da se dosledno bojuje za njihove pravice le komunistična partija. Tekstilne in druge stavke v tem času so delavci doživljali kot veliko življenjsko izkušnjo in politično šolo za nadaljnje boje s podjetniki, s policijskim režimom, z razdiralci delavske enotnosti, a kmalu tudi s fašističnimi okupatorji in izdajalci.

Pri osveščanju slovenskega ljudstva o socialnih krivicah, ki jih trpi delavski razred, in o pravi naravi fašizma so imele zlasti pomembno vlogo mnoga delavska kulturnoprosvetna in športna društva, ki so se razvila v revolucionarnem času po prvi svetovni vojni, pa tudi zveza delavskih žena in deklet, društvo prijateljev prirode in druga društva. Ko so bile med šestojanuarsko diktaturo prepovedane v državi vse politične stranke, so bila kulturno-prosvetna društva, med njimi tudi društva svobode, glavna žarišča naprednega političnega delovanja. Ob skromnih prispevkih svojih članov so organizirala izobraževalno delo med

delavstvom, prirejala so predavanja, tečaje in proslave, širila napreden tisk, izdajala svoja glasila, ustanavljala delavske knjižnice, pevske zборе, orkestre, igralske in folklorne skupine, telovadna društva, organizirala kulturne in športne dejavnosti, s katerimi so si delavci širili obzorje, pridobivali smisel za organiziranje in v njih spoznavali svojo naraščajočo moč.

USTANOVNI KONGRES KPS

V decembru leta 1936 se je vrnil Josip Broz-Tito, organizacijski sekretar CK KPJ. Med pomembnejšimi nalogami, ki jih je morala partija opraviti, je bila uresničitev sklepa 4. državne konference KPJ o ustanovitvi komunističnih partij Hrvatske in Slovenije. Bil je skrajni čas, da se tudi tako izrazi stališče KPJ o narodnem vprašanju v večnacionalni jugoslovanski državni skupnosti, zgrajeni na centralizmu in velikosrbskem hegemonizmu.

Neposredne vsebinske priprave za ustanovni kongres KPS, ki jih je vodil Edvard Kardelj, so se začele januarja 1937. Tehnično organizacijo kongresa je pokrajinski komite KPS zaupal Mihi Marinku in okrožnemu komiteju partije v Trbovljah. Kongres je bil v noči od 17. in 18. aprila leta 1937 na Čebinah nad Trbovljami.

S tehnično organizacijske strani se ta zgodovinski sestanek ni razlikoval od nštetih drugih ilegalnih sestankov takratnih partijskih organizacij, ki so bile prisiljene delovati v globoki ilegalnosti po strogih pravilih konspiracije. Toda ta sestanek se je odlikoval po vsebini svojih odločitev, po zgodovinskem političnem pomenu.

Kongresa so se udeležili: Edvard Kardelj, Miha Marinko, Franc Leskošek, Franc Farčnik, Alojz Hohkraut, Pepca Maček, Janez Marentič, Vencelj Perko, Franc Salamon, Ivan Tomić, Ignac Tratar, Albin Vipotnik in tehnični sekretar pokrajinskega komiteja Jože Butinar.

Kongres je sprejel naslednje sklepe: 1. Manifest slovenskega narodu. 2. Pozdrav izvršnemu odboru Komunistične internacionale. 3. Pozdrav Centralnemu odboru Komunistične stranke Jugoslavije. 4. Pozdrav junaškemu španskemu ljudstvu. Na kongresu je bil izbran Centralni odbor Komunistične stranke Slovenije, za sekretarja CK KPS pa izvoljen Franc Leskošek.

Glavni dokument prvega, ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije — Manifest KPS leta 1937, naslovljen delavcem, delovnemu ljudstvu, Slovincem — je napisal Edvard Kardelj.

Objavljeni manifest je sam po sebi dovolj zgovoren dokument in ne potrebuje razlage. Še danes, po štiridesetih letih izkušnjih preobražanja družbenih odnosov na Slovenskem ni treba popravljati ali spreminjati ocen takratnih političnih razmer. Prikaz prihodnjih nevarnosti in pot boja, na katero poziva ZKS slovenski narod, so preroški: kasnejši razvoj jih je v celoti potrdil.

Manifest ugotavlja, da pomeni nemško-italijanska zveza za slovenski narod strašno nevarnost, da ga bodo fašistični roparji novič razkosali. Jugoslovanski del, četudi sam zatiran, pa je danes matica slovenskega naroda, njegovo kulturno središče, iz katerega črpajo novih sil tudi Slovenci v Italiji in Avstriji. Če bi se fašističnim osvajalcem posrečilo razkosati tudi ta del, tedaj bi bil to za ves narod udarec v srce. Razkosen, razbit bi tem laže podle gel fašističnim raznarodovalnim metodam, ki po svoji brezobzirnosti in po svojem cinizmu nimajo primere v zgodovini.

V manifestu, ki so ga v tisti zgodovinski noči na Čebinah sprejeli udeleženci ustanovnega kongresa KPS, jasno piše, da je »za rešitev slovenskega naroda edina pot v združevanju vseh demokratičnih sil, ki jim je pri srcu usoda slovenskega naroda!« da je »slovenski delavski razred kot najbolj zaveden, napreden in organiziran del slovenskega naroda zgodovinsko odgovoren za njegovo prihodnost«, da si »slovenski narod lahko zagotovi svoj obstoj in demokratični razvoj le v skupni borbi enakopravnih narodov in narodnosti Jugoslavije« in da je »jamstvo mednarodnega miru in zaščita malih narodov v kolektivnih obrambi vseh ogroženih narodov proti fašizmu«.

Slovenski narod terja demokratske svoboščine. Odpraviti je treba zakone šestojanuarskega vojaško fašističnega režima in zakona o zaščiti države. Osvoboditi je treba vse žrtve tega zakona. Delavski razred terja svobodo strokovnega sindikalnega organiziranja in delovanja. Prihodnost slovenskega naroda in njegov narodni obstoj bosta zagotovljena le v svobodni zvezi bratskih narodov Jugoslavije v obliki zvezne države.

V povojnem razdobju je tudi Škofja Loka doživela izreden razvoj. Leta 1948 je skupaj s predmestji štela 5762 prebivalcev, sedaj pa ima že preko 10 000 prebivalcev. Zlasti velik porast je zabeležila v zadnjih desetih oziroma petnajstih letih, saj je še leta 1961 štela samo 7505 prebivalcev.

Boljše možnosti zaslužka v industriji Škofje Loke (kakor tudi v drugih manjših krajih) so sprožile zelo intenzivno zapuščanje kmetij, ki je že marsikje prešlo celo v opuščanje kmetijstva, kar je nedvomno velika škoda. K sreči je proces zapuščanja kmetij spremljal tudi proces mehanizacije kmetijstva, ki je vsaj nekoliko ublažil boleče posledice odhajanja zlasti mladih in za delo najbolj sposobnih ljudi. Vrhu tega pa je bilo tudi število ljudi v kmetijskem zaledju Škofje Loke toliko močno, da kljub vsemu še vedno ni tako prazno kot v nekaterih drugih predelih Gorenjske.

V zadnjih letih so se prišlekomi iz dolin in okolice Škofje Loke pridružili še prišleki iz drugih delov Slovenije in iz drugih republik. Pritegnile so jih potrebe loške industrije, gradbeništvo in komunalne dejavnosti, skratka dejavnosti, za katere ni bilo več mogoče dobiti delavcev v bližnji okolici.

Delavci iz bližnje in tudi ne tako bližnje okolice Škofje Loke so se na delo vozili vsak dan in se še vozijo, vendar s težnjo, da bi se prej ali slej preselili v Škofjo Loko. Mnogi od njih so že dobili stanovanja v Škofji Loki, mnogi pa so si zgradili lastne hiše.

Tisti bolj od daleč se morajo včasih zadovoljiti tudi z zasilnimi rešitvami stanovanjskega vprašanja, vendar je treba priznati, da je v zadnjem času takih na pol rešenih vprašanj vedno manj, kajti večina kritičnih primerov je bila rešena s tako imenovanimi solidarnostnimi stanovanji. To so stanovanja, za katera združujejo sredstva vsi delovni ljudje, dobijo pa jih tisti z najnižjimi dohodki.

Razumljivo je, da so tako velike potrebe sprožile pravo velikoserijsko stanovanjsko

KAKO RASTE SLOVENIJA?

OBČUTLJIVO TKIVO TISOČLETNEGA MESTA

gradnjo, česar tudi na zunaj ni težko opaziti.

Dandanes Škofja Loka ni več stisnjena okoli gradu kot nekoč, saj ga to znotraj sotočja Selške in Poljanske Sore tudi ni bilo prostora, ampak se je širila v vseh smereh, kjer je bilo to sploh mogoče. Staro mesto se je spojilo z okoliškimi naselji: Staro Loko, Vincarji, Puštalom, Suho, Starim dvorom in Trato.

V zadnjih dveh, treh letih je največ novih gradbišč v naselju Podlubnik ob selški vpadnici v Škofjo Loko. Vsega skupaj je v tem naselju predvidenih okoli 250 stanovanjskih enot v individualnih hišah in okoli 550 stanovanj v stolpnica. Tu gre potemtakem za poskus graditve individualnih oziroma zasebnih in družbenih stanovanj na istem prostoru. Kako bo naselje živelo kot celota v sociološkem smislu, bo pokazala šele prihodnost. Na zunaj bo naselje očitno zelo lepo in skrbno urejeno, tako kot so tudi druga nova naselja, moti edino preveč »pravilna« razporejenost individualnih hiš, zlasti še, če jih gledamo z okoliških vzpetin.

Primer gradnje tega naselja kaže, da Škofja Loka ne raste stihijsko, ampak po zelo natančno izdelanem načrtu. Že leta 1966 je bil izdelan in leta 1968 dokončno sprejet urbanistični načrt Škofje Loke. Po tem načrtu je za vsako razdobje določeno, na katerem območju se bo gradilo, tako da gradbišča niso raztresena vsepovsod, ampak samo v določenih lokacijah.

Če bi škofjeloškim načrtovalcem lahko kaj očitali, potem je le to, da so v prvih letih

množične stanovanjske graditve projektirali in gradili premajhna in zato neudobna stanovanja, kot da so z enim zamahom skušali rešiti vse stanovanjske probleme. Danes ta stanovanja služijo kot prehodna stanovanja. V njih se stanovalci zadržijo samo toliko časa, dokler ne najdejo boljšega.

Ob tem morda ne bo odveč ugotoviti tudi to, da intenzivne stanovanjske graditve in s tem številčnega večanja mesta ni spremljala enako intenzivna gradnja objektov, ki so skupnega pomena za vse prebivalce Škofje Loke, pa čeprav je res, da ni nobene nove soseske oziroma naselja, ki ne bi imelo vsaj igrišča za košarko in čeprav je res, da kultura tudi ni čisto brez prostora, saj je zlasti muzej na gradu znan po svojem živahnem delovanju na področju likovne kulture in staro loško gledališče tudi še ni povsem prenehalo delovati, čeprav je dvorana postala res skrajno neprimerna.

Zlasti mladi se najbrž tudi zaradi tega ne udeležujejo tako intenzivno na področju kulture in športa, kot bi se sicer. Sicer pa se bo stanje tudi na tem področju kmalu izboljšalo, saj prebivalci krajevne skupnosti Škofja Loka že plačujejo samoprispevek, med drugim tudi za gradnjo športne dvorane in za adaptacijo gledališča. Nov kulturni dom pa bo zrastel v novem delu mesta na levem bregu Selščice ob glavni prometni vpadnici v mesto. Tu že nekaj let nastaja nov center mesta in prav ta novi mestni center je ena izmed vodilnih in najbolj

posrečenih zamisli, ki se jih držijo loški urbanisti.

Blagovnica Nama, hotel z restavracijo, poslovna stavba podjetja Alpetour in poslovna hiša, v kateri domuje več ustanov, že stojijo. Poleg novega kulturnega doma pa bo zgrajenih še več drugih objektov za uslužnostno-servisno dejavnost in šolstvo, predvsem pa bo zgrajenih še veliko stanovanj in vse to bo skrito za teraso in majhnim gozdičem tako, da ne bo pritegnil prevelike pozornosti obiskovalca (z ljubljanske strani), le-ta naj bi ostala namenjena staremu delu mesta.

V zvezi z novim mestnim centrom je treba povedati še to, da ni zamišljen kot nekaj, kar naj bi zadalo smrtni udarec staremu centru na Mestnem trgu. Ne, staro naj bi živelo naprej v smotrnem dopolnjevanju z novim in obratno. Šele skupaj bosta potemtakem tvorila celoto. Je pa res, da bodo morali biti urbanisti zelo previdni pri izbiri in obsegu funkcij, poleg tega pa bo treba paziti, da se stari del tudi v populacijskem pogledu ne bo začel preveč starati in izumirati. Pomembna in že kar znamenita značilnost loškega urbanizma je tudi v tem, da je industrija ločena od starega in stanovanjskega dela mesta, in sicer na obsežnem kompleksu okoli železniške postaje na Trati v tako imenovani industrijski coni. K industriji, ki je tam že od samega nastanka, kajti železnica je že zgodaj pritegnila del industrije v svojo bližino (ob progi se je najprej razvila lesna in tekstilna industrija), se je v zadnjem času pridružila še industrija, ki je nastala v samem mestu ali njegovi bližini. Tako so na tem kompleksu v zadnjih letih zrastle novi obrati konfekcije — Kroj, tovarna prešitih odev — Odeja, tovarna klobukov — Šešir, EGP, nove mehanične delavnice podjetja Alpetour itd.

Hkrati z rastjo mesta se naglo izboljšuje tudi prometna povezanost Škofje Loke z drugimi centri. Zlasti velja to za cestno zvezo s Kranjem in Ljubljano, manj pa za povezavo Škofje Loke z obema dolinama. Šepa torej poveza-

nost teritorialnih enot znotraj loške občine, s tem pa tudi povezanost loške občine in z njo tudi dobršnega dela Gorenjske s Primorsko in Bohinjskim Kotom. V zadnjem času je postala zlasti aktualna cesta med Škofjo Loko in Gorenjo vasjo in to zaradi tega, ker bo v bližini Gorenje vasi kmalu začel obratovati rudnik urana, ki bo za svoje obratovanje potreboval mnogo boljšo cesto, kot je sedanja.

Največ hude krvi je povzročil in še povzroča tisti del te ceste, ki bo šel skozi oziroma mimo Škofje Loke. Prav ta del ceste predstavlja po eni strani največji problem, ker je sedanjí potek ceste skozi Škofjo Loko v Poljansko dolino skrajno neprimeren zlasti z vidika prevoza težkih tovorov, po drugi strani pa tudi najbolj delikaten, ker napačne rešitve lahko prizadenejo občutljivo tkivo tisočletnega mesta, za katerega usodo se zanima vsa Slovenija.

Pričakujemo lahko, da bo izbrana najboljša rešitev in da načrtovalci in občani ne bodo dovolili, da bi preveč skozi mesto zgrajena cesta razvrednotila tisto, kar je bilo doseženega s »čiščenjem«
industrije iz mesta. Na to pa je bilo opozorjeno že tudi pri vprašanju razširitve avtobusne postaje.

TOMO ŠTEFE

Tradicionalni izseljenski piknik je ime Škofje Loke ponesele daleč v svet

Del nove Loke: poslovni stavbi ob vstopu v mesto, zarodek novega mestnega središča

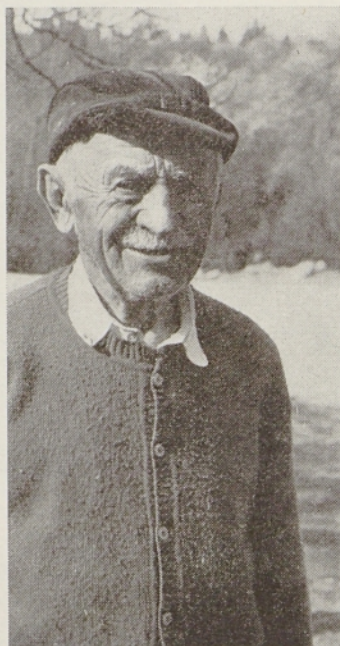
V prejšnjih časih so bili Kostelci krošnjariji. To pravico so si priborili leta 1492, ko jim je Friderik III. izdal uradno listino. Te pravice jim je še posebej potrdila Marija

O KOSTELCIH IN KROŠNJARJIH

Matija Corel si je takole narisal zemljevid Kostela

Štiriindevetdesetletni Anton Beljan, najstarejši krošnjar

Andrej Kajfež v dobrih starih časih krošnjarstva. Češki su-
deti 1925

Terezija in leto za letom so se Kostelci, priseljeni uskoki, odpravljali v širni svet.

Takole pravi Janez Trdina: »Taki ljudje se zovejo krošnjiarji ali s tujo besedo havziravci. Rusi pa jim pravijo raznoščki. Trgovina, ki se nosi na hrbtu ali trebuhu, ne more biti velika. Krošnjiar si naprti pol centa; če je mlad in močan, tudi več, pa hajd od hiše ponujat svoj drobni trg.

On ne miruje nikdar, ne zdržuje ga ne slabo vreme ne mraz ne letni žar in znoj. Po kratkem spanju in počitku naloži zopet svoj imetek, svojo krošnjo, in koraka počasi dalje. Njegov pogled ima nekaj otožnega; in kako ne, saj je tudi njegova obrt borna in težka, nosi mu trpljenje in žaljev brez konca, dohodka pa tako malo, da se ima že za srečnega, ako mu ostane za dan čist goldinar.

Po svetu je veliko videl, veliko slišal, zato ve ljudem, hrepenečim po novicah kaj povedati.

Ko so se prikazali zraven Kočevarjev na Nemškem tudi Belokranjci oziroma Poljanci in Kostelci, jih ljudje niso mogli precej razločiti, ker jim je bila kočevska nemščina ravno tako razumljiva kakor slovensčina. Naši ljudje so prišli od konca oblečeni po domače, po narodno. Vedli so se skromno in postrežljivo in od vsake stvari so dajali račun. Niso se vlačugarili ne pijančevali in kvartali. V krčmi je Kočevar razgrajal, preklinjal, govoril osorno in zabavljivo ali pa v tla gledal in molčal in ni dal odgovora. Naši rojaki pa so se radi pomenkovali in pripovedovali svoje izkušnje. Prepevali so narodne pesmi in niso žalili žive duše. Tako dobrih krošnjarjev Nemci do sedaj še niso videli. Zato niso mogli prezreti razločka med slovenskimi belimi in kočevskimi črnimi Kranjci.«

Na Kostelskem še pred petdesetimi leti skoraj ni bilo hiše, kjer ni bil vsaj en član družine krošnjar. Velikokrat pa so bili krošnjarji vsi moški člani družine. Ženske so skrbale za dom in po nekaj mesecev v zimskem času so pek-le in prodajale kostanj v več-

jih središčih, poseben v Ljubljani in Mariboru.

Anton Beljan bo letos star že štirindevetdeset let. S trinajstim letom je šel z očetom na Madžarsko, potem pa še v Zagreb in druga mesta. Kroš-njaril ali po kostelsko »obziral« je do druge svetovne vojne, to je petindvajset let.

Med tem časom je bil tudi vojak pod Francom Jožefom in enkrat ga je konj Miško ugriznil v vrat in mu skoraj odtrgal glavo. Bil je tudi v zametih na ruski fronti v 22. artilerijskem polku, in ko so bežali pred Rusi, se je podiral most in s konji je padel v deročo reko. Po čudežnem naključju se je rešil, toda že naslednji dan je skoro zmrznil v visokih zametih. Na kroš-njarstvo ima lepe spomine. Naučil se je več jezikov in zaslužil toliko, da so se lahko preživeli.

Posebno rad se spominja igre »fiks-niks« ali »par-nepar«, s katero je dobro zaslužil. Ta igra je bila izum Kostelcev in je bila nekakšna loterija. Vse je bilo odvisno od tega, koliko si bil sposoben pretentati kupca. Z ženo Marijo sta imela pet otrok. Najstarejšega Toneta so ubili Italijani enainštiridesetega. Trije so umrli od otroških bolezni, hčerka Marija pa živi na Sušaku pri Reki. Tudi ona je v mladih letih prodajala kostanj in se takole spominja tistega obdobja:

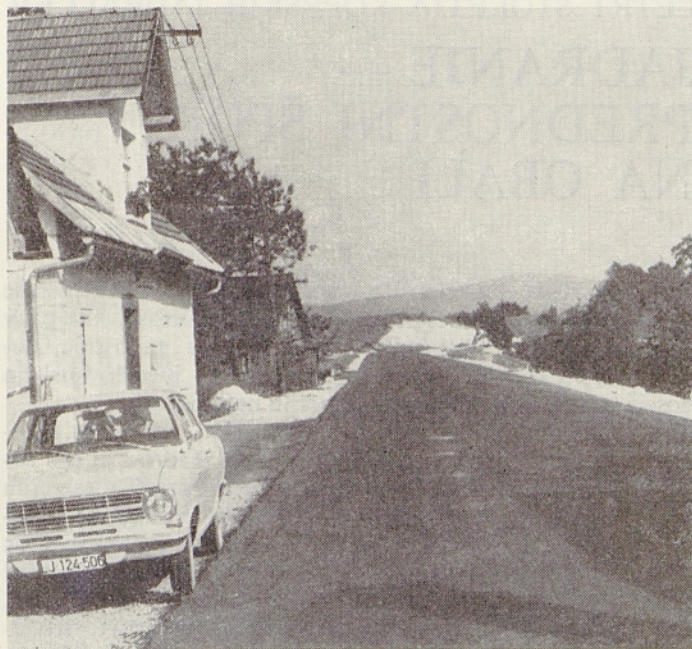
»Po vojni sva z očetom prodajala kostanj v Mariboru. Če ni bilo utice, sva prodajala kar na vetru. Najhuje je bilo, ko sem morala kostanj oprati, da ni zgnil, in potem sem ga narezovala tudi do dveh ponoči, zjutraj pa sem ga na vozičku peljala očetu. Prsti so bili premrli in otekli od mraza, ampak drugega izhoda ni bilo. Kostanja v stojnici ni smelo zmanjkati. Dim, ki je iz pečice lezel v oči, je bil pravo veselje in je pomenil toploto.«

Marinč, ki živi v napol zapuščenih vasi na Ajblu in je kmet z dušo in telesom, poleg tega pa tudi drugače izredno zanimiv možakar, je odkrito priznal: »Sram me je bilo, ko sem moral zatajiti, da sem Slovenec. Posebno v letih pred drugo svetovno vojno,

Nova cesta ob znani gostilni Cetinski v Novih selih

Matko Zdravič: Upanje je na mladih, odločiti pa se bodo morali sami

Jože Marinč iz Ajbla: Nekdanji kroš-njar in kmet brez nasledstva

ko je že divjal Hitler, smobili Slovenci še posebej osovraženi.«

Zdaj je krošnjarski poklic samo še spomin in živi v Ljudih, ki jim je bil nekoč vsakdanji kruh. Tudi kostelska deželica dobiva novo podobo. Ravnatelj osnovne šole Vas — Fara Franc Folf pravi:

»Krajevna skupnost Vas — Fara šteje 23 vasi in zaselkov, prebivalcev je 560, včasih jih je bilo 2000. Z novo cesto so se odprle tudi nove možnosti. Ljudje hodijo v službe v Kočevje, Ljubljano in Delnice. Zato bi rabili skromno tovarnico. Družba bi morala temu partizanskemu kraju bolj prisluhniti. Poglejte, letos so se vpisali v nove razrede le štirje otroci. Če bo šlo tako naprej, bomo primorani šolo ukiniti.«

Franc Cimprič, učitelj: »Veliko nas je takih, ki ne moremo razumeti, zakaj kraj, ki slovi po toliko naravnih lepotah nima razvitega turizma. Veliko ljudi prihaja h Kolpi, domačih in tujih, nujno pa bi bilo, da jim damo zavetišče. Veliko se je že govorilo o ureditvi kampa, a je ostalo le pri besedah. Imamo lepo cesto. Novo trgovino. Dobili bomo novo pošto centralo. V prvi vrsti je potrebno rešiti problem odhajanja mladih.«

To je bistveni problem kostelske deželice, ki ji pravijo nekateri tudi »slovenska Švica.« Razvaline nekdanjega kostelskega gradu so obrasle z grmovjem in tudi turistična koča pod vznožjem nekdanjega gradu je še zapuščen. So gozdovi in planjave prazne zemlje. Življenje pa se kljub vsemu le počasi vrača tudi v te kraje. Prvi koraki so resda nezaupljivi, toda vse več je tistih, ki si želijo nazaj, popravljajo si hiše ali pa načrtujejo nove.

Matija Corel je eden od mnogih izseljencev iz teh krajev. Že po prvi svetovni vojni, ko mu je bilo komaj enajst let, se je preselil v Ameriko. Zdaj je že upokojen. Rad pride domov in veliko je takšnih. Kajti prava domovina je samo ena.

TEKST IN FOTOGRAFIJE
LADISLAV LESAR

Koprski jadranski klub »Jadro« je sredi lanskega decembra praznoval petindvajsetletnico svojega obstoja. Za seboj ima že četrto stoletja plodnega udejstvovanja, razvijanja pomorske miselnosti na naši obali in ožji domovini sploh. Na slovesni proslavi tega pomembnega mejnika, ki so jo koprski jadranci imeli v prostorih koprskega hotela »Triglav«, smo imeli priložnost videti, kaj so vse storili v teh letih! Koliko nagrad in priznanj jim je bilo podeljenih in izrečenih!

Na področju, ki je bilo včasih privilegij redkih koprskih »gospodov« in se mu Slovenci sploh ni smel približati, so se naši mladinci uvrstili med najboljše v domačem in mednarodnem merilu. Že samo naštevaje vseh zmag, ki so jih koprski jadranci dosegli na domačih in tujih regatah, bi zavzelo preveč prostora. Zato naj omenim samo nekatere in nekatera imena, najbolj zaslužnih ljubiteljev in organizatorjev tega športa.

Začeli so leta 1951, ko so se prvi Slovenci včlanili v tedanji še italijanski klub »Vela« (jadro). S tem so odprli vrata tudi drugim. Predsednik društva je postal takrat Julij Beltram. Sledili so predsedniki Stojan Smerkolj, Oskar Venturini in Aleksander Lukež. Slednji je imel še posebne zasluge za naše »Jadro«. Z izredno vztrajnostjo in ljubeznijo jim je uspelo obdržati klub in ga razvijati do danes. Težave so bile velike, včasih so izgledale nepremostljive. Leta 1961 na primer je bil redni dohodek samo članarina 76 članov po 240 din letno. Izdatno pomoč pa je nudilo podjetje »Fructus« s takratnim direktorjem Vinkom Žnidaršičem na čelu. Takrat smo že imeli mladino, »ki se je zagrizla v naše morje«. Kljub temu so prav leta 1961 organizirali evropsko mladinsko prvenstvo in vrsto jadranih sekcij doma. Toda samo velika volja in navdušenje nista zadoščala. Za »Jadro« pomeni mejnik šele leto 1965, ko so zgradili sedanjo čolnarno, do leta 1970 pa so skoraj ves denar porabili za ureditev obale in

Jadrano tekmovanje v koprskem zalivu. Foto: Egon Kaše

ČETRTO STOLETJE KOPRSKIH JADRALCEV JADRANJE — PREDNOSTNI ŠPORT NA OBALI

funkcionalnega dvorišča. Toda brez pomoči zveze telesno-kulturnih društev občine Koper klub tega ne bi mogel doseči. Od leta 1965 posveča občina Koper posebno pozornost jadraniu, veslanju in plavanju. Pomembna je tudi pomoč Pirana, znatna sredstva pa so člani pridobili z dodatnim zbiranjem in prostovoljnim delom. Danes njihovo premoženje presega 2,5 milijona din, vrednost samih plovil pa 800.000 din. Za slovenski jadranski šport pa je še zlasti pomembno prav 1976. jubilejno leto. Reorganizacija v telesni kulturi v naši republiki je tudi jadralcem prinesla nove spodbude. Na obali so pridobili prvenstveni status z veslanjem, nogometom in roketom. Za uspešnejše delo pa so se odločili ustanoviti samostojno republiško strokovno zvezo — Jadralno zvezo Slovenije, s sedežem na obali. Jadralci so prepričani, da bo pomembna za nadaljnji razvoj te dejavnosti ter da bo združila vse organizacije, klube in društva. »Jadro« šteje sedaj nad 200 članov, med aktivnimi člani pa je predvsem mladina pod 15 leti. Plovni

»park« pa zajema 17 jadrnic razreda »optimist«, kar pa v sezoni še ne zadostuje, čeprav so v jugoslovanskem merilu najmočnejši.

Pa še nekaj največjih uspehov: klub »Jadro« je bil 10-krat državni prvak v razredih ZVEZDA, SLJUKA, KADET in »470«, osemkrat pa drugi. Večkrat je sodeloval na državnih, olimpijskih, evropskih, svetovnih, sredozemskih, balkanskih in drugih prvenstvih, uspešen je bil tudi kot organizator domačih in mednarodnih nastopov. Še zlasti uspešni so bili najmlajši člani lani, ko niso imeli prave konkurence, saj so zasedli celo vrsto najboljših mest od prvih navzdol na republiškem, hrvaškem in zveznem prvenstvu, na balkanskem pa tretje. Poleg Aleksandra Lukeža, ki je bil začetnik našega jadralstva in tudi jadranski funkcionar, je še dolga vrsta tekmovalcev in funkcionarjev: Fafangel, brata Kosmina, Venturini, Cerkenik, brata Čok, Korošec, Hočevar, Mušič, Lazar, Orel, brata Štravs, Krivic, Tavš, Mrak, Presek in mnogi drugi, mlajši, o katerih bomo še slišali. Za nami je vrsta na-

stopov, tekmovalcev, zmag, osvojenih pokalov in drugih trofejev, za debelo knjigo... Sedaj pa še nekaj besed o predsedniku »Jadra«, olimpijcu, večkratnem državnem prvaku in zmagovalcu na raznih mednarodnih regatah, Janku Kosmini, velikem ljubitelju jadralnega športa, gospodarstveniku in družbenopolitičnem delavcu. Sedaj je direktor »Istra-benza« in predsednik obalne telesne kulturne skupnosti v Kopru, odbora za jadralstvo in zbora krajevnih skupnosti obalne skupščine ter član odbora za mednarodne odnose skupščine SRS. Ves gori za klub, za delovno organizacijo, za nadaljnji razvoj naše samoupravne skupnosti... Rad se je odzval na naša vprašanja. — *Kako in kdaj ste se vneli za morje, za jadralstvo?*

»Živel smo ob morju. Razumljivo je, da nas je to morje privlačevalo. Leta 1951 smo se trije vpisali v traktatni klub »Vela«. Dušan Venturini, Jadran Markežič in jaz. Kljub težavam smo vztrajali.«

— *Kaj menite o združevanju na področju fizikulture na obali?*

»Lahko rečem, da smo na področju fizikulture dali vzgled: ustanovili smo že enotno obalno telesno-kulturno interesno skupnost, v kateri vodimo enotno politiko. Najpomembnejše pa je pri tem, da sredstva, zbrana v vseh treh občinah, obravnavamo skupno in jih delimo po potrebah društev, ne glede iz katere občine so. Nadaljnji korak pa bo ustanovitev obalne zveze telesno kulturnih organizacij. To je v teku.«

— *Kaj menite o naših »marinah«?*

»Zamisel o gradnji jahtnega pristanišva v Izoli in v Portorožu je zanimiva. Nedvomno so takšne dejavnosti na naši obali potrebne in koristne.«

— *Kako delujejo drugi jadranski klubi na naši obali?*

»Na naši obali sta uspešna še kluba »Burja« v Izoli in »Pirat« v Portorožu, s katerima zelo koristno sodelujemo. Zlasti »Pirat« daje državne prvake ter reprezentante. To sodelovanje bo v prihodnje še boljše, ker nas

povezujejo skupni načrti, predvsem v pogledu sistematične vzgoje najmlajših.»

— *In kaj pomeni za bodočega poklicnega pomorščaka sodelovanje v takem klubu?*
»Vsak pomorščak bi moral obvladati tako imenovane pomorske veščine. Danes imamo vrsto dobrih pomorščakov, pravih »morskih volkov«, ki so bili najprej jadralci in šele nato so postali poklicni pomorščaki.« Tako je prepričljivo zaključil svoje misli Janko Kosmina, poveljnik našega morskega jadralstva. Povedal je resnico, ki je znana malokomu, čeprav je že del naše pomorske tradicije. Čeprav je diplomirani pravnik, sem imel občutek, ko sem odhajal, da zapuščam pravega pomorščaka... — VBM.

Horjulski gledališki amaterji so v pretekli sezoni igrali »Junono in pava«. Predstava je doma in na gostovanjih doživela vrsto ponovitev.

Slovenci se marsikdaj — malo zares — radi označimo tudi takole: trije Slovenci — pevski zbor. To našo značilnost lahko brez strahu prenesemo še na igralsko področje (le številko je treba nekoliko povečati): deset Slovencev — amaterska igralska družina! Mnogo je takih ljubiteljskih skupin pri nas; nekatere z dolgoletno tradicijo, nekatere, ki živijo le eno sezono... Toda takrat, ko živijo, takrat, ko delajo, počno to iz veselja do gledališča, počno zato, ker ljubijo škripanje amaterskih gledaliških desk in tistih nekaj kvadratnih metrov med kulisami, ki so jih sami naredili. Tako je doma in tako je v tujini, kjer je mnogo kje pripravljane gledališke predstave nekaj mesecev središče kulturnega in družabnega življenja Slovencev!

Med mnogimi amaterskimi gledališkimi skupinami naj vam to pot predstavimo tisto iz Horjula pri Ljubljani: gledališko skupino Prosvetnega društva Horjul. Izbira pravzaprav ni bila težka, saj so prav ti horjulski navdušenci v zadnjih letih poželi priznanj, pa tudi dolgoletno tradicijo imajo. »Ko smo hoteli praznovati

AMATERSKA GLEDALIŠKA SKUPINA HORJUL

KOMAJ ČAKAMO VAJO

obletnico naše gledališke družine,« pravijo, »nismo mogli niti od najstarejših Horjulcev izvedeti, kdaj se je v naši vasi to začelo. »Ko sem bil še majhen, so že igrali!«, so se spominjali starejši.« In tako računajo, da je ta organizirana amaterska ljubezen do gledališča vzklila v Horjulu v začetku tega stoletja.

Preletimo njihove uspehe v zadnjih letih! Na republiški reviji amaterskih gledaliških skupin so sodelovali prvič leta 1968, že naslednje leto pa so s predstavo »Vražji fant z zahodne strani« zastopali Slovenijo na zveznem festivalu na Hvaru, kjer so se predstavili še enkrat z »Vetrom v vejah Sasafrasa«. V lanskem Cankarjevem letu, so pripravili njegovega »Kurenta«, ki ga je, kot gost, zaigral poklicni igralec Silvij Božič. S tem so poskušali razbiti mejo med poklicnimi in amaterskimi igralci. »Ta predstava in taka zasedba je bila za vse

nas prava šola,« pravijo Horjulci. Mnogo so se naučili od kolege Božiča, toda tudi njemu so s svojo zagnanostjo in prepričanostjo v teater mnogo pokazali! Zastopali so tudi slovenske gledališke amaterje na »Večerih bratstva« v Prizrenu ter sodelovali na Borštnikovem srečanju in kranjskem tednu slovenske drame.

V zadnjih letih sta k uspehu horjulske dramske skupine mnogo pripomogla brata Končan — Dominik in Franci. Dominik je dobil lani Severjevo nagrado za igralske dosežke (kot edini amater), Franci pa Linhartovo plaketo za rast in pospeševanje kvalitete gledališkega amaterizma. To je najvišje slovensko priznanje na tem področju. »Pred petnajstimi leti sem bil prvič na seminarju za gledališke amaterje in takrat me je teater zastrupil!« pravi Franci Končan, ki je najprej igral (na Hvaru je dobil tudi

nagrado za igro), zdaj pa režira. »Kot amater nisem akademsko obremenjen in tako lahko tudi eksperimentiram. Kdaj pa kdaj smo imeli le premiero; bili smo tako samokritični, da smo priznali, da je predstava slaba in sploh ni bilo ponovitev. Vrnili smo kostume in podrli kulise...« »Slovenska in jugoslovanska priznanja vaši amaterski gledališki skupini gotovo vplivajo tudi na siceršnje kulturno delo in kulturno raven Horjulcev na tem področju?« »Vsekakor! Naša publika je že kritična, v pozitivnem smislu. Sicer pa: sedemsto krajanov nas je približno in petdeset jih ima abonmaje v ljubljanskih poklicnih gledališčih. V našem društvu smo ustanovili pevski zbor, ki nam daje spet poseben pečat, imamo pa tudi knjižnico. Izkupiček od gledaliških predstav in pevskih nastopov damo za knjige. Vsi ne morejo v teater ali na koncert, pa tudi gledališčniki ali pevci ne morejo v vsak zaselek. Le knjiga je tisto, kar lahko pride v vsako hišo!«

Horjulci vedo, kaj je lepa slovenska beseda: zato imajo radi svoje gledališče, pevski zbor in knjige. In amaterski igralci imajo radi svojo publiko, predvsem pa teater, igranje. Tudi kulise večinoma pripravijo sami; to sodi zraven, zatrjujejo, to je delo, to je vzgoja, to je amaterizem! Pozimi vadijo v plaščih in rokavicah, predstave pripravljajo toliko časa, dokler niso prepričani, da je zrela. »In kar vkup letijo, ko je vaja, komaj čakajo!« pravi Franci Končan, sploh pa se mi zdi, da je on med prvimi, ki prihitijo v Dom prosvetnega društva.

Sicer pa je Franci Končan strokovni svetovalec pri Zvezi kulturnih organizacij Slovenije za gledališko področje. »Gledališke in kulturne skupine v tujini, ki želijo kakršnokoli pomoč pri repertoarnih nasvetih, pri izbiri besedil za različne prireditve in proslave, naj nam pišejo. Radi jim bomo svetovali in poslali gradivo!« Naj zapišem samo še naslov: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

PAVLE JAKOPIČ

Extra synkolit 2 + 9

Zaščita notranjosti stavbe - stene
Apneni belež na stenah se v sodobnem času umika disperzijski barvi - Extra synkolit beli notranji. To je barva, ki se razredčuje z vodo, enostavno nanaša s čopičem ali kresnim valjčkom, navadno v dveh slojih. Pobarvane stene dajejo izgled lepo obdelanih površin, ki jih je možno občasno tudi očistiti z vodo, v katero damo malo detergenta. Stene je možno obarvati v prijetnem odtenju, kar pri apnu ni bil slučaj. Barvni ton izberemo tako, da prostor čim bolj vsklajeno deluje. Zato proizvaja COLOR proizvođač Spektrolite, s katerimi lahko obarvate Extra synkolit beli v vseh poljubnih barvnih tonih.

TOVARNA BARV IN LAKOV
MEDVODE
SLOVENIJA, JUGOSLAVIJA

TOVARNA GLINICE IN ALUMINIJA

»BORIS KIDRIČ«

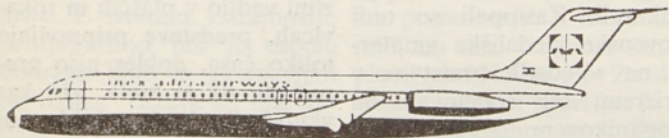
Kidričevo

PROIZVAJAMO:

SUROVI ALUMINIJ
V VALJARNIŠKIH FORMATIH
IN INGOTIH,
KALCINIRANO GLINICO Al_2O_3
ALUMINIJSKE LEGURE

i INEX | adria aviopromet **Ljubljana**

ZAČASNO ZAPOSLENI V NEMČIJI

POSLUŽITE SE REDNIH TEDENSKIH LETOV, KI SO NAMENJENI
SAMO VAM IN VAŠIM SORODNIKOM DOMA, TER SO DO 50 %
CENEJŠI OD REDNIH LINIJ. LETIMO:

Düsseldorf	} Zagreb Split Beograd	Düsseldorf
Frankfurt		Frankfurt
Hamburg		Hamburg
Hannover		Hannover
Stuttgart		Stuttgart

PRODAJA KART IN INFORMACIJE: ZR NEMČIJA,
GRIMEX & Co. KG
Wilhelm-Leuschner Str. 25

6000 Frankfurt/Main 1 • Postfach 3009 •
Telefon (0611) 25731 s filijalami
6000 Frankfurt/M. • Münchener Str. 42 • Tel.: (0611) 23 34 56
4000 Düsseldorf 1 • Steinstr. 20 • Tel.: (0211) 32 98 78
2000 Hamburg 1 • Lange Reihe 20 • Tel.: (040) 24 30 29 + 24 68 08
7000 Stuttgart 1 • Böblinger Str. 26 • Tel.: (0711) 64 38 38
4800 Bielefeld 1 • Herforder Str. 31 (Berl. Platz) • Tel.: (0521) 63282

IZKORISTITE DODATNE LETE ZA
VELIKONOČNE PRAZNIKE
KI SO PRED VAMI, IN ZA OBISKE SVOJIH NAJDRAŽJIH

LJUBLJANA: INEX ADRIA AVIOPROMET, TITOVA 48, TEL. 313-366
IN VSE TURISTIČNE POSLOVALNICE V SLOVENIJI
IN JUGOSLAVIJI

Tri poletne tedne preteklega leta sem kot brigadir preživel v vasi Gorenje Trebuše. Brigadirji brigade »Jože Gregorčič-Gorenjc« iz petih gorenjskih občin smo se pridružili Trebuščanom, delavcem elektro podjetij, pripadnikom JNA pri kopanju jam ter postavljanju drogov za električno omrežje.

Ni danes naš namen pisati o tej vasi, kateri bo elektrika, ki bo letos prihitela po žicah k njim, pospešila njen srčni utrip, ampak želimo zabeležiti le srečanje z enim od njenih vaščanov.

Čimbolj ga življenje stiska ob steno, pesti, tem bolj tuhta in stuhta, kako bo premagal naravne zakone, kako si bo olajšal delo. V Gorenji Trebuši smo lahko videli na desetine takih drobnih novotarj. Pri vsakodnevnem delu jih uporabljajo Makucov, Žirovcev, Zabrdarjev, Podgornikov, Skokov, Čibejev gospodar, a še vedno vrtajo in razmišljajo, kako bi prijeli, da bi bilo potrebno še manj napora. Tudi otroke, naslednike, uče takega razglabljanja.

Še nekdo je med njimi, s katerim sva si ogledala nekaj takih izboljšav in pripomočkov. Šjakov oče po domače, oziroma Albin Mrak s številke 100 v Gorenji Trebuši bi bil lahko mnogim učitelj na področju izumiteljstva ter novatorstva. Že ko smo se srečali na poti proti njegovi, v strmi breg vkopani kmetiji, je vzbudil našo pozornost ročni voziček z gumijastimi kolesi in zavoro. Nujno je potrebna, zavora seveda, na tamkajšnjih strmih poteh. A to je le drobec Albinovega novatorstva.

PLUG NA ŽICI

»Plug imamo navezan na jekleno žico in vitel z bencinskim motorjem,« je razlagal Albin in pokazal na zaboj nad potjo in v strmem hribu pod njo ležečo njivo. »Plug orje le, ko ga vitel z žico vleče po hribu navzgor. Od leve proti desni. Tako ne zgubimo prsti. Naslednje leto pa z druge strani.«

Saj veste tisto zbadljivko, da so gospodinje v mnogih slovenskih hribih privezane za

»Ta ima glas,« pravi Šjakov ata za harmoniko »Slovenka«
Foto: Stane Jesenovec

VIR VEDRINE IN ŽIVLJENJSKE MOČI

OBISK V GORENJI TREBUŠI

drevo, ko kuhajo kosilo. Drugače bi se s štedilnikom in posodo vred zvalile po hribu. Tako strm je tudi svet, na katerem delajo in žive Šjakovi.

»Tudi mi bi morali biti privezani za drevo, če bi nosili seno na hrbtu po bregu navzgor. Postavili smo 200 m dolgo žičnico. Žene jo bencinski motor. V »podritnik«, voziček na dveh kolesih, naložimo seno in ga potegnemo po žičnici na skedenj.«

Pri Šjakovih so čebelarji, že odkar obstaja njihov rod. Ne-

kdanj so imeli več panjev. »Čebelar mora biti strokovnjak,« je poudaril Albin Mrak in dodal: »Nikdar ne zna dovolj. Zavedati se je treba, da se z neznanjem lahko v enem dnevu uniči ves rod. O tem ne razmišljajo samozvani čebelarji, ki vidijo le med, ne pa znoja, s katerim čebelar in čebele pridelajo ta sladki sad.«

Mnogo naprav in pripomočkov je nastalo v Albinovi kovačnici. Hiša, ki stoji na takem mestu kot Šjakova, mora

imeti bogato delavnico. Kmečko orodje vedno potrebuje pridne in iznajdljive roke. Tudi novatorstva, čeprav le na kmetih, ni mogoče izvajati brez primerne orodja. Tak droben izum Albina Mraka so tudi smučke.

»Če se dobro počutim,« je primerjal,« peljem gnoj na njivo v košu. Največkrat pa ga vlečem po hribu z »vlački«, smučkami. Veje uporabim za zaviranje.«

HARMONIKA

»Počakajte, počakajte,« je zaklical Albin in stekel v hišo. Obstali smo, brigadirji, vojak, elektrikarji. Albin se je ves nasmejan hitro vrnil. Med potjo si je oprtal harmoniko. Potegnil je njen meh in v breg in globel je zadonela pesem. Nova, sedem tisoč din vredna, iz mengeške Melodije je bila.

»Že z 12 leti sem raztegoval meh,« se je smejal Albin in dodal,« sin Stanko, 19 let mu je, mi sledi.

Staro harmoniko sem postavil v kot. Ta, mengeška, ima pravo moč. S Stankom jo včasih ureževa, da se hiša trese. Tudi pete zasrbe Trebuščane in Trebuščanke. Stanko pogosteje zagode kot jaz. Pri svojih letih res ne morem več na vsako veselico, ohcet, veselje.«

Ni tudi harmonika del Albinovega novatorstva? Morda ne čisto v dobesednem, materialnem pomenu. Dolgočasni bi bili zimski večeri v samotni hiši. Življenja, radosti, vriske si žele po napornih dneh. Albin je prisluhnil njihovemu klicu in potegnil meh. Enkrat, dvakrat... Zvedavost je prerasla v veselje in to v obvladovanje koščenih tipk. Delo in radost ob glasbi, domači, preprosti, iskreni, so vse Šjakove bodrili, krepili, da so ostali tam v tistem strmem bregu.

Sinovi in hčere so se posloviili. Živijo v mestu, k očetu, mami tja v stoto gorenjetrebuščansko hišo pa hodijo po vedrost in življenjsko moč.

STANE JESENOVEC

V UKANCU, KONEC BOHINJSKEGA JEZERA je bil dobro znani hotel Zlatorog, ki ga je lanski potres hudo razmajal, da so ga morali zapreti. Letos so na mestu Zlatoroga začeli graditi nov hotelski objekt, ki bo seveda modernjši od nekdanjega in bo lahko v vseh ozirih zadovoljil domače in tuje goste, ki bodo obiskali naš prelepi Bohinj. Novi hotel Zlatorog bo visoke B kategorije in bo imel 150 ležišč. Ob hotelu bodo zgradili tudi pokrit plavalni bazen. Hotel gradi turistično podjetje Alpetour iz Škofje Loke. Računajo, da bo novi hotel lahko sprejel prve goste letos ob dnevu republike.

V POLJČAH PRI BEGUNJAH

imajo farmo krav molznic, ki spada med najboljše v Jugoslaviji. Na tej farmi redijo okrog dvesto krav, od katerih so v preteklem letu namolzli 1.358.868 litrov mleka ali povprečno 6565 litrov na kravo, kar je največ v Jugoslaviji. Dosežena povprečna mlečnost na kravo spada tudi med najboljše na svetu. Na farmi so posebej ponosni na kravo rekorderko, ki je lani dala 14 tisoč litrov mleka. Pred dvema letoma so na farmi zgradili nov sodoben hlev za 280 krav. Odločili so se za takoimenovano prosto rejo, to je, da krave v svojih boksih, kjer imajo tudi ležišča, niso privezane in se lahko prosto gibljejo. Pravijo, da je takšna prosta reja odločilnega pomena za boljšo mlečnost krav. Veliko pozornost posvečajo tudi kakovosti krme in načinu krmljenja. Zaradi proste reje so v Poljčah dosegli tudi odličen rezultat pri plodnosti krav.

V MARIBORU

so začeli graditi drugi objekt medicinsko funkcionalnega trakta mariborske bolnišnice. Ta bo obsegel celotni oddelek za ponesrečence po opeklinah z devetimi operacijskimi dvoranami in pripadajočimi objekti. V pritličju je predviden radiološki oddelek s šestimi diagnostikami in del sprejemnega bloka za bolnike. V kleti bodo oddelki za fizio in hidroterapijo, del endoskopskega

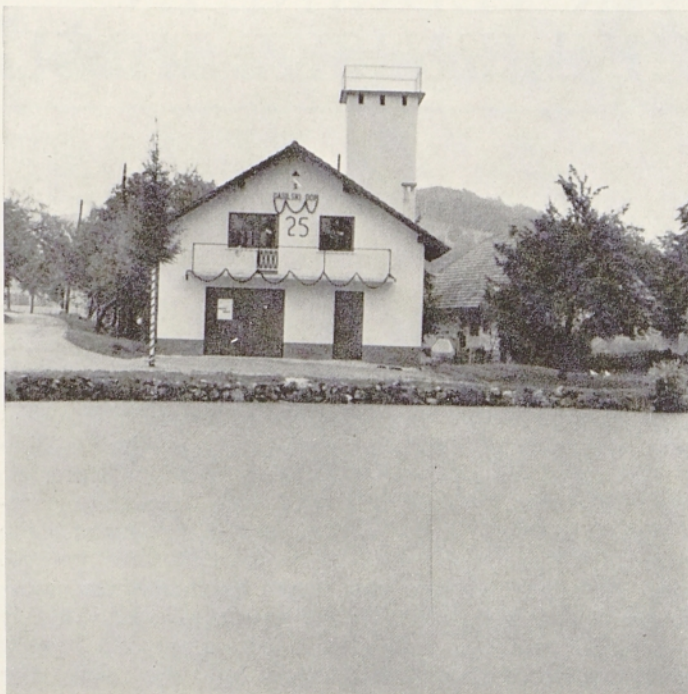
PO SLOVENIJI

centra, centralna sterilizacija in drugo. Računajo, da bo gradnja prve etape drugega dela medicinsko funkcionalnega trakta končana do decembra prihodnjega leta in bo veljala nekaj čez 198 milijonov, medtem ko bo gradnja celotnega drugega dela veljala, kakor računajo, 253 milijonov dinarjev.

V KAMNIKU

so v hiši ob Kidričevi cesti v februarju odkrili spominsko ploščo slovenskemu akademskemu slikarju in ilustratorju Ivanu Vavpotiču, ki se je tam rodil pred sto leti. Po odkritju spominske plošče je predsednik kamniške občinske skupščine v novourejeni dvorani nad kavarno odprl prvo kamniško filatelistično razstavo, ki je posvečena spominu slikarja Ivana Vavpotiča. Na razstavi so bile razstavljene prve slovenske in jugoslovanske znamke, za katere je izdelal osnutke slikar Ivan Vavpotič.

Novi gasilski dom v Hrastovem dolu

V LJUBLJANI

so 22. februarja v krematoriju veterinarske klinike na Cesti v mestni log sežgali nad dvesto kilogramov hašiša. Ta zaloga mamil se je nabrala v skladiščih uprave javne varnosti in republiškega sekretariata za notranje zadeve od okrog dvajsetih operativnih akcij, ki ga je po pravomočnih sodbah sodišče razpečevalcem zaseglo in ga je zato bilo treba uničiti. Tihotapljenje mamil skozi našo deželo posebno v zadnjem času doživlja neuspeh za neuspehom, za kar zaslužijo vse priznanje naši cariniki in delavci uprave javne varnosti. Pri sežigu mamil 22. februarja je bila navzoča komisija, ki so jo sestavljali kriminalistični inšpektorji in strokovnjak za kemijo iz republiškega sekretariata za notranje zadeve, uprave javne varnosti in preiskovalni sodnik.

V POSOČJU

so se s prihajajočo pomladjo

razgibala gradbišča. Po podatkih od februarja je zgrajenih 532 montažnih hiš, od tega je 32 večnamenskih objektov. V večini stavb ljudje že stanujejo, odnosno so se vselili februarja ali v marcu. Montažne objekte so gradili na 63 različnih mestih v tolminski občini in na več lokacijah v novogoriški in idrijski občini. V sedeminštiridesetih naseljih tolminske občine so zgrajene komunalne naprave, to je vodovod, elektrika, kanalizacija in ceste. V ostalih šestnajstih naseljih pa so februarja in marca te naprave dograjevali. V Breginjskem kotu bodo zgradili tudi čistilne naprave. Letos naj bi predvidoma obnovili nad 6300 poškodovanih hiš in zgradili 900 novih stanovanjskih hiš največ v tolminski občini.

V GRADIŠČU PRI MATERIJI

deluje obrat živilske industrije Droga Sudest, ki zaposluje 67 delavcev, večidel Brkincev. Izdelujejo instante: zdrob, polento, ajdovo moko. Predelujejo zdravilna zelišča, predvsem za izvoz, luščijo lešnike in po posebnem postopku pripravljajo naravni brinjevec. Obrat lepo napreduje. V prihodnjem letu ga nameravajo razširiti in začeti z izdelavo ekstraktov zdravilnih zelišč za domači trg, predvsem za farmaceutsko industrijo.

V HRASTOVEM DOLU NA DOLENJSKEM

imajo od lani nov gasilski dom. Namenu so ga slovesno izročili lani poleti, ko so praznovali petindvajseto obletnico ustanovitve gasilskega društva. H gradnji gasilskega doma so prispevali tudi domačini, ki žive v Kanadi, za kar so jim vaščani iskreno hvaležni. Pred gasilskim domom je mlaka široka tri metre in dolga petindvajset metrov. Pozimi, ko mlaka zamrzne, se v veselje mladega rodu spremeni v drsališče. Hrastodolčani imajo navado, da se mladi in mlajši vaščani zberejo »na luži« tudi ob pričakovanju novega leta. Do nedavna so hrastodolsko mlako poživiljale prijazne rdeče ribice.

Zato naj se skliče konstituenta, da odloči o obliki bodočega sožitja narodov Jugoslavije. Slovenski narod mora dobiti svoj lastni demokratično izvoljeni parlament. Slovenski narod se ne more in ne sme odpovedati svojemu staremu cilju: združitvi v svobodni Sloveniji; zato je treba podpreti tudi boj slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in drugje za njihove narodne pravice.

Slovensko ljudstvo zahteva okrepitev vseh zvez z miroljubnimi in demokratičnimi državami. Dolžnost vsake miroljubne države je tudi, da podpre osvobodilni boj španskega ljudstva.

Treba je prenehati s politikantstvom in z medsebojnimi prepiri v demokratičnih vrstah, bremo v minifestu, združiti se pri srcu usoda slovenskega naroda.

Med množicami in med vsemi drugimi demokratičnimi silami slovenskega naroda ne more in ne sme biti nobenih pregrad in ovir, ki bi ovirale bratsko združitve vsega svobodoljubnega slovenskega ljudstva v boju proti skupnemu sovražniku, skupnemu zatiranju in skupnemu izkoriščanju.

Komunisti spoštujejo versko prepričanje svojih sobojevnikov: in kdor se je v času, ko gre za obstanek slovenskega naroda, razdor zaradi vere, izdaja koristi slovenskega naroda. Združiti vse sile slovenskega naroda zoper naklepe fašizma je naloga predvsem delavcev, saj predstavlja slovenski razred tretjino Slovencev, njihov najbolj zavedni, najbolj napredni in najbolj organizirani del. Napočil je čas, ko delavski razred prevzema zgodovinsko odgovornost za prihodnost slovenskega naroda tako, kot je napovedal Ivan Cankar: »... na plečih delavca-proletarca leži bodočnost slovenskega naroda-proletarca.«

Zavedajoč se te zgodovinske odgovornosti so imeli slovenski komunisti za potrebo, da svojo organizacijo preosnujejo v Komunistično starno Slovenije, da bi s tem najjasneje poudarili svojo pripravljenost bojevati se za to, da bi tudi slovenski narod svobodneje zadihal.

Ustvarjalna misel ustanovnega kongresa KPS je takoj pognala na Slovenskem globoke korenine, saj je bila resnična, slovensko ljudstvo pa jo je sprejelo kot revolucionarni program

svojega boja proti kapitalističnemu izkoriščanju, proti okupatorju in domačim izdajalcem. Po letu 1937 se je ta misel razrastla v materialno silo, ki je v letih narodnoosvobodilne vojne 1941—1945 razodelo vso svojo revolucionarno moč. V teh letih največjih preizkušenj je misel I. kongresa KPS prepojila slovenski narod, njegovo ogromno večino, slovensko delovno ljudstvo, delavce, kmete in njegovo ogromno večino, slovensko delovno skupnost, delavce, kmete in domoljubno inteligenco, in ga pod vodstvom Osvobodilne fronte povedla k zmagovitemu osvobodilnemu dejanju.

Slovensko ljudstvo, ki se je zbiralo v Osvobodilni fronti, je skupaj z jugoslovanskim ljudstvom preokrenilo tradicionalni tok slovenske zgodovine. Nekaj mesecev po ustanovitvi Osvobodilne fronte so že zgramele prve partizanske puške na naših tleh. Zatlale je in iz dneva v dan vse mogočnejše plamtela ljudska vstaja. Oborožena vstaja slovenskega ljudstva je neusmiljeno pokopala podlo tradicijo tiste nacionalne politike, ki so jo dotlej kot edino zveličavno uganjali slovenski vladajoči razredi ter se končala s popolno zmago in rešitvijo slovenskega nacionalnega vprašanja v novi Jugoslaviji. V brat-

ski, ljudskodemokratični in popolnoma enakopravni skupnosti jugoslovanskih narodov je slovenski narod prvič po tisočletju dobil lastno državnost.

KLENO ZRNJE — BOGATA BERA

Slovensko ljudstvo je v zadnjih štirih desetletjih doživelo večje družbene spremembe kot v vsej svoji dotedanji zgodovini. Naša domovina ni več nekdanja zaostala balkanska država, slepo orodje v računih imperialističnih sil, marveč se kot socialistična in neuvrščena dežela enakopravno povezuje z naprednim svetom ter ustvarjalno vključuje v prizadevanja za vzpostavitev nove mednarodne gospodarske ureditve, za izboljšanje položaja držav v razvoju in s tem za odpravo enega najbolj globljih protislovij današnjega sveta. Jugoslavija tudi ni več in ne bo nikoli več od socialnih nemirov ter verskih razprtij razkrojena združba neenakopravnih narodov in narodnosti, država socialnih krivic, nasilja nad delavci, korupcije, ki je zato že v nekaj dneh vojne zaradi izdaje domače gospode postala plen tujcev.

O dosežkih našega štiridesetletnega dela delavskega razreda priča nešteto dejstev in podatkov. V povojnem obdobju je letna stopnja rasti družbenega produkta Jugoslavije in Slovenije med najvišjimi v svetu; v državi znaša 6,5 %, v Sloveniji pa celo 7 %. Industrijska proizvodnja se je v letih od 1946 do 1974 povečala za 17 krat, kmetijska pa za 3 krat. Delež kmetijske proizvodnje v državi se je zmanjšal od 43 % v letu 1947 na 19 % v letu 1974, v naši republiki pa od 24,5 % na 8,8 %.

V predvojni Jugoslaviji je še tričetrt celotnega prebivalstva živelo od kmetijstva; kmetijstvo je ustvarjalo polovico nacionalnega dohodka v državi, leta 1974 pa le še petino. Produktivnost dela v industriji se je v 30. povojnih letih povečala za 3 krat itd.

To je samo nekaj podatkov, ki pričajo, kako velik napredek je doživela naša republika, odkar je delovno ljudstvo Slovenije vzelo pod vodstvom svojega delavskega razreda in KPS svojo usodo v svoje roke.

Z ustanovnim kongresom ZKS se je slovenski narod odločil, da raje stoje umre kot kleče živi. S tem geslom se je za vedno poslovil od hlapčevanja tuji in domači gospodi. V najtežjih dneh svoje zgodovine je začel sam odločati o svoji prihodnosti. S to svojo zgodovinsko odločitvijo pred 40. leti smo ustvarili temelje za uresničevanje vsega, kar danes v Sloveniji imamo, za kar se bojujemo in kar smo še dolžni doseči.

Zato bo ustanovni kongres KPS zapisan v zgodovini slovenskega naroda kot eno od največjih dejanj v njegovem več kot tisočletnem razvoju. Pomenil je začetek nove dobe, ki je leta 1945 dosegla višek v zmagovitem izhodu slovenskega naroda iz osvobodilne vojne, v zmagi ljudske, demokratične revolucije v vsej Jugoslaviji, v vzpostavitvi slovenske samoupravne države kot nedeljive sestavine in trdne celote — socialistične federativne republike Jugoslavije.

Pomlad na Primorskem. Foto: A. Tomšič

Med slovenske domače, izumirajoče obrti, ki so nekdanje štejele za nepogrešljivo sestavino določenega podeželja, sodi tudi znani in priljubljeni dražgoški mali kruhek. Ta prastara obrt se je ohranila skozi stoletja in je imela vsekozi poseben simboličen pomen.

Od škofjeloškega se dražgoški mali kruhek razlikuje po tem, da je izdelan ročno, brez modelov in ne že naprej določenih form, čeprav se iz roda v rod pojavljajo isti motivi npr. zvezda, srce, krajnik... Mali kruhek so pekli ob raznih praznikih kot dodatno pečivo k poticam in drugim prazničnim kruhom. Mali kruhek je bil svatbeno, godovno in ljubezensko darilo, še posebno veselje otrok in tudi skromni zaslužek izdelovalcev.

Kruh kot simbol darovanja je znan še iz starih mitologij in tudi pri Slovencih je ohranjena legenda o kruhu kot simbolu plodnosti: »To je bilo v tistih časih, ko naši pradedje še niso poznali rži in pšenice. Tedaj je živel ob Dravi na Koroškem zelo bogat ribič. Vse svoje premoženje si je pridobil s tem, da je pridno lovil ribe v Dravi. Poln hvaležnosti je vprašal nekega dne Dravo: »Mamica Dravica, s čim naj ti povrnem, ker si mi pomagala do blagostanja?« Drava pa je rekla: »Pojdi daleč po svetu. Tam v daljnem kraju najdeš ljudi, ki imajo bel in ržen kruh; kupi mi od vsakega po en hlebec in mi ga prinesi. »Ribič se je odpravil na pot in prišel v bogate, lepe kraje. Ljudje so tam jedli, česar on dotlej ni poznal: lep kruhek. Kupil je dva hleba, kakor mu je velela Drava. Ko se je vrnil, je vrgel hleb pšeničnega in hleb rženega kruha v Dravo. Nato je Drava začela naraščati in poplavlila je ves levi in desni breg. Ko pa je voda odtekla, jela je zemlja odganjati lepo rž in rumeno pšenico. Tako so ljudje dobili seme in od takrat imamo kruh.«

Ljudska fantazija je ustvarila simbole, prežete z magičnimi svetovi in globokim prepričanjem verovanja, ki izhajajo še iz poganskih časov. Dražgo-

SLOVENSKA DOMAČA OBRT

MALI KRUHEK — VELIKA LJUBEZEN

ški mali kruhek v obliki krajčka so ponudili popotnikom in vsakomur, ki je na določen dan prišel naokoli. Krajčke so zatikali za kljuge in jih hranili vse leto. Fantje so hodili po krajčke k dekletom in dekleta so med drugimi kruhki, ki so jih darovala vaškim fantom izbrala še posebej lepega in velikega za svojega izvoljenca. Krajček kot ljubezenski simbol naj bi pomenil združitev dveh polovic. Dolgo zakonsko srečo in veliko otrok. »T'mo je pa krajček dawa, ta ga pa št'ma.«

Ročno izdelovanje malih kruhkov zahteva veliko ročne spretnosti, domiselnosti in fantazije, zato je razumljivo, da so to, lahko rečemo umetniško obrt bili sposobni opravljati le redki. V Dražgošah je to nekaj družin. Izdelovanje malih kruhkov pa je prehajalo iz roda v rod.

Preprosta deska in nekaj kovinskega orodja. Bela moka in med, poper, cimet in jeleznova sol. Včasih krušna peč — sedaj pa je dober tudi šteditnik ali električna pečica. Dražgoški kruhki se še zme-

rom pečejo, toda smisel in namen tega pečiva je drugačen kakor včasih. Mali kruhek je postal turistična atrakcija in čeprav je to prvovrstna znamenitost škofjeloške doline in Dražgoš so kruhki še zmerom izredno poceni in se gospodarsko ne izplačajo.

Sestri Pavlina Ambrožič in Marija Jelenc izhajata po mamin strani iz znamenite družine Lotrič z več kot tristoletno tradicijo izdelovanja malih kruhkov. Pavlina je napravila prvi kruhek pri devetih letih, zdaj pa jih šteje že štirinšestdeset. V teh petinpetdesetih letih jih je napravila že več tisoč. Včasih so delali po cele noči. Posebni prodajalci pa so kruhke nosili v koših po sejnih in proščenjih. Po vseh slovenskih krajih do Novega mesta in Jesenic.

Pavlina ni ljubosumna na svoje skrivnosti in recepte. Včasih pa je bilo drugače. Dražgoški mali kruhek je bil posebna skrivnost s posebnim okusom in posebnim stilom. Spretni prsti so tkali tanke niti iz čarobnega testa in mali kruhek je dobil nadih življenja.

Tudi Marija Jelenc je vsa radodarna, le bučne reklame in novinarjev se nekoliko boji. Pravi: »Stoletja smo izdelovali male kruhke kakor nekakšno dražgoško posebnost. Navajeni smo na skromno življenje. Zato ne znam zaračunati. No, vseeno jih bom pekla, dokler bodo zmogli prsti, mogoče pa se bo tudi vnučka odločila zanje... Saj so tako lepi, samo hudo mi je, kadar se kateri preveč zapeče.«

V Dražgošah, na strmeh pobočju, kjer je bilo med zadnjo vojno toliko gorja, Pavlina in Marija tketa v male kruhke svojo bolečino, svoj ponos in svojo ljubezen do tradicije izdelovanja malih kruhkov. Veliko srce in zvezda in krajček kakor da ne bodo nikoli izumrli.

Turistično društvo Škofja Loka je prisluhnilo temu edinstvenemu pojavu ljudske umetnosti. Toda zaenkrat so to samo ideje.

LADISLAV LESAR
FOTO:
ZVONE PELKO

Slovensko kulturno in športno društvo Bled v Essnu je imelo 30. januarja redni letni občni zbor, ki je prvič potekal v lastnih društvenih prostorih. Udeležilo se ga je nad osemdeset članov. V živahni razpravi so pregledovali delo v preteklem letu, ki ga je pripravil predsednik društva Anton Cebe, za njim pa je v imenu folklorne skupine poročal Heinz Sieger. V razpravi so nato ugotovili, da izredna aktivnost mladih članov društva zasluži vse priznanje tudi glede njihovega večjega odločanja o društvenih zadevah. V zadnjem letu je dosegla izredne uspehe tudi slovenska dopolnilna šola, ki ima zdaj pouk že na petih krajih v tem območju, v samem Essnu pa je vključenih v slovenski dopolnilni pouk 33 otrok. Učiteljica Zofija Češnovar je na občnem zboru izrazila zahvalo nekaterim staršem, ki veliko pomagajo pri delu te šole, in je želela, da bi bilo tako tudi v prihodnje.

Občni zbor je izvolil tudi nov odbor društva »Bled«: za predsednika je bil ponovno izvoljen Anton Cebe, prvi podpredsednik je Heinz Sieger, drugi podpredsednik Pavla Kurmanšek, tajnica je Ida Kurmašek, blagajnik Anton Malek, za kulturno sekcijo odgovarja Jožica Sieger, za glasbeno in pevsko sekcijo Albert Pavšič, za prosvetno in šolsko dejavnost Alojz Celestina, za športno dejavnost Ivan Sušec in za gospodarsko dejavnost Štefka Potočnik. Nadzorni odbor sestavljajo: ing. Vinko Piber, Ivan Sušec in Ivan Pejkovnik. Na prvem sestanku novega odbora so sestavili tudi program dejavnosti za leto 1977, ki ga bodo poskušali v celoti uresničiti. Ker poteka letos pet let, odkar je bilo ustanovljeno društvo »Bled«, bodo v maju pripravili proslavo tega prvega društvenega jubileja z družabno prireditvijo. V aprilu bodo pokazali, kaj so se naučili predvsem folkloristi in recitatorji. Spomladi bo

društvo pripravilo tudi avtobusni izlet na Nizozemsko, kjer si bodo ogledali polja tulipanov in Amsterdam. Novi odbor je razpravljal tudi o predlogu, da bi ustanovili društveni pevski zbor, kakor tudi o razširitvi kulturne dejavnosti društva. Celoten odbor si bo tudi v prihodnje prizadeval za kar najboljše uspehe slovenske dopolnilne šole.

Občnega zbora društva »Bled« v Essnu se je udeležil tudi predsednik prijateljskega društva »Maribor« v Hildnu Jože Pahič, predstavnik jugoslovanskih konzulatov v Düsseldorfu in Dortmundu

tovariša Pristovšek in Kneževič ter poročevalec ljubljanskega Dela v Bonnu Anton Rupnik.

POGLABLJANJE SLOVENSKE ZAVESTI

Ob koncu delovnega leta je KD Slovenija iz Olofströma informiralo svoje člane, simpatizerje, švedsko javnost in druge o delovanju društva v preteklem letu in uspehih, ki so jih dosegli. Čeravno so člani KD Slovenije geografsko zelo raztreseni, kar ima seve-

Skupina članov mladinske folklorne skupine iz Essna, ki je lani sodelovala tudi na izseljenskem pikniku v Škofji Loki.

da negativne posledice pri društvenem delu, je društvo doseglo vrsto lepih uspehov. Organizirali in izvedli so vrsto aktivnosti, ki naj bi prispevale pri poglobljanju slovenske zavesti in pomagale k razvijanju slovenske kulture, jezika in ohranitvi našega narodnostnega značaja in pomagale pri odpravljanju izolacije, v kateri se priseljenci pogosto znajdejo. Izvedenih je bilo vrsto aktivnosti, ki naj bi združevale rojake, informirale švedsko javnost o različnih prireditvah, katerih je bil cilj pokazati jim, kaj in kdo smo Slovenci in jim prikazati del slovenske kulture. V tem je društvo doseglo lepe uspehe. Prirejenih je bilo več plesov in kulturnih večerov, ravno tako je društvo sodelovalo s svojimi skupinami na raznih švedskih in internacionalnih prireditvah.

Društvo je tudi skupaj s švedskimi šolskimi oblastmi organiziralo pouk slovenskega jezika za slovenske otroke in poslalo nekaj otrok na kolonijo v domovino. Organizirali so tudi izlet v živalski vrt ob koncu šolskega leta.

Predstavniki društva so sodelovali na seminarjih in sestankih, katere so organizirale švedske oblasti in kjer so se obravnavala vprašanja pomembna za tujce. Ravno tako je društvo priredilo tečaje za svoje člane, ko je izšel zakon o pravici glasovanja za tujce. Društvo je imelo prijateljske stike na področju kulture in športa z drugimi društvi, s švedskimi, jugoslovanskimi in tujimi društvi. Sodelovali so z Slovensko izseljensko matiko, so pa tudi član Koordinacijskega odbora slovenskih društev na Švedskem. Društvo je sodelovalo s svojimi skupinami na slovenskem festivalu v Stockholmu, letos pa so organizator tega festivala, ki bo od 28. — 29. maja v olofströmu.

Kar se tiče športa, ima društvo odbojkarsko skupino, ki je v preteklem letu tekmovala v lokalni ligi in novo ustanovljeno šahovsko skupino. Ob potresu v zahodni Sloveniji je društvo zbralo in poslalo prizadetim 4700 Skr in 70 kg obleke v vrednosti več tisoč kron.

Po velikih naporih je društvo končno dobilo društvene prostore, kjer so člani lahko čitali časopise, igrali plošče, šah in se shajali. V knjižnici so si lahko sposodili slovenske knjige, zunaj pa so se lahko balinali. Društveni prostori so služili tudi za prikazovanje filmov, dramska in plesna skupina pa je tam lahko vadila.

Kot je razvidno iz poročila, je bilo dosti pomembnega in koristnega narejeno za Slovence v Olofströmu in okolici. Rezultati prikazujejo, da se da dosti narediti s skupnimi močmi. Zato Slovenija v Olofströmu poziva rojake širom sveta, da se povežejo in tam, kjer še ni, ustanovijo svoja društva. Le tako bodo lažje uspeli doseči stvari, ki so za vse nas, ki smo v tujini, zelo pomembne — da ohranimo svoj jezik in vsaj delček naše lepe slovenske kulture.

OBČNI ZBOR KD »SLOVENIJA« V OLOFSTRÖMU

KD Slovenija v Olofströmu je imelo 29. januarja občni zbor. Po pozdravnem govoru predsednika so prebrali delovno poročilo o delovanju društva v preteklem letu. Tudi blagajnik društva je podal blagajniško poročilo, ravno tako poročilo nadzornega odbora, ki ni imel nobenih pripomb in je dal razrešnico dosedanjim članom upravnega odbora. Član Koordinacijskega odbora slovenskih društev na Švedskem je podal poročilo z razširjenega sestanka KO in diskusije in sklepov, ki so bili sprejeti na tem sestanku glede časopisa Naš glas, dopolnilne šole slovenskega pouka, o letovanju otrok v domovini in drugem. Podali so se tudi rezultati ankete, katero je društvo poslalo svojim članom, da dajo svoje mnenje glede raznih vprašanj o delovanju društva, času kdaj naj bodo društveni lokali odprti, ustanovitvi raznih sekcij, krožkov, kinopredstavah, organiziranju plesov in podobnem. Govorilo se je tudi o dežurstvu v društvenih lokalih. Predsednik je prikazal, kako si je UO zamislil organizacijo in izvedbo slovenskega kulturnega festivala

Otroci članov KD Slovenije v Olofströmu, na eni od svojih prireditev

Dedek Mraz med slovenskimi otroki v Olofströmu

1977 v Olofströmu. Po diskusiji in glasovanju občni zbor sklene, da se bo festival izvedel in to po že postavljenih načrtih.

Sklenili so tudi da, pošljejo pismo švedskemu radiu in TV z zahtevo po uvedbi oddaj v slovenskem jeziku.

Občni zbor je dal razrešnico staremu odboru in nato izvolil nov odbor. Dosedanji predsednik Starc Milan je želel, da se ga ne predlaga in po predlogih in glasovanju so bili v novi UO KD Slovenije izvoljeni: predsednik Štefan Zrinski, podpredsednik in tajnik Janez Rampre, blagajnik Anton Žigon, kulturni referent in dopisnik Benčan Bojan in ekonom Ferdinand Knez.

Na koncu se je podpredsednik zahvalil odhajajočemu predsedniku Milanu Starcu za ves trud in delo, ki ga je vložil od ustanovitve pa do sedaj,

in obljubil v imenu novega UO, da se bo tudi novi odbor potrudil in delal, da bo društvo delovalo čim boljše in dosegalo vidne uspehe.

PRIPRAVE ZA SLOVENSKI KULTURNI FESTIVAL V POLNEM TEKU

Takoj po tem, ko je občni zbor sklenil, da bo KD Slovenija prevzela organizacijo in izvedbo slovenskega kulturnega festivala 1977, se je začelo s pripravami. Ker taka prireditev zahteva ogromno administrativnega in organizacijskega dela, rezervacij prenočišč, rezervacije in priprave dvorane, organizacije prehrane, sestave programa, nabave raznih dovoljenj, obvestila društvom in organizacijam na Švedskem in v domo-

vini, razpošiljanje vabil in mnogo drugega, smo se takoj lotili dela. Razposlali smo že vabila za sodelovanje na festivalu vsem društvom na Švedskem, zahodni Evropi ter organizacijam in ustanovam v domovini. Naše društvo upa, da se bo prijavilo čim več društev in organizacij, in tudi, da bodo vsi, katerim smo pisali, poslali svoje predstavnike na festival. Upamo, da se bo tudi RTV-Ljubljana odzvala in poslala ekipo, da posname festival za slovenske gledalce.

V pismih smo zaprosili tudi vse, tako društva na Švedskem kot v domovini, da nam pomagajo in pošljejo predmete za razstavo, ki bo hkrati s festivalom in na katerem želimo prikazati razvoj in napredek Slovenije in izdelke domače obrti. Res upamo, da nam bodo vsi v tem pomagali, posebno organizacije in ustanove v Sloveniji. Prosimo vse, ki bi nam hoteli v tem pomagati, da pošljejo svoje prispevke pod naslov: KD Slovenija, BOX 101, S-293 01 Olofström 1, Švedska. Ravno tako prosimo vse, ki bi slučajno želeli obiskati naš festival, a jim nismo poslali vabila, da so prisrčno vabljeni. Želimo pa, da se prej prijavijo in nas obvestijo, koliko oseb pride, zaradi prenočišč.

Ko bomo prišli dalje z našimi pripravami, vas bomo o vsem redno obveščali.

Vabljeni s prijavami na Slovenski kulturni festival 1977 v Olofström!

UO KD SLOVENIJA

ŠVEDSKA

VESELIMO SE PO DOMAČE

Slovenci v Köpingu se ob najrazličnejših priložnostih zbiramo, kramljamo, pojemo, plešemo — skratka, veselimo se po domače. V preteklem letu smo obogateli, ker smo dobili klubske prostore. En prostor je namenjen družabnemu življenju, v drugem pa je urejena knjižnica. Ob tej priložnosti se v imenu Slo-

vencev v Köpingu zahvaljujem vsem, ki so nam pomagali ustanoviti to knjižnico. Knjige so nam podarili: Slovenska izseljenska matica, Založba Borec, Zveza kulturno prosvetnih organizacij, Univerzitetna knjižnica v Mariboru, Zveza mladine Slovenije v Mariboru ter jugoslovanska ambasada in jugoslovanski kulturni center v Stockholmu. S pomočjo teh organizacij smo zbrali 170 knjig, med katerimi si lahko najde zanimivo berivo vsak — šolar, mladinec in odrasel. Knjižnica je odprta ob sobotah od 18. ure dalje in so dobrodošli vsi ljubitelji slovenske knjige iz bližnjih in bolj oddaljenih krajev. Vsem darovalcem se lepo zahvaljujemo!

V januarju smo imeli letni občni zbor. Na njem smo izvolili novi sedem članski odbor, ki bo letos nadaljeval društveno delo. Tako zdaj ni več v odboru nekaterih naših prvih in najbolj vztrajnih članov, ki so pet let neprekinjeno skrbeli pri nas za Slovenska kulturna srečanja, za kar se jim lepo zahvaljujemo, novemu odboru, v katerem so tudi zbrani delovni in požrtvolni Slovenci, pa želimo mnogo uspeha pri društvenem delu.

TEREZIJA HLEP

Naši pionirji v Köpingu: David Zuppin, ki je ta dan postal pionir, recitira pesem »Moj dom«

Slovenski šolarji iz Köpinga nastopajo v naši ambasadi v Stockholmu

Otroci slovenske dopolnilne šole v Malmöju nastopajo na novoletni prireditvi
Prišel je dedek Mraz s »snežinkami«

DEDEK MRAZ V MALMÖJU

V dvorani Ungdums v Malmöju se je bohotil napis VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1977 želi SKD Planika. Na vsaki strani pa je visela slovenska in švedska zastava. Sama dvorana je bila praznično okrašena in okrog 140 slovenskih rojakov je uživalo ob prijetnem vonju jelk in svetlobi s sveč.

Vso organizacijo je zopet prevzelo SKD Planika. Predsednik Jože Myndel je vse navzoče uvodoma prisrčno pozdravil. Program je po tem nagovoru povezoval in vodil podpredsednik Ivan Pucko. Do prihoda dedka Mraza so imeli rojaki priložnost spremljati program, v katerem so nastopali: moški pevski zbor SKD Planika pod vodstvom Jožeta Skoka, enajst otrok slovenske dopolnilne šole, ki so zapeli tri pesmice, recitali, izvedli pa so tudi dramatizacijo igrice Dedek Mraz prihaja. Dvanajstletni Elio je zaigral na harmoniko ob spremljavi kitarista Ivana Prše, najmlajši član, osemletni Valentin je zapel »Mamice zlate«.

Po napetem pričakovanju — predvsem otrok — se je prikazal ta častiti mož. Dedek Mraz je prišel v spremstvu treh »snežink« in ob zvokih harmonike. Ko se je začetno navdušenje nekoliko poleglo, je dedek Mraz vsakemu od 48 otrok po krepkem stisku roke podaril darilo. Medtem ko so bili otroci zaposleni z razpečevanjem daril in ogledovanjem le-teh, so starejši lahko poslušali zvoke Martina Pečovnika. Gostili so se z domačo potico in raznim pecivom, za katero je poskrbelo nekaj požrtvovalnih mamic, katerim se ob tej priložnosti tudi javno zahvaljujemo.

Z rojaki smo se poslovili z najboljšimi željami in v upanju, da se bodo taka in podobna srečanja vrstila še bolj pogosto. Nedvomno gre pri tej organizaciji vsa zahvala SKD Planika, ki je tudi tokrat uspešno priredilo to srečanje in je v letu 1976 napredovalo kar za 97 %.

IVAN PUCKO

OBČNI ZBOR SKUD TRIGLAV V STUTTGARTU

OB LETNEM OBČNEM ZBORU SLOVENSKEGA DRUŠTVA »TRIGLAV« JE PREDSEDNIK OBČINSKE KONFERENCE SZDL V KRANJU SLAVKO MALGAJ SLOVENO PODELIL NOVE MU PREDSEDNIKU DRUŠTVA DR. FERDO HOŽIČU PRAPOR, DA BI TAKO NA SIMBOLIČEN NAČIN IZRAZIL PRIPRAVLJENOST KRANJSKE OBČINE, DA VZDRŽUJE POSEBEJ TESNE STIKE S TEM ZDOMSKIM DRUŠTVOM.

Stuttgartski »Triglav« je eno največjih in najbolj delavnih slovenskih društev v Zvezni republiki Nemčiji. Nekakšna tradicija je že postala, da se na njegovem občnem zboru sestanejo predstavniki koordinacijskega odbora pri RK SZDL Slovenije z domačimi organizatorji. Prav tako prevzemajo slovenske občine naloge, da s »svojimi« društvi

gojijo delovne stike. Iz Kranja so prišli predstavniki službe za zaposlovanje, ZSM, občinske uprave, Ljubljanske banke in carinarnice (iz Ljubljane), da bi zbranim rojakom odgovarjali na posebnem sestanku na številna konkretna vprašanja okoli gradnje stanovanjskih hiš, odpiranja zasebne obrti, najemanja posojil in drugega.

Dosedanja predsednica društva Meta Vrhunc-Frljužec je dobila za svoje uspešno delo vse priznanje društva. Novi predsednik dr. Ferdo Hožič je zdravnik za športno medicino na specializaciji. Podpredsednika društva sta Viktor Štuhec in Dušan Lampelj, tajnica pa Dragica Nuncič.

Generalni konzul SFRJ v Stuttgartu France Presetnik in direktor jugoslovanskega informacijskega centra Milan Pogačnik sta v imenu svojih ustanov visoko ocenila zasluge društva za gojitev vezi med rojaki v tujini in domovino, posebej pa še za sodelovanje z drugimi jugoslovan-

skimi organizacijami na območju Stuttgarta, kar pomeni uresničevanje načela o bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov. Tudi predstavniki ostalih jugoslovanskih organizacij (združenje športno-kulturnih organizacij ima kar 62 nogometnih klubov) so potrdili skupno voljo, da tesno sodelujejo s slovenskim društvom.

»Triglav« ima svoje enote v okoliških mestih, kot so Sindelfingen, Nagold, Reutlingen. Skupno ima sicer samo 382 tistih, ki plačujejo članarino, zato pa se na kulturnih in družabnih prireditvah zbere tudi po več tisoč rojakov. ANTON RUPNIK

GRENKOBA OB SLAVJU

»TA GNUSNI ZLOČIN SE JE ZGODIL DAN PO PREŠERNOVI PROSLAVI V JUGOSLOVANSKEM CENTRU V FRANKFURTU. NA TEJ PROSLAVI SMO ŠE SKUPAJ

Z EDVINOM ZDOVCEM POSLUŠALI PREŠERNOVE STICHE, KI SO JIH RECITIRALI UČENCI IN DIJAKI, MED NJIMI TUDI NJEGOVI HČERKI. BIL JE TAKRAT Z NAMI ŠE NASMEJAN IN VESEL,« OBUJA SPOMIN NA UBITEGA KONZULA EDVINA ZDOVCA PREDSEDNIK SLOVENSKEGA DRUŠTVA »SAVA« JOŽE GAŠPERŠIČ, KO ZDOVČEVI PRIJATELJI IN ZNANCI, PO LETU DNI — 9. FEBRUARJA — SPET ZBRANI NA PREŠERNOVI PROSLAVI. POLEG PESNIKOVE ZREJO V POKOJNIKOVO SLIKO. MED NJIMI JE TUDI 19-LETNA HČERKA HILDA, KI SE TU PRIPRAVLJA ŠE NA MATURO.

»Tako pomeni smrt tovariša Zdovca tudi za naše društvo veliko izgubo, saj je bil prav on tisti, ki ga je s peščico ljudi ustanovil, mu pomagal v vseh začetnih težavah z nasveti in predlogi.«

Zdovčevi kolegi iz konzulata so tu in molče zrejo v njego-

vo sliko ob jugoslovanski za stavi, ko predsednik društva pripoveduje, kako rad je Zdovc zavlil k njim, k svojim rojakom in z njimi prijateljsko pokramljal.

V nabito polnih novih prostori družstva (preurejeno staro stanovanje) potem Danijela Žula, društvena tajnica in sploh »duša naše Save«, kot ji pravijo njeni soaktivisti, spomni na Prešernovo pesniško pot, vmes pa učenka 6. razreda s presenetljivo pristnim občutkom pove pesnikovo hrepeneco pesem o rodni vasi Vrbi. Osem pevcov vodi Danijela kar sama, ko zapojejo »Luna sije«.

Naslednja je na vrsti učenka in hčerka slovenske učiteljice, Tatjana Dolanc. Samozavestno recitira sonet o izgubljeni mladosti. Tudi ona dobi zaslužen priznanje, glasen aplavz. Proslava se učinkovito zaključila v »Zdravljico.«

Na obletnico Zdovčeve smrti so počastili njegov spomin tudi v jugoslovanskem generalnem konzulatu. Sem so prišli kolegi iz drugih naših predstavništev, da bi se pred pokojnikovo sliko spomnili nekaterih dejstev, ki hudo skrbijo ne samo vse jugoslovanske uradne predstavnike v Zvezni republiki Nemčiji, marveč ravno tako vse naše državljane. Dejstvo je, žal, da po letu dni, po tolikih silovitih protestih tisočev in tisočev naših državljanov širom po ZRN, po tolikih obljubah in zagotovitvah, da bodo zahodnonemške oblasti storile vse, da bi zločince našle in jih najostreje kaznovale. Dejstvo je, da so vsi ti Zdovčevi rojaki še danes opeharjeni, ker so verjeli tolažilnim besedam pred letom dni. In to je ravno tisto, kar vse, ki so se zbrali na tej spominski slovesnosti, najbolj boli: gnusen zločin je ostal ne samo nezakazan, marveč tudi nepojasnjen.

ANTON RUPNIK

ŠVICA

PRO CULTURA SLOVENICA

Pro cultura slovenica. Tistim, ki še ne vedo, kaj je to, naj povem, da je to mlada usta-

nova, ki je morda malo bolj znana le našim rojakom, ki so začasno zaposleni v Švici. Začelo pa se je takole: jeseni leta 1975 se je zbrala skupina slovenskih rojakov, ki že nekaj let žive v Švici, in ustanovila podporno društvo Pro cultura slovenica. Upravni odbor je poskrbel za vse formalnosti, ki so v pedantni Švici potrebne za ustanovitev take inštitucije, prevedel pravilnik v nemščino, prijavil društvo pri oblasteh ter začel z delom.

Pro cultura slovenica je pač nenavadno ime, bo rekel marsikdo, in seveda bo hotel vedeti, kaj se skriva za to oznako. V društvenem pravilniku piše:

Pod imenom Pro cultura slovenica obstaja podporno društvo v smislu 60. člena švicarskega civilnega zakonika. Namen društva je podpiranje in pospeševanje kulture slovensko govoreče manjšine v Italiji, Avstriji in Madžarski, in sicer:

— gmotno podpiranje slovenskih učencev v obliki štipendij in

— gmotno podpiranje slovenskih kulturnih inštitucij. Nato sledijo člani, da ima društvo svoje članstvo, svoj upravni in nadzorni odbor, svoj letni občni zbor, skratka člani, ki ne smejo manjkati v nobenem podobnem pravilniku. V sedemčlanskem upravnem odboru sta poleg drugih članov tudi predsednika obeh slovenskih društev v Švici: predsednik Slovenskega planinskega društva Triglav in predsednik Društva Beneških Slovencev v Švici.

Društvu torej ne gre za prirejanje raznih zabav in drugih družabnih prireditev med slovenskimi rojaki v Švici, še manj za kakšno »konkurenco« obstoječim slovenskim društvom. Pro cultura slovenica ima popolnoma drug namen: finančno pomagati zamejskim Slovincem v tistih krajih, kjer je slovenski živelj ogrožen v svojem obstoj. Predvsem je tu mišljena slovenska Koroška in Benečija, nadalje tudi Goriška in Tržaško ter slovensko Porabje. Kajti kot pripadniki manjšine se zamejski Slovenci dostikrat ne morejo šolati v svojem jeziku tako, kot bi želeli, in nji-

hove kulturne ustanove ne uspevajo tako, kot bi morale. Vsekakor je to trši oreh in marsikdo bo takoj zastavil vprašanje: »Zamisel je že lepa, toda od kod dobiti denar?« Tudi nekateri naši ljudje, ki so začasno na tujem, so novi ustanovi pripisovali le kratko bodočnost, toda izkazalo se je ravno nasprotno: nabiralna akcija je v pol leta prinesla toliko denarnih sredstev, da je bilo jeseni 1976 že možno podeliti štiri skromne denarne podpore za šolsko leto 1976/77.

Našel se je preprost slovenski rojak in prispeval skoraj 200.000 starih dinarjev, našel se je akademik in primaknil 300.000 starih dinarjev, našel se je inženir, ki je zastoj preskrbel papir in tisk propagandnega materiala in nazadnje: osem odstotkov vsega vplačanega denarja so podarili nemško govoreči Švicarji. Tudi to je bilo za nas nemajhno presenečenje! Vsekakor pa je treba pri tem zapisati, da Švicarji kljub svoji prislovični skopušnosti radi prispevajo, če so prepričani, da gre denar za pravično stvar. Izgleda, da ima Pro cultura slovenica v svojih vrstah dobre govornike (kar ni ravno pogosta slovenska lastnost), ki so znali idejo ustanove prikazati v pravi luči. Sicer pa imajo tudi Švicarji svojo manjšino — 50.000 retoromansko govorečih rojakov v kantonu Graubünden in vedo, da potrebuje vsaka manjšina za svoj obstoj še posebno zaščito. Zanimivo je, da je bila večina njihovega javnega mnenja, časopisja in televizije pri nedavnem preštevajanju posebne vrste v Avstriji očitno na strani slovenske manjšine. Ob lanskem potresu pa je švicarska država sklenila, da na svoje stroške popolnoma obnovi slovensko vas Subid v Benečiji, vsega enajst kilometrov od italijansko-jugoslovanske meje.

Toda vrnimo se k ustanovi Pro cultura slovenica. Vzporredno z nabiranjem denarja je ustanova stopila v stik z združenjem staršev pri Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu ter s profesorjem tržaške slovenske srednje šo-

le in na njihovo priporočilo smo izbrali za štipendiste naslednje dijake: Janjo Smrečnik iz Globasnice. Tatjano Someregger iz Kamna, Herberta Kulmeža iz Suhe ter Enzia Gosgnacha iz Matajurja. Vsi izbrani srednješolci izvirajo iz revnih, a zavednih slovenskih družin in bi jim bilo brez štipendij nadaljnje šolanje zelo otežkočeno. Z vsemi dijaki je bila sklenjena pogodba za dobo enega leta, po kateri so dijaki obvezani, da upravnemu odboru poročajo o svojem učnem uspehu. In še z drugim uspehom se lahko pohvali Pro cultura slovenica; za administracijo je ustanova porabila vsega skupaj 1,9 odstotka nabranega denarja. S tako majhnimi administrativnimi stroški se lahko pohvali le malo dobrodelnih organizacij. Pro cultura slovenica upa, da bo svoje delo lahko nadaljevala tudi v bodoče in da njeno dosedanje prizadevanje ne bo ostalo le kot muha enodnevnica. Zavedamo se škode, če bi del naše preteklosti utonil v tujem morju. Slovenska država je navsezadnje nastala najprej na tleh današnje Koroške, v Celovcu se je rodila prva slovenska založba, v Čedadu je bil napisan eden od najstarejših slovenskih rokopisov — okrog 300 let pred izidom prve slovenske tiskane knjige!

MATIJA TUMA

V INGOLSTADTU VSE BOLJ ŽIVAHNO

V počastitev slovenskega kulturnega praznika je v februarju gostovala v Ingolstadt v ZR Nemčiji večja kulturna skupina iz lendavske in soboške občine, ki se je našim delavcem predstavila z zanimivim kulturnim programom, ki pa je zaradi velikosti dvorane in slabega ozvočenja premalo navdušil več kot 700 gledalcev. V programu so sodelovali tudi učenci slovenske dopolnilne šole v Ingolstadt. Rojaki pa so ob tej priložnosti pogrešali nastop domačega glasbenega ansambla, da bi se lahko sprostili in povešeli ob domači glasbi.

Pomursko kulturno skupino je v Ingolstadt spremljala tudi sodelavka Vestnika iz Murske Sobote. Ponatiskujemo del njene reportaže, ki je bila objavljena v tem tedniku. Omenjeni obisk je eden izmed številnih, ki so jih domače kulturne in športne skupine organizirale za naše delavce na tujem. Kljub prizadevanjem pa je tega sodelovanja še vedno premalo in čeprav se število zaposlenih postopoma zmanjšuje, bo potrebno stikom z našimi delavci v prihodnje posvečati še več pozornosti. V Pomurju je za nami nekaj dobro opravljenih akcij, pri čemer so osnovno breme nosile komisije za problematiko zaposlovanja na tujem pri občinskih konferencah socialistične zveze ter koordinacijski odbor za problematiko zaposlovanja pri pomurskem medobčinskem svetu socialistične zveze. Pred nedavnim ustanovljeni klub Jugoslovancev v Ingolstadtu je dobival v fazi konstituiranja največ pomoči prav iz Pomurja in torej ni presenetljivo, da je medobčinski svet oziroma njegov koordinacijski odbor prevzel pokroviteljstvo nad ingolstadtskim klubom.

V Ingolstadtu trenutno živi okrog 4 tisoč Jugoslovancev, od tega okrog 800 Slovencev in med njimi nekaj čez 300 Pomurcev. Ta številka zadnja leta stagnira, saj je Ingolstadt prenaseljen s tujci in je zaposlovanje novih tujih delavcev prepovedano. Približno tretjina vseh jugoslovanskih delavcev je zaposlenih pri firmi AUDI UNION, zato je ta firma posvečala problematiki tujih delavcev največ pozornosti. Poleg skrbi za standard delavcev je nudila možnost za športno udejstvovanje, v zadnjem času pa so naši delavci vse bolj čutili potrebo, da se organizirajo v poseben klub, v katerem bodo našli nekakšno svoje zatočišče prav vsi jugoslovanski delavci, ki so na delu v Ingolstadtu.

ŠOLARJI BI RADI SODELOVALI S SOVRSTNIKI IZ POMURJA

Poseben problem zaposlenih, ki so v Ingolstadtu s svojimi družinami, je varstvo in šola-

V slovenski dopolnilni šoli v ZR Nemčiji (učiteljica Marija Kurent)

nje otrok. Mlajši otroci ostajajo običajno v varstvu pri starših, ki so si delo organizirali v izmenah. Nekaj pa jih obiskuje tudi nemške vrtce. 18 slovenskih otrok obiskuje dopolnilno slovensko šolo, v kateri imajo pouk enkrat tedensko po štiri ure. Seveda pa je še veliko šoloobveznih otrok, ki dopolnilnega pouka slovenskega jezika sploh ne obiskujejo, saj je s starši v Ingolstadtu okrog 50 šolarjev, torej jih dobra polovica obiskuje le nemško šolo. Vzrok za to so v glavnem starši, ki žive v prepričanju, da potem otroci ne bi zmogli obveznosti v nemški šoli.

Učenci slovenskega dopolnilnega pouka si želijo tudi sodelovanja s sovrstniki v domovini. Učiteljica in starši pravijo, da so se že trikrat pisмено oglasili soboški drugi osemletki, vendar na nobeno pismo niso dobili odgovora. Za otroke bi pismo iz Murske Sobote veliko pomenilo, s pogostejšim dopisovanjem z učenci iz domovine pa bi bil to tudi prispevek k boljšemu spoznavanju domače slovenske besede. Verjetno je bilo vmes le malo malomarnosti, zato starši in njihovi otroci — učenci dopolnilnega slovenskega pouka v Ingolstadtu še naprej pričakujejo glas sovrstnikov iz soboške druge osnovne šole.

SODELOVANJE S SINDIKALNO ORGANIZACIJO

Delavci v Ingolstadtu so že pred ustanovitvijo svojega

kluba razreševali svoje probleme. Nekaj smo že zapisali o šolstvu, kjer pa klub, posebej pa še njegovo slovensko sekcijo, čaka še precej dela. Ta je v svoj program med drugim začrtala tudi nalogo, da sleherni slovenski otrok obiskuje dopolnilni pouk slovenskega jezika.

Sicer pa so vsi Jugoslovani, ki so zaposleni pri AUDI UNIONU, člani zelo močne sindikalne organizacije in v njej tudi aktivno delajo. Porajajoče probleme v glavnem sproti rešujejo, po mnenju delavcev samih pa so za večino njih krivi nedisciplinirani posamezniki. Sindikat jim vedno pomaga tudi pri organiziranju najrazličnejših prireditev ter podpira dejavnosti, ob katerih delavci preživljajo prosti čas. V naselju uspešno deluje nogometna ekipa, ki nastopa v tako imenovani jugoligi, za treninge in tekmovanja pa ima vedno na voljo igrišče AUDI UNIONA. Prav tako imajo naši delavci možnost igranja rokometu, namiznega tenisa, šaha, z ustanovitvijo kluba pa so se povečale možnosti tudi za razvijanje drugih športnih panog, predvsem pa aktivnosti na kulturnem področju.

RADI BI ČLANSKE IZKAZNICE

Ker vseskozi govorimo o klubu Jugoslovancev, naj pove-
mo, da je bil ustanovljen šele v mesecu decembru preteklega leta. Ustanovitelji ugotavljajo, da bi bil potreben že

veliko prej, saj je šlo doslej marsikaj mimo njih. Predvsem pogrešajo več obiskov iz ostalih krajev naše domovine, saj klub združuje delavce iz vseh naših republik. Zaenkrat klubskih izkaznic še nimajo, zato tudi ne vedo za točno število članstva. Ker pa je pomurski medobčinski svet socialistične zveze s svojim koordinacijskim odborom prevzel pokroviteljstvo nad klubom, pričakujejo, da jim bo pri nabavi članskih izkaznic pomagal, kar bi bilo za naše delavce najdragocenejše darilo.

IRMA BENKO

ZAHODNA EVROPA

ŠOLA PRIBLIŽUJE DOMOVINO

V zahodnoevropskih državah živi po približnih podatkih skupaj z našimi delavci, ki so tam začasno zaposleni, tudi blizu 50 000 šoloobveznih otrok. Medtem ko je bilo v preteklih letih zelo majhno število teh otrok zajetih v jugoslovanske dopolnilne šole, zdaj že lahko rečemo, da je Jugoslaviji z načrtno akcijo uspelo, da obiskuje te šole že približno polovica naših otrok. Seveda pa s tem še nikakor ne smemo biti zadovoljni: mnogi starši še ne pošiljajo svojih otrok k dopolnilnemu pouku, pa čeprav ne žive zelo daleč od šole, seveda pa mnogi za te šole niti ne vedo. Številni naši otroci pa dopolnilnih šol ne obiskujejo zaradi tega, ker ne žive v kraju, kjer bi bilo naših otrok toliko, da bi se splačalo ustanoviti oddelek dopolnilnega pouka. Neredko je temu kriva tudi brezbržnost naših ljudi, ki želijo v čim krajšem času čim več zaslužiti in se ne zmenijo za to, ali bo njihov otrok pozabil materin jezik, in ali se bo potem, ko se bodo vrnili v domovino, še lahko znašel v domačih šolah.

Največ jugoslovanskih šoloobveznih otrok živi v ZR Nemčiji, približno 26 000, od katerih jih je v dopolnilni pouk zajetih 14 050. V Avstriji je skupno 5800 naših šolarjev, v Franciji 9000, na Švedskem

5400, v Švici 3000, kjer jih je sorazmerno največ zajetih v jugoslovanske dopolnilne šole — 2000, manjše število pa jih je še v nekaterih drugih državah.

V jugoslovanskih dopolnilnih šolah v zahodnoevropskih državah je angažiranih več kot 500 jugoslovanskih učiteljev, od katerih jih je največ v ZR Nemčiji — 217, na Švedskem jih je 185, v Švici 59, v Franciji 28, v Avstriji 31 idr. Število učiteljev nenehno raste. V nekaterih krajih naši učitelji pomagajo tudi pri organizaciji kulturnega in družabnega življenja naših ljudi.

V zadnjem času se v nekaterih krajih, kjer je koncentracija naših ljudi največja, pojavljajo tudi potrebe, da bi ustanovili tudi vzgojno-varstvene ustanove z vzgojitelji iz Jugoslavije — doslej je uspel tak poskus le v Münchnu, pa tudi potrebe po srednjih šolah za jugoslovanske rojake, za kar so se zavzeli v Stuttgartu.

DOPISNO ŠOLANJE ZA DELAVCE ZAPOSLENE V TUJINI

Način tako imenovanega samoizobraževanja je po pooblastilu republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije pripravila in ga izvaja DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA v Ljubljani.

Učno gradivo pošilja DU po pošti, težje učno snov pa razlagajo tudi na seminarjih. Dopisna metoda omogoča izdelavo domačih nalog doma.

Na izpitne roke lahko kandidati iz tujine prihajajo po lastni odločitvi, seveda, ko so predelali učno snov. DU bo seminarje in izpite tudi organizirala v večjih izobraževalnih središčih v tujini.

Ob prijavi za šolanje mora kandidat predložiti naslednje dokumente: rojstni list, eno sliko, zadnje šolsko spričevalo.

Šolnina se plačuje pri vpisu in znaša za en letnik (razred): za osnovno šolo 125 DM za poklicno kovinarsko šolo 350 DM

za poklicno administrativno šolo 350 DM za ekonomsko srednjo šolo 350 DM za tečaj za skladiščnike 230 DM za tečaj tehniškega risarja 100 DM

Taksa za prijavi izpit znaša 20 DM, za diplomski izpit pa 150 DM. Vplačana šolnina za letnik (razred) velja za 15 mesecev, če kandidat ne konča letnika v tem času, potem mora doplačati za podaljšanje učenja še eno tretjino šolnine.

Plačilo šolnine pokriva izdatke za:

- organizacijo in vodenje učnovzgojnega procesa,
- sestanke in povezavo s kandidati,
- pismo in navodila za študij,
- revijo o organizaciji učnega procesa,
- učno gradivo,
- korekture (popravke) domačih nalog,
- organizacijo seminarjev in administracijo.

Tudi po načinu dopisnega študiranja je omogočen uspešen študij, ki ne zahteva od kandidata, da živi v Ljubljani ali v bližini šole.

V časučasne zaposlitve v tujini je s tem načinom študija omogočeno našim delavcem, da se s študijem pripravijo za vrnitev in ponovno zaposlitev v domovini.

Organizacija šolanja:

- dokončanje 5., 6., 7. in 8. razreda osnovne šole,
- poklicna kovinarska šola za različne poklice kovinarske stroke,
- poklicna administrativna šola za poklice v administrativni stroki,
- ekonomska srednja šola za poklic ekonomski tehnik,
- tečaji tehničnega risanja za kvalificirane delavce kovinarske in elektro stroke — za poklic tehničnega risarja in
- tečaj za skladiščnike za zaposlitev v skladiščni dejavnosti.

Delavci začasno zaposleni v tujini imajo možnost dobiti vse potrebne informacije na naslovu: Dopisna delavska univerza, Parvizum 61 000 Ljubljana, Parmova ulica 39, p. p. 106 ali na telefon Ljubljana (061) 312 133.

ZR NEMČIJA:

BREZPOSELNOST ZNOVA NARAŠČA

Oživljanje industrijske proizvodnje v razvitih zahodnoevropskih državah se nadaljuje kljub visoki bresposelnosti, inflaciji in neizkoriščenosti zmogljivosti. Toda napovedi glede gospodarske prihodnosti so vendarle dokaj negotove. Vsi soglašajo, da so zahodne države pred dolгим obdobjem počasnejše gospodarske rasti.

Ta ugotovitev velja tudi za gospodarsko tako uspešno državo kot je ZR Nemčija. Res je, da so število brezposelnih z 1,3 milijona v začetku lanskega leta prehodno zmanjšali na 900 tisoč, toda konec lanskega leta je brezposelnost znova naglo porastla. Konec leta je bilo brez zaposlitve več kot milijon delavcev, povečalo pa se je tudi število delavcev, ki delajo v skrajšanem delovnem času.

Zmanjšanje brezposelnosti je bilo na prvem mestu v predvolilnem programu vladne koalicije in opozicije. Zdaj praksa predvolilne obljube močno demantira in ni upanja, da bi se brezposelnost kmalu zmanjšala. Sindikati že obtožujejo Schmid-Genscherjevo koalicijsko vlado, da se noče spoprijeti s problemom brezposelnosti, ker bi tako prišla v spor z interesi velikega kapitala in njegovih profilov. Vznemirjenje in živčnost med delavci in posebej še v sindikatih povzročajo sedanjí razgovori z delodajalci o višini mezd v letošnjem letu.

Zahodnonemška socialdemokratsko-liberalna koalicijska vlada se je znašla pred kočljivo nalogo, ko bo morala popraviti položaj glede zaposlenosti. To bo nedvomno težko, saj je prostih delovnih mest vedno manj, s tem pa se zmanjšujejo seveda tudi možnosti za zaposlitev. To pa pomeni, da se zmanjšujejo možnosti za zaposlitev mnogih naših delavcev, ki so v Nemčiji ostali brez zaposlitve. Brezposelnost pomeni seveda vrnitev, za vrnitev pa bomo v domovini morali storiti veliko več kot do-

slej, da bomo mnoge naše ljudi po prihodu v domovino lahko uspešno vključili v naše družbeno in gospodarsko življenje.

AVSTRIJA:

ZAPOSLOITVENA KRIZA

Čeprav je nekaj časa kazalo, da bo Avstrija razmeroma poceni prebrodila gospodarsko recesijo, ki se je začela v svetu z znano energetske krizo, se je to upanje vendarle izjalovilo. Alpska republika se vedno resneje otepa s pomanjkanjem izvoznih naročil in z naraščajočo brezposelnostjo. Res je, da je konec lanskega leta bilo le blizu 60 000 delavcev brez zaposlitve in od tega kakih 2500 tujih delavcev ali skupno 2 odstotka, kar ni veliko, zato pa letos grozi toliko večji porast brezposelnosti.

Po neki anketi Združenja industrialcev bo samo na štajerskem 31 odstotkov podjetij moralo znižati število zaposlenih. Med štajerskimi industrijskimi podjetji, ki nameravajo že letošnjo pomlad zmanjšati število zaposlenih, je tudi tako konjunktura obrat kot je Wagner-Biro, kjer bodo spomladi opustili najmanj 250 delavcev. Pri odpustu so prvi na vrsti seveda tuji delavci, torej pretežno Slovenci, ki delajo v tem podjetju.

S samimi odpusti in predčasnimi upokojitvami pa avstrijsko gospodarstvo po vseh znakih sodeč vendarle ne bo moglo rešiti problema brezposelnosti. Že letos bo namreč kakih 60 000 vajencev v gospodarstvu, ki bodo končali šolanje, potrkalo na vrata uradov za zaposlovanje. Vsem tem bo dokaj težko najti primerno zaposlitev, če vemo, da ima Avstrija že blizu 60 000 brezposelnih in da se razmeroma hitro vračajo v domovino tudi tisti Avstrijci, ki so kot delavci — migranti v prejšnjih letih gospodarske konjunktore delali v Švici in zlasti v ZR Nemčiji.

Vse kaže torej, da bo z zaposlitvijo v prihodnje tudi v Avstriji težko in da bo s tem tudi vedno manj možnosti za zaposlitev in zaslužek naših ljudi v tej deželi.

PARTIE EN FRANÇAISE

Nous vous présentons aujourd'hui un témoignage émouvant du temps de guerre et de la lutte antinazie de la plume de notre compatriote carinthien d'Autriche, Valentin Polanšek, né à Lepena près de Železna Kapla en 1928, actuellement instituteur et poète, qui pour sa poésie a obtenu le Prix du Fonds Prešern 1977 à Ljubljana.

Traduit par Victor Jesenik

COMPTAGE DES SURVIVANTS

PAR VALENTIN POLANŠEK

Trente et un an après la fin de la seconde guerre mondiale ils compteront les descendants orphelins.
Plus de trente ans déjà je compte les miens — fusillés, massacrés, brûlés.
Ceux d'entre nous que dans la guerre nazie ils n'ont pas exterminés, ils aimeraient d'une façon neutre et calme dous rayer...

MON BISAÏEUL FLORIAN

avait quatre-vingt-dix ans,
il aimait les siens
et la vie paysanne carinthienne,
la lecture et la prière slovènes
et la chanson slovène —
et moi.
C'était un vieillard solide,
il avait de la lecture.
Les nazis l'ont entraîné de la maison
sur un traîneau;
mais il s'est levé et a dit qu'il voulait rester
sur sa terre slovène natale.
Juste au-dessus de ma chaumière natale
les SS l'ont abattu avec une violence bestiale,
l'ont traîné dans l'étable vide de la chaumière
et incendié le tout.
J'ai vu le sang et les restes de la cervelle
sur un sapin au bord du chemin
et les restes carbonisés
du vieillard aimé,
mon bisaïeul.

Ce fut un jour affreux:
le 17 janvier 1944
à la ferme de Hojnik à Lepena
à l'est de Železna Kapla,
dans le Gau Kärnten
du Reich millénaire
qui changea les pays d'Europe
en abbattairs
et crématoires allemands.

MON GRAND-ONCLE JANEZ,

père de sept enfants,
soldat de la première guerre mondiale,
malheureux qui ne comprenait pas
pourquoi l'illustrissime empereur
envoyait les régiments slovènes
dans la Galicie russe
et contre Doberdob,
grand travailleur et maître
à travers les premières républiques,
les inflations et les crises,
ce jour de janvier
était souffrant;
mais les nazis l'ont malmené
et amené de la maison
comme du bétail,
l'ont fusillé

et brûlé dans l'étable
avec son père Florian.
Un demi-siècle
son père et lui, avec ses frères et soeurs
s'étaient éreintés à la ferme en haut de Lepena,
maintenant ils avaient trouvé une fin commune
dans la mort et les flammes.
membre fondateur de la société
culturelle slovène locale,
de taille svelte
et de nature gaie.
Il avait déjà des contacts
avec les premiers partisans de Matjaž
et il donna aussi l'hospitalité
aux combattants du bataillon de Kranjc.
A l'âge de quarante-deux ans
il fut emmené par les bourreaux nazis
et du camp de concentration ne Dachau
l'industrie allemande de la mort
n'envoya pas même de cendres.
Amer est l'amour de bâtard
que je connus jusqu'à la mort
violente de mon père
et sans sa protection,
rebelle il est maintenant
que je le cultive
sans la tombe de mon père...
Partue en française

MA GRAND-TANTE ANGELA,

qui a perdu son père
dans la première guerre mondiale,
qui s'est poussée chez des bienfaiteurs
à travers une dure vie,
est devenue par le mariage
la maîtresse du domaine de Hojnik,
fut la troisième victime
de cet affreux
17 janvier 1944.
A la maison elle laissait ses enfants
auxquels au long des années
elle n'avait coupé que le dur pain bis
dans ce brutal sort paysan.

MA COUSINE MARIA

à dix-huit ans
s'est retrouvée à Ravensbrück
et avec ses rêves
de jeune fille,
avec ses espérances
mûrissantes,
avec d'innombrables larmes,
elle est restée à jamais là-bas
parmi les centaines de milliers
de compagnes d'infortune
de tous les pays d'Europe.

POMLAD NA STAJERSKEM
FOTO: A. TOMŠIČ

SLOVENSKE KULTURNE USTANOVE MODERNA GALERIJA V LJUBLJANI

Tisti iz predvojne generacije se prav gotovo še spominjajo nekdanjega nedeljskega „paradiranja“ po promenadi — postopanja po Cankarjevi od pošte tja proti Jakopičevemu paviljonu v Tivoliju. Čas je zahteval svoje: Jakopičev paviljon se je moral umakniti železnici, sprehajalce so prepodili avtomobili. Vendar pa danes Ljubljanci niso prikrašani za doživljanje umetnosti in romantiko svojih babic in dedkov. Spet imajo prostor na Cankarjevi cesti (kjer pa promenade nikakor noče zaživeti), ob vhodu v Tivoli pa dostojanstveno stoji belo poslopje Moderne galerije. Trideset let se že spogleduje z Narodno galerijo čez cesto. Le-ta zaključuje s predstavljanjem slovenske umetnosti tam, kjer nadaljuje Moderna galerija — pri impresionistih. »Kaj je namen Moderne galerije?« se sprašuje njen ravnatelj Zoran Kržišnik in takoj odgovarja: »Na splošno rečeno spremljati sodobno slovensko likovno umetnost 20. stoletja. Poskušamo raziskovati sodobne slovenske umetnike preko osebnih razstav in preko skupinskih razstav odgovoriti, kakšna je in kje se nahaja sodobna slovenska likovna govorica.«

Zlasti pa je pomembno, kot poudarja Zoran Kržišnik, da Moderna galerija sledi sprot-nemu dogajanju, »intervenira tam, kjer se dogajajo nove stvari, na likovnem področju seveda. Posreduje jih javnosti in kritiki, odgovarja na dileme.«

Ljudje običajno mislijo, da se galerije ukvarjajo le s prirejanjem razstav. Pa ni tako. Vsaj v Moderni galeriji predstavlja to le nekaj kamenčkov v mozaiku njenih dejavnosti. Poleg razstavnega oddelka namreč v njej delujejo še muzealni oddelki, dokumentacija in pedagoški oddelki.

Muzealni oddelki ima na skrbi ohranjanje umetnin (v galerijskih depojih je trenutno 502 slik, 191 plastik, 1197 grafik, 239 risb in 1500 plakatov) in dopolnjevanje stalne zbirke. Začenja se z izborom četverice najbolj priljubljenih slovenskih slikarjev, če že ne zagotovo največjih — impresionistov Ivana Groharja, Matije Jame, Richarda Jakopiča in Matija Sternena.

Čas po prvi svetovni vojni predstavljajo dela Frana Tratnika in Božidarja Jakca, poleg impresionistov enega najpriljubljenejših umetnikov. 30. leta v slovenskem slikarstvu

zastopajo slikarji: brata Krleža, Veno Pilon in brata Vidmarja. Ogled slik Gojmira Antona Kosa in Franceta Pavlovca nas pripelje do slik skupine Neodvisnih, ki so se pojavili tik pred zadnjo vojno. Z deli Sedeja, Omerse, Miheliča, Kregarja, Preglja, Zornika in Stupice je predstavljen osrednji del galerijske zbirke. Povezuje začetke sodobnega slovenskega slikarstva z najnovejšimi težnjami mlajših slikarjev, ki so diplomirali že na po vojni ustanovljeni akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. To so Ive Šubic, Lakovič, Šuštaršič, Slana, Planinc, Bernik, Jemec in Meško.

Obsežna je tudi kiparska zbirka, zlasti pa zbirka grafike, ki bo v Ljubljani kmalu že imela tradicijo. Vsaki dve leti je naše glavno mesto gostitelj grafičnega bienala, pa tudi predstavniki ljubljanske grafične šole so se v tujini dobro uveljavili.

Toda povrnimo se k muzealnemu oddelku, ki precej napovor porabi tudi za pripravo retrospektivnih razstav. Ne zaman. Ljudje jih skoraj množično obiskujejo, vsaj za razstave impresionistov to velja. Dela zadnjega med njimi, Mateja Sternena, čigar retro-

spektivna razstava je trenutno postavljena na ogled, je prišlo gledat že preko 15 tisoč ljudi!

Sicer pa se z občasnimi razstavami bavi razstavni oddelki, kar pove že njegovo ime. Prireja dva tipa razstav: tako imenovane »Prisotnosti« — razstave umetnikov, ki so navzoči v stalni zbirki ali pa že oblikovanih skupin tujih in naših umetnikov, in »Atelje« — prikaz mlajše generacije.

Občasne razstave imajo svoj prostor v spodnjih razstavnih dvoranah, ki jih imenujejo »male dvorane«, ali pa v Mali galeriji na Titovi cesti. Slednja se lahko pohvali z najbolj množično in najpestrejšo publiko. Zaradi njene lokacije v samem središču mesta in brezplačnega vstopa vanjo zaidejo tako gospodinje kot študentje.

Kustosi v tem oddelku prirejajo tudi izmenjalne razstave, skrbijo pa tudi, da si dela naših likovnikov lahko ogledajo Parižani, Dunajčani in še kdo. Trenutno slovenske grafike potujejo po ZDA v sklopu praznovanja 200-letnice neodvisnosti, ogledujejo si jih lahko študentje na kanadskih univerzah, ena zbirka pa se je odpravila na pot v Azijo. Laikom manj znano delo opravljajo v dokumentaciji. Tu imajo poleg bogate fototeke in knjižnice, ki so je veseli predvsem študentje umetnostne zgodovine, tudi natančen pregled vseh razstav, vseh razstavnih prostorov po Sloveniji.

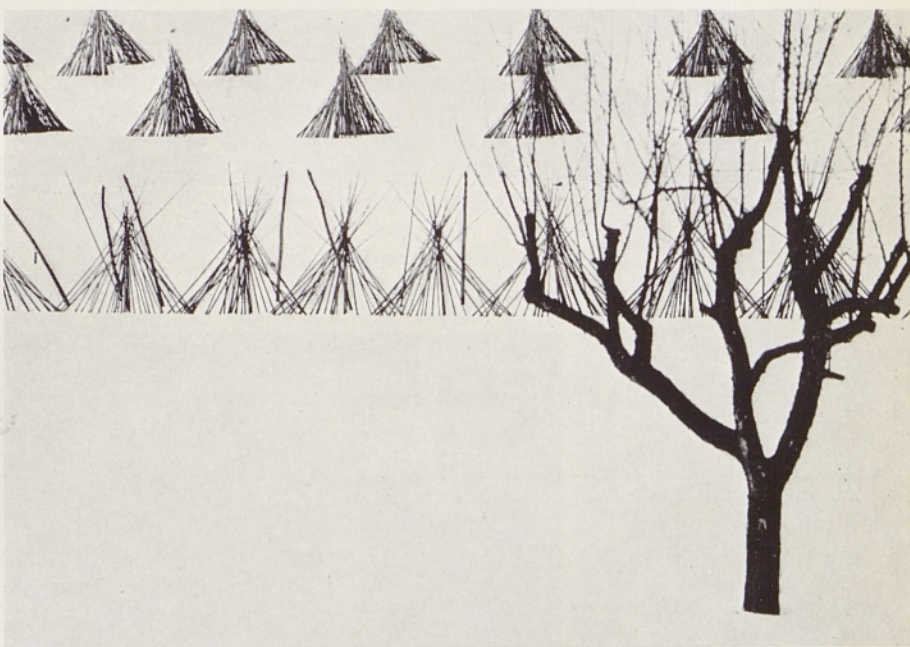
Marsikdo gre mimo galerije, rekoč »kaj bi šel notri, ko pa se ne razumem na umetnost«. Za take skrbijo v pedagoškem oddelku in to na več načinov. Ali jih vodijo po razstavi in jim obenem razlagajo posamezne stvaritve ali pa organizirajo predavanja v galeriji in po šolah ter potujoče razstave po Sloveniji. Zlasti pa so v tem oddelku zadovoljni z akcijo Vaša razstava, v kateri mladim gledalcem na privlačen način predstavijo posamezno obdobje, smer ali umetnika iz stalne zbirke. Pravijo, da se jih vedno vsaj nekaj navdušeno odloči za ponoven obisk galerije. To pa je njihov namen.

SILVESTRA ROGELJ

JOCO ŽNIDARŠIČ

Prvikrat v zgodovini podeljevanja Prešernovih nagrad se je letos zgodilo, da je to visoko nagrado za dosežke slovenske kulture prejel tudi fotoreporter, umetniški fotograf Joco Žnidaršič, ki se ga prav gotovo spominjate tudi s strani naše revije, kjer sodeluje že poldrugo desetletje. V utemeljitvi nagrade Jocu Žnidaršiču je bilo zapisano: »Joco Žnidaršič je dobil nagrado Prešernovega sklada za umetniško fotografijo. Dobil jo je, ker je ustvaril vrsto reportažnih fotografij, ki jih oblikuje hkrati oblikovna doganost in izpovedna moč. Bistveno je pripomogel, da se je dvignila raven slovenskega dnevnega in revialnega tiska.« Joco Žnidaršič, zdaj urednik fotografije pri dnevniku »Delo«, je vsestranski slovenski fotoreporter, ki z enako zavzetostjo in ustvarjalnostjo spremlja najrazličnejša dogajanja v našem okolju, s človeško prizadetostjo zapisuje pretresljiva doživetja, opisuje naravo, fotografira obraze otrok, preprostih ljudi, pa najvišje državnike, zvezde in športnike...

Na fotografijah, ki jih tokrat objavljamo, izbranih iz našega arhiva, vam predstavljamo tri fotografske zapise Joca Žnidaršiča: žival, pokrajino in človeka.

ŽIVLJENJSKI PRAZNIK JUSTINA ČEBULA

V Lievinu, kjer živi že osem-inštirideset let, je letos 11. februarja praznoval visok življenjski jubilej — osemdesetletnico znani društveni delavec Justin Čebul, dolgoletni predsednik Združenja Jugoslovanov v Severni Franciji, predsednik društva Posmrtninski sklad, agilen sindikalni delavec itd. Pred osmimi desetletji se je jubilar rodil v Spodnjem Doliču pri Slovenskih Konjicah na Štajerskem. Kot mlad fant je odšel na tuje in zdaj mu Francija že skoraj pol stoletja reže kruh, katerega si je prislužil s trdimi delavskimi žulji. Skoraj ves svoj prosti čas pa je posvetil delu pri društvih in sidikatu. V marcu 1953 sta v Sallauminu zaživel dve naši pomembni društvi: Združenje Jugoslovanov v Severni Franciji in društvo Posmrtninski sklad. Vse od prvih let je bil Justin Čebul pri obeh med najbolj vnetimi delavci. Nobene društvene seje ni zamudil, povsod je sodeloval: pri igrah, ki so jih prva leta prirejali, vneto je vodil in agitiral pri podpornih akcijah, zavzemal se je za tovariše, ki so bili potrebni pomoči itd. Nikoli ni meril dolžine poti do domov naših ljudi, če je bilo treba komu prinesiti pomoč, mu sporočiti kaj pomembnega glede društva, pobrati članarino ali naročnino za napredne liste iz domovine. Med drugim je tudi prizadeven poverjenik za naši publikaciji. Pri Združenju Jugoslovanov v Severni Franciji je bil najprej blagajnik, zdaj pa je že vrsto let predsednik kakor tudi pri društvu Posmrtninski sklad, kjer je bil najprej častni predsednik, od leta 1973 je pa predsednik te potrebne izseljenske socialne ustanove. Ves čas je tudi naš prizadeveni dopisnik. Koliko dopisov o društvenih in drugih dogodkih iz naše tamkajšnje naselbine nam je v

tem času že napisal. Številke o tem res ne bi mogli povedati. Vsakega njegovih lepo napisanih in sestavljenih dopisov smo vedno veseli. Iz zadnjega njegovega pisma, ki smo ga prejeli konec januarja, pa zveni tudi nekaj žalosti. V njem nam sporoča, da se seli iz hiše, v kateri je z družino preživel 47 let in jo s težkim srcem zapušča. Verjamemo in razumemo. Vseeno pa to še ni tako hudo, saj zdaj ne bo več sam, kakor je bil zadnja leta v svojem prejšnjem domu. Zaradi slabega zdravja in nesreče, pri kateri si je poškodoval roko, pa je moral opustiti vožnje z motorjem in s tem tudi delo pri društvih. Razumemo in prepričani smo, da bo med mladimi odborniki, o katerih

nam je tolikokrat pohvalno pisal, našel dobre pomočnike in sodelavce, ki mu bodo vsestransko pomagali pri društvenem delu.

Iskreno čestitamo k jubileju. Zdravja in še mnogo let!

KAJ IN KAKO SMO DELALI OD LANI DO LETOS

Leto 1976 je bilo za naše Slovensko delavsko društvo v Aumetzu v znamenju izredne aktivnosti, podobno kakor pred desetletji, ko je bila naša tukajšnja slovenska naselbina sredi razcveta. To je bilo za nas jubilejno leto, v katerem smo praznovali 50-letnico ustanovitve društva. Na to

posebno slovesnost smo se dobro pripravili, zato je bila tudi uspešna in je njen odmev krepko posegel tudi med pripadnike drugih jugoslovanskih narodnosti iz okoliških društev pa iz Belgije in med domačini. Lani smo v Aumetzu začeli s poukom v naši slovenski dopolnilni šoli, s čimer se nam je uresničila dolgoletna želja. To nam bo dalo pri vsem našem društvenem delu novega poleta, saj bomo z novo slovensko šolo spet pridobili slovensko vzdušje, ki smo ga v zadnjih letih vse bolj pogrešali. Šolski pouk imamo ob sredah. Obiskuje pa ga okrog 35 otrok. Pouk je v dveh izmenah. Zvečer pa je učiteljica Metka Zupančičeva namenila uro pouka odraslim. Od teh so nekateri precej pozabili svoj materin jezik, drugi, rojeni v Franciji, ga pa sploh ne znajo. Eni kot drugi so prizadevni pri učenju in potrpežljivi učiteljica za ta pouk vsekakor zasluži še posebno zahvalo. Upamo, da bomo lahko kmalu spet kaj pisali o naši slovenski šoli. Preteklo leto so nam napolnile lepo uspele prireditve: junija se je naše društvo udeležilo praznovanja zlatega jubileja društva sv. Barbare v St. Avoldu, imeli smo nekaj lepo uspešnih izletov, vsakoletno vinsko trgatve, udeležili smo se piknika jugoslovanskega društva Jadran v Freymingu, priredili miklavževanje itd. V solidarnosti do naših rojakov na Koroškem smo poslali protestno brzojavko avstrijskemu poslanstvu v Parizu ter začeli z nabirko za pomoč našim ljudem v Posočju. V ta namen smo zbrali 4.179 frs in to svoto poslali Rdečemu križu v Ljubljani. Posamezniki so prispevali 2119 frs, na tomboli ob miklavževanju smo nabrali 560 frs, društvena blagajna pa je dodala 1500 frs.

Dne 30. januarja letos smo se zbrali na letnem obnem zboru. Na predlog predsednika Pecovca smo z enominutnim molkom počastili spomin nekdanjega predsednika društva Antona Godlerja, ki je v začetku januarja letos umrl v Kanadi. Bil je član našega društva od l. 1949, od

V slovenski šoli v Aumetzu, kjer poučuje Metka Zupančičeva

1. 1960 do 1962 blagajnik in od leta 1962 do svojega odhoda v Kanado januarja 1968 predsednik društva. Po njegovi zaslugi je društvo prebrodilo težave v najtežjem času svojega delovanja. Na občnem zboru smo izvolili 26 članov odbora, ki bo vodil društveno delo v tekočem letu. Odbor se je konstituiral v soboto 5. februarja. Za predsednika smo izvolili Antona Pišlarja, ki je bil rojen v Aumetzu 1. 1937, sina Andreja Pišlarja, ki je bil eden od ustanoviteljev društva v letu 1926, pred vojno nekaj let predsednik in društveni odbornik vse do svoje smrti v letu 1956. Tudi Anton Pišlar je dolgoletni odbornik. V letih 1960 do 1973 je bil tajnik društva, 1. 1973 do 1974 podpredsednik, zatem je imel še več drugih društvenih dolžnosti. Za podpredsednika v novem odboru je bil izvoljen Jože Peternele, za tajnika Ivan Tolmajner, za pomočnika tajnika Ernest Pecovec, za blagajnika Franc Jakič, izplačevalca Louis Glavič. V odboru je še dvajset članov, ki bodo prevzeli razne dolžnosti.

JOŽE PETERNELE

ZDA

SIMPOZIJI O ADAMIČU

Progresivne Slovenke imajo v svojem letošnjem delovnem načrtu ponovitev priljubljenih kuharskih tečajev za pravo naših starih slovenskih jedi. Kje in kdaj bodo tečaji, bo pravočasno objavljeno v poročilih posameznih krožkov PSA v Prosveti. Sklenjeno je bilo tudi, da bodo ponovno ponatisnile kuharsko knjigo. Vneto se tudi pripravljajo na svojo letno majsko konferenco, ki bo v dnevih od 30. aprila do 1. maja v Collinwoodu. Progresivne Slovenke nameravajo tudi počastiti spomin 25-letnice smrti slovensko-ameriškega pisatelja Louisa Adamiča. Poslava bo v obliki simpozija. V ta namen so že najele dvorano Društvenega doma v Euclidu za 15. maja letos.

NOV SLOVENSKI ZDRAVNIK

Mlad Clevelandčan slovenskega rodu, dr. Gregory L. Arko, deluje že nekaj mesecev kot zdravnik za notranje bolezni na clevelandski kliniki. Iz svoje stroke je diplomiral na Chicago College of Osteopathic Medicine in zatem odslužil obvezni enoletni staž v Doctors bolnišnici v Columbusu, O. Naši rojaki so seveda nadvse veseli mladega slovenskega zdravnika. Dr. Gregory L. Arko je član društva Cleveland št. 9 ADZ. Njegova sestra Lynn pa študira v Washingtonu Pa. za pravico.

PRISPEVEK ZA ŽRTVE POTRESA

Člani SNPJ društva št. 299 v Walsenburgu v državi Colorado so na svoji seji 21. novembra lani, ki je bila zelo dobro obiskana, sprejeli več važnih sklepov glede društva in jednote. Med drugim so tudi sklenili, da prispevajo iz društvene blagajne 25 dol. za žrtve potresa v Sloveniji, med udeleženci pa so v ta namen nabrali še 55 dolarjev. Skupno svoto 80 dol. so odposlali predsedniku SNPJ Franku Groserju.

KAMPANJA ZA ČASOPIS PROSVETO

S prvim novembrom lani se je začela nova kampanja za pridobivanje naročnikov na Prosveto, ki naj bi bila za ključena konec marca letos. S tem v zvezi je uprava razposlala pisma društvom in federacijam SNPJ ter naročnikom. Pa tudi Prosveta je s posebnimi članki poročala o kampanji. Clevelandski odbor za ohranitev Prosvete je o pomoči Prosveti obširno razpravljal na seji 20. novembra, ki je bila sklicana na pobudo glavnega predsednika SNPJ Franka Groserja. Navzoči so bili zastopniki naših organizacij ter članice glavnega odbora. Vsi so se zavedali težkega položaja Prosvete zaradi staranja in umiranja naročnikov. Na seji so bila podana važna pripo-

ročila namenjena glavnemu odboru in naši javnosti. Predvsem naj bi se razveljavil sklep pretekle konvencije SNPJ za ukinitve dnevnika, ko pade število naročnikov na 2000 (konec lanskega leta je imela Prosveta 2.066 naročnikov) in se določi število rednih naročnikov v tem primeru na 1.500. Odbor meni, da bi se na ta način sicer dohodki zmanjšali, Prosveti pa bi bilo življenje za nekaj let podaljšano. Primanjkljaj bi že pokrili na kakšen način. Kot doslej bi levji delež pri tem prispevali zvesti naročniki z raznimi prireditvami. Po poročilu urednika W. R. Jerreba so skupni dohodki v ta namen do konca julija v preteklem letu prinesli lepo svoto 22.585,27 dolarjev. V nadaljnjih nasvetih in priporočilih odbora za ohranitev dnevne Prosvete je bilo naglašeno, da se izboljša urejanje Prosvete, v kateri je včasih preveč nevažnih poročil in vesti. Izvršni odbor naj bi v času kampanje poslal svojega predstavnika v večje slovenske naselbine, kjer je največ društev SNPJ, da bi nabiral nove naročnike za Prosveto. Takšne agitacije so bile v preteklih letih pri raznih časopisih zelo uspešne. Posebej je odbor priporočil, da bi se za nove naročnike na Prosveto zavzele tudi Progresivne Slovenke v svojih krožkih.

LEKCIJE SLOVENSKEGA JEZIKA V PROSVETI

V svoji tedenski izdaji je Prosveta začela objavljati lekcije slovenskega jezika po knjigi, ki sta jo nedavno izdali slovenski učiteljici Milena Gobic in Breda Lončar. Kakor beremo v Prosveti, so te lekcije med bralci vzbudile veliko zanimanja.

KANADA

PRVO LETO

V letošnjem januarju je Slovenski športni klub Triglav praznoval prvo obletnico

ustanovitve. Na občnem zboru smo pregledali delovne uspehe prvega leta. Naša nogometna ekipa se je lani uvrstila na četrto mesto v svoji skupini quebeške nogometne lige, kar je med dvanajstimi udeleženci vsekakor uspeh. Trener moštva Frank Farkaš je poudaril, da bi bil uspeh še boljši, če ne bi bilo moštvo šibko v obrambi. Društvo je imelo lani oktobra mali banket, na katerem so razdelili nagrade najboljšim igralcem moštva. Lani smo pri našem klubu izbrali »Miss Triglav« in to Danico Pelcar, ki je na izbiri Miss Soccer 1976 zasedla odlično tretje mesto.

Društvo se je v glavnem financiralo od družabnih prireditev in to od plesa januarja lani ter dveh zabav na prostem, ki smo ju priredili ob začetku in zaključku nogometne sezone. Družabne prireditve našega društva so vedno dobro obiskane. Med našimi lanskimi najbolj uspelimi prireditvami pa lahko zapišemo, da je bilo predvajanje lepega slovenskega filma »Cvetje v jeseni«, ki smo ga posredovali Slovincem v Montrealu. Ta prireditev bo ostala Slovincem v Montrealu v nepozabnem spominu.

V letošnjem letu načrtujemo naslednje: z našim nogometnim moštvom se bomo spet udeležili tekmovanja quebeške lige, priredili bomo kegljaški turnir. Manjša skupina članov se je 29. januarja udeležila po posredovanju potovalnega urada Kompas enotedenske smučarske ture v Švico. V marcu pa bomo našim rojakom predvajali drugi slovenski film »Povest o dobrih ljudeh«, prirejen po romanu pisatelja Miška Kranjca.

VL. URBANČ

PETINŠTIRIDESET LET NAŠEGA NAPREDNEGA TISKA

Napredni jugoslovanski tisk v Kanadi je lani v novembru praznoval petinštiridesetletnico. Pobudo zanj so dali jugoslovanski rojaki iz Vancouverja, kjer je pred petinštiridesetimi leti začela izhajati

Borba, list delavcev in kmetov iz Jugoslavije v Kanadi. Današnji naslednik teh listov, ki so skozi leta nekajkrat spremenili ime, je tednik Naše novine, ki izhaja v Scarboroughu (Toronto). Na jubilejni konferenci, ki je bila lani, so se zbrali člani odbora lista in prijatelji našega tiska iz Toronto, Detroit, Wellanda, St. Catharines in drugih mest ter so razpravljali o stanju lista, ki se kakor ostali naš izseljenski tisk bori s težavami, ker stari naročniki hitro umirajo. O tem je poročal na konferenci dosednji glavni urednik Stjepan Miošić, ki je naglasil, da je treba najti možnosti, za nadaljnje izhajanje lista, za kar naj bi se bolj kot doslej zavzela mlajša generacija naših izseljencev.

Apelirali bodo na odbore in naša društva v Kanadi, da pridobe listu nove naročnike, posebej se bodo zavzeli za zbiranje oglasov, ki so tudi v izdatno pomoč listu. Posebno sporočilo o stanju lista so naslovili na bralce in odbor tiska v Vancouvru, kjer je pred 45 leti stekla zibelka naprednega jugoslovanskega tiska in je to mesto do danes odigralo pomembno vlogo pri vzdrževanju naše napredne tiskane besede v Kanadi. Za novega glavnega urednika so na konferenci izvolili Antona Kostelca iz Wellanda, dolgoletnega sodelavca lista, ki je to dolžnost prevzel z novim letom. Dosedanji glavni urednik Stjepan Miošić je izjavil, da svoje uredniške dolžnosti ne zapušča zato, ker mu je to delo odveč, in ga ne bi mogel nadalje izvrševati, ampak zato, ker meni, da je potrebno, da urejanje Naših novin kakor tudi ostale delovne naloge pri listu prevzamejo mladi rojaki in rojakinje, ker na »mladih stoji svet«. Miošić bo še nadalje ostal pri listu kot sekretar uredniškega odbora.

SLOVENSKA ŠOLA, PEVSKI ZBOR IN ŠE KAJ

Naj se po dolgem času oglasi iz Edmontona. Že lani sem vam obljubil, da vam opišem delo in dogodke na-

šega slovenskega društva. Morda vam je že znan sestav odbora, ki je bil izvoljen lani v aprilu. Vseeno vam naštejemo odbornike zato, ker je to res delaven odbor: predsednik Alojz Ivanc, podpredsednik Ivan Hren, blagajnik Jože Jerebič, tajnica Marija Jerančič in odborniki Berica Metož, Jože Buček in Božo Zobarič. Pri društvu je organizirana slovenska šola in pevski zbor mladih, ki ga vodi Maks Planinc, pevce pa spremlja na klavirju Valerija Zupet. Šolski pouk vodi rojakinji Rajeva in Olga Jožič. K pouku se je prijavilo okrog 40 šolarjev. Minister za kulturo v pokrajini Alberta nam je osebno prinesel denarni prispevek za nakup šolskih potrebščin in prispevek kot pomoč pri kritju izdatkov ob gostovanju ansambla iz domovine. Minister g. Horst Smith se rad odzove povabilu

Slovenska skupnica v Mayfair Parku v Edmontonu: Ivanka Zupet, Doris Simončič, Štefan Škafar ml. in Slavko Zupet. V dvorani Slovenskega društva v Edmontonu. Z leve proti desni: Anica Klemen, Ivanka Zupet, Horst Smith, minister za kulturo province Alberta, Frank Klemen, Alojz Ivanc in pok. Angela Ivanc.

in pride na naše prireditve. V gosteh smo imeli tudi že edmontonskega župana g. Terryja Kavanagha. Povabili smo ga na našo razstavo ročnih del, na praznik slovenske kuhinje, na vinsko trgatvev in na prireditve, ko je pri nas nedavno gostoval ansambel Štirje kovači iz Slovenije. Naše prireditve so dobro obiskane in priljubljene tudi pri domačinih. O njih je poročalo tudi domače časopisje.

SLAVKO ZUPET

O KANADSKEM »DNEVNIKU — DIARY«

Slovensko-kanadski mesečni časopis z imenom »Dnevnik«, se je uspešno prebil do Slovencev po vsej Kanadi in bo marca meseca praznoval svojo prvo obletnico. Nekaj me-

secev je izhajal kot bilten za potrebe kanadskih Slovencev in jim prinašal v prvi vrsti kulturno gradivo, poročila in komentarje v slovenskem in angleškem jeziku, od lanskega septembra dalje pa izhaja kot tiskan časopis tudi na več kot tridesetih straneh in je bogato ilustriran s kanadskimi, slovenskimi in jugoslovanskimi podobami, vsebuje pa tudi zanimivo in prijetno branje iz naše domače kot tudi iz kanadske in drugih književnosti.

Uredniku in izdajatelju je priskočilo na pomoč nekaj mladih slovenskih podjetnikov, ki so list izdatno podprli z reklamom in darovi za tisk, predvsem pa s požrtvovalnim in navdušenim delom za njegovo širjenje po vseh kanadskih provincah; uspelo mu je pritegniti tudi nekaj stalnih sodelavcev oz. urednikov. Tako pripravlja in ureja tačas strani z gradivom o slovenskih društvih mlada publicistka Cvetka Kocjančič, ki vodi tudi upravo, športni del pa Slavko Pavlič, oba iz Toronta. Na pomoč je priskočilo nekaj slovenskih društvenih odborov, kot je razvidno iz objav. Časopis ima stalne sodelavce med ameriški Slovenci v Clevelandu in letos tudi stalnega dopisnika v stari domovini.

V zadnjih nekaj mesecih je »Dnevnik« dopotoval povsod tja, kjer je bil na razpolago slovenski naslov. Po vseh kanadskih provincah so ga dobili rojaki brezplačno na ogled. Z Novim letom je tega konec in ga prejema samo še naročniki, ki jih je dovolj za redno izhajanje lista. Manjše število izvodov je naprodaj v slovenskih trgovinah po Torontu in okolici. Uredništvo upa, da bo zdaj lahko »Dnevnik« vsebinsko še obogatilo in ga tehnično še lepše opremilo. Ustanovljen je upravni odbor, ki bo poslej skrbel za vse, kar je v zvezi z listom. Poleg omenjenih urednikov je prevzel skrb za reklamo rojak Tony Mikolič. Prva številka »Dnevnika — Diary« je lanskega marca vsebovala uvodnik, v katerem je bilo med drugim rečeno tudi tole:

»Slovensko kanadski Dnevnik začne izhajati kot mesečnik za kulturne potrebe našega ustvarjalnega življa v Kanadi. Obvešča naj širšo javnost o delu naših društev, klubov in ustanov, popularizira naj dosežke kanadskih Slovencev med nami in med angleško čitajočimi Kanadčani, pomaga naj zblíževati našo novo in staro domovino — skratka: povezuje naj nas z gradivom za vsakdanjo rabo... Uredništvo želi, da bi imelo čimveč sodelavcev in da bi se slovenske kulturne skupine in slovenske šole po vsej Kanadi oglašale v tem svojem domačem glasilu. Posebej je vabljen naš mlajši rod, da v slovenščini ali angleščini izrazi svojo pripadnost naši slovensko-kanadski etnični in kulturni skupnosti.«

Tem svojim osnovnim načelom je mesečnik sledil skozi vse lansko leto in jim bo ostal zvest tudi v bodoče. Posamezne številke so prinašale izvirne prispevke Slovencev, pesmi, spominske črtice (»Naše zgodbe«), povesti, poročila in komentarje. Nova imena slovenskih ustvarjalcev se vedno bolj množijo in vse kaže, da jih bo v Novem letu iz številke v številko še več. Kamor koli prihaja »Dnevnik«, tam nam pravijo rojaki, da pripravljajo tudi nekaj svojega za objavo na njegovih straneh. Iz našega roda, ki se je šolal tu v Kanadi, se časopis veseli stalnega sodelovanja priznanega slovenskega pesnika v angleščini, ob njem pa so izšli tudi še drugi. Precej članov mlajše generacije napoveduje svoje sodelovanje iz ameriških slovenskih kulturnih središč. V angleščini nam pomagajo predstavljati slovensko kulturno dediščino kanadsko-amerškemu svetu tudi predavatelji z ameriških slavističnih stolic. Prav tako izhaja v tukajšnjem uradnem jeziku tudi kopica gradiva iz Slovenije in Jugoslavije. Če upoštevamo dejstvo, da odhaja »Dnevnik — Diary« na mize vseh kanadskih vladnih uradov, posebej še tistih, ki se kakor koli ukvarjajo s priseljenci in z uradno politiko multikulturizma, potem nam je lahko jasno, da opravlja časopis že zdaj nemajhno kul-

turno propagandno poslanstvo v prid položaja Kanadčanov, ki so prišli iz Slovenije oz. iz Jugoslavije.

Mesečnik se nadalje veseli številnih kanadskih uradnih novinarskih servisov in sodelovanje z vsemi vladnimi etničnimi centri po vsej deželi. V letošnjem letu so mu odprta vrata v ontarijski in federalni Ethnic Press Club, kjer bo lahko še dostojneje predstavil slovenske Kanadčane s svojimi objavami in drugačnimi nastopi v imenu svojih naročnikov in bralcev in podpirateljev. Že zdaj je časopisu na razpolago tudi servis največje kanadske uradne novinarske agencije Canadian Press, za primer, če bi kdaj finančno zmogel izhajati kot štirinajstdnevnik.

Mimo tistih poglobitvenih uredniških načel, ki so omenjena zgoraj in ki so nedotakljiva, je vsa ostala vsebina »Dvenika« odprta sporazumom med izdajatelji in naročniki

VENEZUELA

LEPA PROSLAVA

Kakor prejšnje leto je tudi lani jugoslovanska ambasada v Caracasu priredila ob dnevu republike lepo proslavo, namenjeno Jugoslovanom, ki so v tej deželi na začasnem delu in njihovim otrokom. Proslava dneva republike, na kateri sodeluje naša izseljenška mladina, je v Caracasu postala že tradicionalna, kakor je proslava dneva mladosti. Število udeležencev na teh slovesnostih se večja iz leta v leto. Lani je bila prireditev 27. novembra. V enournem programu so se zvrstili nastopi otrok. Sledilo je predvajanje dveh kratkih filmov, zatem pa so bili otroci in njihovi spremljevalci pogoščeni z raznimi dobrotami, ki so jih pripravile njihove stare matere in babice, žejo pa so si pogasili s sadnimi sokovi. Od-

let v rudarsko središče El Pao.

Na sam praznik 29. novembra večer pa je bil v prostorih jugoslovanske ambasade svečan sprejem, ki so se ga udeležili vidni predstavniki javnega življenja Venezuele in nad štiristo Jugoslovanov.

AVSTRALIJA

LEPO SO ZAIGRALI »SNEGULJČICO«

V petek 17. decembra lani je večer šolske mladine zaključil vrsto prireditev, ki jih je organiziralo društvo Triglav ob odkritju Cankarjevega spomenika v Sydneyu. To je bil res prijeten večer, ki je gledalce kar presenetil, nastopajočim pa prinesel zaslužen zadoščenje za res lep in skrbno pripravljen nastop. Večer so pripravili otroci Triglavske dopolnilne šole pod vodstvom učiteljice Marize Ličan, Petra Kropēja, Jožeta Fišerja in še nekaterih. Sodeloval pa je tudi moški pevski zbor pod vodstvom Bora Šedlbauerja.

Otroci triglavske dopolnilne šole so nastopili s Sneguljčico, pravljичno igrico, ki je bila gledalcem močno všeč. Kako tudi ne, saj so se vsi sodelujoči zares potrudili in pričarali s skupnimi prizadevanji zares pravljичno vzdušje. Po igrici so v drugem delu nastopili posamezni učenci ter zbor mladih pevcev. Predtem pa je zbrane posebej še goste iz domovine, pozdravila učiteljica dopolnilne šole Marisa Ličan. Kot priznanje Triglavske šole je predsednik Slovenske izseljenške matice Drago Selinger podaril nastopajočim otrokom spominske značke Ivana Cankarja, šoli pa slovensko zastavo.

USPEŠNO GOSTOVANJE

Gotovo ste že slišali, da smo gostovali v Melburnu. Otroci so zaigrali Sneguljčico, deklamirali in peli, odrasli so pa balinali. Skupno nas je bilo od Triglava kar šestnajst. Izlet je bil vsestransko uspešen v zadovoljstvo Melbournčanom in seveda tudi nam. Če bo šlo vse po sreči, bomo čez mesec ali dva obiskali še naše v Canberri.

M. LIČAN

Jugoslovanski rojaki, zbrani na izletu v novembru lani v rudarskem središču El Pao v Venezuali

oz. bralci. Mnogi naročniki pozdravljajo sedanjo vsebino, za katero pravijo, da »ni ne preveč popularno zabavna in ne preveč kulturno akademska«. Sicer pa je uredništvo mnenja, da si naj sodelavci oblikujejo vsebino lista sami in jo čimbolj prirejajo svojim dejanskim potrebam v Kanadi ali Ameriki. Sedanji in bodoči uredniški odbori bodo to demokratično pravico rojakov vedno cenili in upoštevali.

IVAN DOLENC,
UREDNIK
PRVEGA LETNIKA

rasli pa so si za praznik zdravili s krepkejšo kapljico. Proslava dneva republike je bila lani prvokrat prirejena tudi v vzhodnem predelu Venezuele v mestu Ciudad Guyana, kjer se je v prostornem gostoljubnem domu jugoslovanskega rojaka zbralo nad šestdeset rojakov. V imenu jugoslovanskega poslaništva je zbrane pozdravil njegov predsednik, zatem pa so predvajali nekaj jugoslovanskih filmov. Naslednji dan je večja skupina udeležencev s sekretarjem poslaništva odšla na skupni iz-

V Gradišču v Slovenskih goricah se je letos (12. in 13. februarja) že petič zbrala skupina najboljših pesnikov in pisateljev začetnikov. Z njimi je bilo tudi večje število organizatorjev, funkcionarjev in novinarjev. Predvsem pa ne gre pozabiti žirije, ki je izmed 326 prispevkov (napisalo jih je 128 avtorjev) izbrala 20 najboljših prispevkov in je vodila tudi posvet o literarnem ustvarjanju na samem srečanju. Žirijo je letos vodil pisatelj Peter Božič, družbo pa sta mu delala pesnik Niko Grafenauer in novinar Peter Kuhar.

Avtorji najboljših prispevkov so iz različnih koncev Slovenije pa tudi iz zamejstva. Po poklicu je največ avtorjev dijakov in študentov, dobro pa so se odrezali tudi mehaniki, uslužbenka, gospodinja, komercialni tehnik, učitelj in receptor.

Glede kvalitete je bila žirija razmeroma zadovoljna, zlasti kar zadeva prozo, slabši vtis pa je nanjo napravila poezija. Proza pa je bila letos menda znatno boljša kot preteklo leto.

Pet najboljših proznih tekstov in pet najboljših pesmi je bilo predstavljenih na posebni literarni prireditvi v Kulturnem domu v Gradišču. Teh 10 avtorjev je dobilo tudi spominske plakete in priznanja 5. srečanja pesnikov in pisateljev začetnikov. Posebna priznanja so avtorjem podelili tudi: časopis Kmečki glas, revija M (Mladina), Republiška konferenca ZSMS in krajevna skupnost Gradišče po izboru občinstva. Tako je bilo Gradišče in z njim vsa lenarška občina spet prizorišče pomembne kulturne manifestacije. Zveza kulturnih organizacij Slovenije in drugi soorganizatorji srečanja bodo tudi v prihodnje stali Gradiščanom na strani, tako da bo tudi najbolj nerazvita občina v Sloveniji lahko obdržala »svojo« prireditve.

T. Š.

Opazovalec — foto: Milenko Pegan

SREČNI ČLOVEK

Kdo bi vedel, od česa je živeti? Mogoče od tistega malega, kar je pomagal pri Vahtarju; mogoče od napravljavanja butar, ki jih je nekaj naredil vsako jesen in jih prodal; mogoče od rib, ki nikoli niso bile varne pred njim; mogoče od jerbasov in košev, ki jih je delal pozimi;

od male pokojnine, ki jo je dobival vsak mesec, gotovo ni. To je zapil v nekaj dneh, nekaj pa je je zapravil za sladkarije, ki jih je potem, ko se je pijan opotekal po cesti, razdal otrokom. Takrat, pijan, je pozabil, da so mu nagajali in se norčevali iz njega. Pokojnino je vedno pogljal v

gostilni, drugače pa je pil pri kmetih, ki so imeli pijačo doma.

Ko mu je zmanjkalo denarja, je šel za delom. Potrudil se je le toliko, da je zaslužil za skromen obed in kozarec šnopsa. Ta je bil pravzaprav važnejši kot jed, vendar so ljudje vedeli, da tistega dne

še ni dal grizljaja v usta, pa so mu dali tudi kaj za pod zob.

Pravili so mu Nek, zakaj, tega ni vedel nihče. Z njim, ko se je pritepel pred mnogimi leti kdove odkod, je prišlo tudi ime. Samo nekateri so vedeli njegovo pravo pisanje, večine pa ni brigal; bil je

nekaj tako samoumevnega kot Belca, ki je tekla skozi vas, kot kozolec na polju, kot kamen ob cesti.

Včasih je bil tudi žleht, — so vedeli ljudje. Neko jutro se je ponudil Štefanu, da mu naseka drva, ki jih je videl nažagana pred drvarnico. Zmenila sta se za plačilo in Nek se je brž lotil dela. Čez dve uri ali kaj je prišel v kuhinjo, da so drva razcepljena. Nekam hitro se je zdelo Štefanu, a mu je vseeno plačal, ne da bi pogledal, če je to res. Nek je izginil kot kafa in šele potem je šel gospodar gledat, kako je storjeno. Drva so bila lepo zložena v drvarnici, le nekoliko malo se mu jih je videlo. In tako lepo so stala v skladovnici. Potem je ugledal, da so vsa polena ravna in brez grč; grčava in žilava polena je našel v Belci, ki je tekla tik ob njegovi hiši.

Strahovito je klet Štefan, a kaj bi — saj ni vedel, kako grozovito žejen je bil Nek.

»Ti, birt,« je rekel gostilničarju, ko je zjutraj odprl vrata in ga je Nek že čakal, »a bi vzel kako ribco?«

»Bi,« je rekel.

»Ja, kolk bi jih pa?« je hotel vedeti Nek.

»Pet, šest, kolikor jih pač imaš.«

Nek je stegnil dlan in gostilničar mu je odštél nekaj denarja; nato je Nek hitro odšel za vogal. Gostilničar je čakal, kdaj se bo prikazal z ribami, za katere je mislil, da jih ima nekje skrite, a Neka ni bilo od nikoder.

»Vrag ga pocitraj, pa sem ob denar,« se je razkuril nazadnje birt in odšel slabe volje streč zgodnjim gostom.

Okrog devete je bilo, ko se je Nek spet prikazal. »Zadaj v drveh jih imaš,« je šepnil gostilničarju, glasno pa pristavil: »En glažec sem ga pač zaslužil, a ne?«

»Kje si se pojal?« je vprašal začuden birt, ki je svoj denar že odpisal, in mu brez obotavljanja nalil pijače.

»Uj, uj, zjutraj so ribce še plavale, plavale. Misliš, da jih bom zastonj lovil?«

Potem je čepel v gostilni toliko časa, da je zapisal vse do zadnjega dinarja.

Mimo njega je teklo življenje, svet se je spreminjal, on pa

je ostal isti; trezen redkobe-seden, odrezav, skoraj zadirčen, pijan pa žlobudrav, a ni povedal drugega kot, kako je bilo v prvi vojni. Če je kdo poskušal izvleči iz njega kaj več, se je starec neumno režal in znova zagnal svoje pripovedovanje o vojni. Z ljudmi je občeval toliko, kolikor je potreboval, več ne in ljudje so ga pustili pri miru.

Samo nekoč so ga poskusili spraviti iz njegove bajte pod vasjo v dom, češ, da je sramota za vso vas, a se ni dal. Da se raje fenta, je zagrozil in verjetno bi bil to tudi storil, če bi ga s silo odvedli.

Bil je samosvoj in se ni uklanjal niti gosposki, s katero pred vojno ni bilo češenj zobati. Vaška cerkev je dobila nov zvon in moški so se mučili da bi ga spravili v zvonik, le Nek je postopal naokrog z rokami do komolcev nabiti v žepe; verjetno se je mozgal, kje bi se dobilo kaj tekočega. Župnik ga je nekaj časa opazoval, potem pa ga je okrog ovinkov skušal pripraviti, da bi pomagal.

»Kje se držiš, Nek?«

Samotar ga je prebrisano pogledal in odvrnil: »U žepih, gospod.« Pomagat pa ni šel. In začuda se ni nič zgodilo, čeprav sta si bila Nek in župnik že od nekdanj gorka. Menda se je samotar zavedal, da mu nič ne more — tiste ribice je lovil tako naskrivaj, da ga niso mogli ujeti — v službo, kjer bi mu duhovni gospod lahko škodoval, pa ni hodil.

Med vojno ni skoraj nihče vedel, kaj prazapprav počne. Nemci so ga po nekaj zaslišanjih proglasili za norega in Nek je potem brez skrbi hodil po goščah. Nekaj je že moral delati, ker je kmalu po vojni dobil podporo, potem pa majhno pokojnino.

Včasih se je, ko je šel skozi vas, oziral okoli sebe, in kot bi se čudile, so njegove oči gledale popravljene in nove hiše, z rožami na balkonih in oknih, s čistimi dvorišči, na katerih je bilo vedno več avtomobilov, z novimi strehami, na katerih je bilo vsak dan več čudnih prekel. Zmajeval je z glavo, ko se je na cesti umikal ropotajočim škatlam, ki so ob nedeljah, ko jih je

bilo mnogo, tako onesnaževale zrak, da je ščipalo v oči. Mu je manjkal duh sena, vonj gnojišč in hlevov, konjskega potu, sveže pomolženega mleka, vonj domačnosti? Mogoče je skušal razumeti vse to hitenje, vse to hlastanje za nečim pa ni mogel? Kot bi ga postalo sram, se je še bolj sključil, potisnil roke še globje v žep svojega zakrpanega, povaljanega površnika, ki ga je nosil poleti in pozimi, in razpotegnil korak, da so mu tanke hlače hlamljive okrog suhih nog ter stisnil ustnice, ki so — bil je skoraj brez zob — napravile smešno zmrdo na licu.

Tisto jesen je deževalo teden dni nepretrgoma in reka je narasla. Tudi Belca, ki je tekla skozi vas, je že prestopala bregove in grozila hišam blizu vode. V soboto dopoldne je dež nekoliko ponehal in Nek je odšel dol na jezik, ki sta ga tvorili reka in Belca, da si ogleda vodostaj na meri, ki je bila postavljena pri jezu. Vračal se je mimo skladišča, ki je stalo na začetku vasi, počasi, naprej nagnjen, s pogledom uprtim v tla, ki pa je videl marsikaj. Tam je ugledal, da je potok za skladiščem že prestopil breg in da tanek curek vode teče čez dvorišče in pod vrati v notranjost. Urnosti, s katero je planil k vratom in jih poskušal odpreti, ne bi prisodil njegovim letom nihče. Toda, vrata so bila dobro zaklenjena in Nek se je zmedeno oziral naokrog, s čim bi si pomagal. Prav mu je prišla lestev, ki je ležala ob steni za skladiščem; prislonil jo je in zlezal na streho, naglo odmaknil nekaj opek ter zdrsil v notranjost. Na srečo so bila vrata znotraj zapahnjena z zatiči, ki jih je Nek izvlekel in odrinil velike duri. Vrečo za vrečo je nosil starec v cestno barako više ob cesti in šele Brdar, ki je prišel mimo, je poklical ljudi. Mračilo se je že, ko so spraznili skladišče in le malo blaga je bilo uničenega.

Premraženega in mokrega Neka so vaščani odvedli v gostilno in sam šef skladišča se mu je zahvalil. Dobil je pijače, da ni vedel, kaj bi pil. Dolgo v noč so ga trepljali vaščani po ramenih in

prijateljsko dregali pod rebra. Nek pa je pil in bil zadovoljen. Iz gostilne je odšel zadnji, čeprav mu je birt dovolil, da prespi na topli peči. Samo odkimal je in se zgubil v dežju.

Stopal je po znani poti proti svoji podrtiji, opletal sem in tja in kot vedno polglasno mrmral pesmico.

»Lunca mu na popek sije, kladvo mu po ritki bije, hla-dri, holadra.«

S poti je zavil čez travnik proti bajti. Ni čutil, da je zagazil v vodo; šele pri starem hrastu je začel začudeno tipati naokoli. Voda mu je segala do kolen — reka je prestopila breg in oblila njegovo bajto z vseh strani. Doumel je to in se hitro obrnil, da bi se napotil nazaj v vas. A, bilo je kot zakleto — blodil je in blodil in nazadnje je začel klicati na pomoč. Glas se je zgubil v noči in bobnenju pobesnelih voda, ki so ga obkrožale z vseh strani.

Potem se je spodtaknil in padel. S težavo se je dvignil iz vode, stopil korak, dva naprej in spet zginil pod vodo. To pot se ni več prikazal; ostal je v luknji, ki jo je bil skopal Andraž tik pod svojo kaščo, da bi napravil novo ponikalnico.

Našli so ga šele čez tri dni, zgodaj zjutraj, ko je voda odtekla.

»Revež, kako žalostno je končal.«

»Kot je čudno živel, tako je tudi umrl.«

»Kaj mu je bilo, da je zakretil sem?«

»Pijača, pijača . . .«

»Pa je res — pijanec se spreobrne, ko se v jamo zvrne.«

Vsak je imel pripombo, nekateri take, drugi drugačne, ženske so se križale, moški gledali.

Pokopali so ga še isti dan in na pogrebu so bili samo tisti štirje, ki so mu skopali grob v neposvečenem delu pokopališča in ki so ga spustili v jamo ter ga zagrebli. Tudi zvonovi, katerim je vedno prisluhnil, se niso oglasili. Nek je bil tudi brezbožec.

Mar bo res, da počiva tam v kotu pokopališča, kjer o gomili ni niti sledu več, zadnji srečni človek?

JANEZ ZUPAN

OTROCI BERITE

V aprilu slavimo praznik slovenskega naroda. Na dan 27. aprila, v času, ko je našo domovino napadel sovražnik, so se zbrali najodločnejši Slovenci in Slovenke in sklenili, da se bodo uprli sovražniku in začeli boj za svobodo naše domovine. Zato so tega dne leta 1941 ustanovili Osvobodilno fronto, okrog katere se je v odporiškem gibanju združil ves svobodoljubni slovenski narod. To je bil velik in pomemben dan, zato se ga spominjamo še danes.

SLAVKO PREGI

NEUMNA PAPIGA

Papiga se je naučila nekaj človeških besed. Nekoč je pomislila:

»O, kako sem pametna. Lahko bi šla v šolo!«

In papiga je šla v šolo, da bi delala izpit in dobila spričevalo.

»Dober dan!« so jo pozdravili.

»Dober dan!« je rekla papiga.

»Kaj bi rada?« so jo pobarali.

»Kaj bi rada?« je odgovorila papiga.

»Kaj delaš tukaj?« so še vprašali.

»Kaj delaš tukaj?« se je oglasila papiga.

»To je neumnica,« so rekli v šoli. »Samo ponavlja in ne misli s svojo glavo.«

Pa so jo poslali domov.

LEOPOLD SUHODOLČAN

KROJAČEK HLAČEK IN STRAHOVI

Primož zvečer ni hotel v posteljo.

»Naj se še malo igram z vlakom,« je prosil. »Samo na morje se še peljem. Takoj bom nazaj.«

Ko se je vrnil z morja, še ni maral v posteljo.

»Samo mesec in zvezde bom še narisal,« je rekel. »Nocoj je tako temna noč.«

Ko je narisal mesec in zvezde, se je še zmerom obiral.

»Lačen sem,« je rekel. »Lačen vendar ne morem spati. Celo noč bi mi vokal želodec.«

Ko je naposled le zlezal v posteljo, je rekel:

»Mama, pusti vrata odprta, da vaju bom slišal.«

Čez čas je zaklical iz sobe: »Mama, mene je strah. Ne morem spati. Pridi k meni!«

»Kaj te bo strah,« je govorila mama. »Saj sem tu. Blizu tebe. Šivam ti gumbe na hlače.«

Toda kmalu se je spet oglašil. »Mene je strah. Naj pride očka k meni...«

»Očka bere časnik,« je dejala mama.

Tedaj je pokukal v Primožovo sobo krojaček Hlaček.

»O, krojaček Hlaček!« se ga je razveselil Primož. »Kako lepo, da si prišel. Mene je

tako strah... Sam sem v postelji.«

»Strah te je?« se je začudil krojaček Hlaček. Nato se je nasmehnil in dejal: »Strah bi te bilo lahko le, če bi padel v naprstnik in ne bi mogel ven... Kakšen pa je tisti strah?«

»K meni prihaja črn mož,« je povedal Primož.

»Aha! Črn mož!« se je nasmehnil krojaček Hlaček.

»Ali ne veš, da je to dimnikar, ki si ga srečal na cesti? Danes je očistil že sedemdeset dimnikov in devetindevetdeset fantovskih nosov, zato ni čudno, da je črn...«

Primož se je zasmel, potem pa se je spet spomnil: »Toda k meni prihaja tudi bel mož.«

»Seveda, Primož! To je pek! Srečal si ga pri pekarni... Spekel je sto košar žemelj, za sedem avtomobilov štruc in še eno štručko zate...« Primož pa se še ni pomiril, povedal je:

»Veš, krojaček Hlaček, moji postelji pa se približuje tudi velikan... z lesenimi nogami!«

»Velikan?!« je pomislil krojaček Hlaček. »Velikan na lesenih nogah?! Hihhihi!« Nasmejan je dejal: »O, to pa ni nihče drug kot električar, ki je stal sredi ceste na veliki lestvi in je popravljaval svetilko... Videl si ga, ko si šel iz šole...«

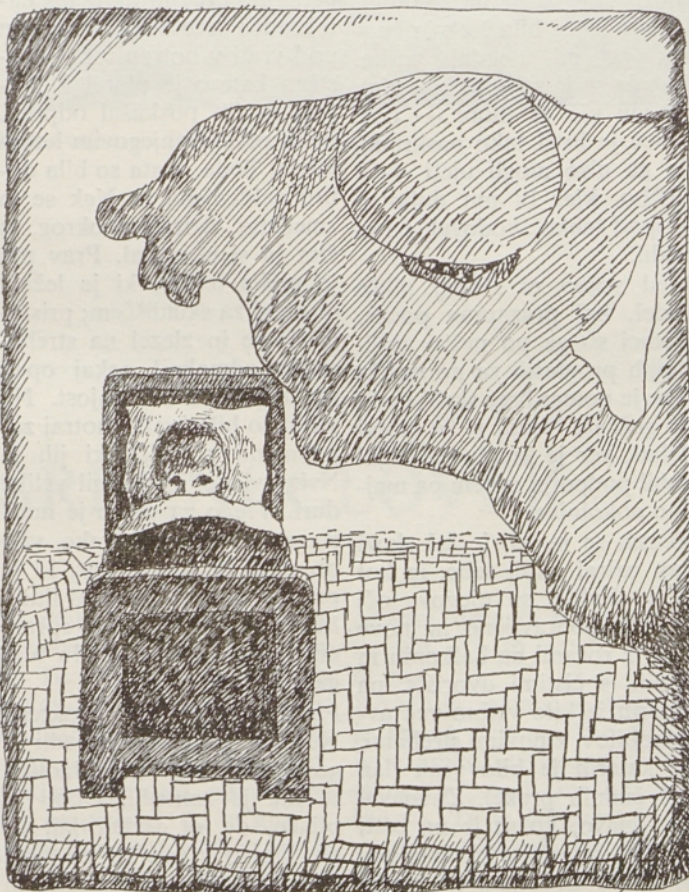
Velikan na lesenih nogah, hihihi,« se je smejal krojaček Hlaček.

Zasmel se je tudi Primož, nato pa je kmalu zaspal. Še v sanjah se je smejal.

JOŽE ŠMIT

UGANKA

Ves zelen
za hišo breg,
le na drevju
beli sneg.
Sije sonce,
dež rosi,
a snega
ne raztopi.

(drevju na svetlu)

TRI LUŽE

Dežek pada cele dni,
še ponoči ne zaspi
in namaka luže tri.
V prvi luži žabica,
v drugi luži račkica,
v tretji luži sem pa jaz.
Vsi kričimo na ves glas.

SAŠA VEGRI

ANGINA

AAAngina
to je bolezen fina:
v vrtec se ne hodi,
v šolo se ne hodi,

KROŽEK MLADIH
DOPIŠNIKOVLUZERN, MESTO
SREDI ŠVICE

Danes vam bom napisala nekaj o Luzernu, kjer imamo tudi slovensko šolo. Luzern leži ob velikem jezeru Vierwaldstättersee. V mestu je veliko lepih trgovin. V Luzern se pripelješ z avtom, vlakom ali z ladjo. Poleti je tam veliko turistov z vsega sveta. Takrat so ob jezeru odprta kopališča. Na bližnjem Rotsee je veslaška regata. Kapelsbrücke je znamenit most z vodnim stolpom, ki stoji že sedemsto let. Okrog mesta je staro obzidje s stražnimi stolpi. Ob jezeru so hoteli, parki in sprehajališča. Od tam se vidi dolga veriga belih Alp. Najbližja Luzernu sta Pilatus in Rigi. Zunaj mesta je zanimiv prometni muzej s planetarijem. Blizu naše šole je spomenik padlim švicarskim vojakom in ledeniški vrt. Ta vrt je od ogromnega ledenika, ki je bil tukaj v davnih časih. V Luzernu se ljudje pozdravljajo s pozdravom »Grüeti!«

LIDIJA ŠKOF
LUZERN, ŠVICA

MOJA PRIJATELJICA
V DOMOVINI

Vsako leto, ko pridemo v domovino, spoznam tam več prijateljic. Lani sem se sprijateljila z Andrejo. Stara je 14 let kakor jaz. Od prvega

dne sva se zelo dobro razumeli. Skoraj vsak dan sva bili skupaj. Popoldne sva se vozili s kolesi, se kopali ali se sprehajali. Zvečer sva bili nekajkrat tudi v kinu. Bili sva tudi na gasilski veselici, seveda s starši. Andreja je imela vsak dan kakšno novo vprašanje o življenju v Nemčiji. O tem sem ji rada in veliko pripovedovala. Rekla mi je, da si je življenje v tujini čisto drugače predstavljala in da je vesela, da sem jo o tem poučila.

Tudi Andreja mi je veliko povedala o domovini. Tako sva ena od druge veliko pridobili. Ona me je vedno rada poslušala in jaz tudi njo. Na žalost je dopust prehitro minil in morali sva se posloviti.

Obljubili sva, da si bova pisali. Zdaj sem spet v Nemčiji. Andreja mi je že nekajkrat pisala in jaz sem ji hitro odgovorila. Veliko mislim na prijateljico v domovini.
BLANKA CILENŠEK
SLOV. ŠOLA
NAGOLD, NEMČIJA

V STOCKHOLMU

Lani 20. novembra smo bili učenci slovenske in srbohrvatske šole v Köpingu povabljeni na ambasado v Stockholmu. Peljali smo se z avtobusom. Bili smo lepo sprejeti. Tovarišu poslaniku smo poklonili darilo in šopek rož. Recitrali in zapeli smo nekaj pesmi, moj brat Jožek je tudi zaigral na harmoniko. Nato smo si ogledali film o tovarišu Titu. Bili smo tudi dobro pogoščeni. Ob zaključku obiska smo si čestitali za dan republike in se slikali skupaj s tovarišem poslanikom. Potem smo si ogledali Stockholm in kraljevo palačo. Čeprav je bila hladna jesen, je bil naš izlet prijeten.
ANGELCA MEGLIČ
KÖPING, ŠVEDSKA

POSTAL SEM PIONIR

V soboto, 27. novembra lani, sem bil na proslavi dneva republike. Tam sem postal pionir. Najprej sem izrekel pionirsko zaobljubo. Potem pa mi je pionirka zavezala rutico in dala čepico. Predsednik slovenskega društva pa mi je izročil knjižico in rdeč nagelj. Ko sem bil že pravi pionir, sem deklamiral pesmico Moj dom. Pionir sem postal v družbi drugih jugoslovanskih otrok.

DAVID ZUPPIN
KÖPING, ŠVEDSKA

V ŠVEDSKI ŠOLI

Šola, katero obiskujem, se imenuje »Malmaskolan«. Hodim v osmi razred. V razredu nas je 21 učencev. Pouk obsega štirinajst obveznih in dva prostovoljna predmeta. Imamo več učiteljev. Dvakrat tedensko imamo razredno uro, ko se z razrednikom pogovarjamo o šoli in o problemih pri pouku. Vsak predmet imamo v drugem razredu, ki je predmetu primerno opremljen. Za lažje razumevanje nam kažejo filme.

SLAVKO ARH
KÖPING, ŠVEDSKA

Risba Ferda Požlepa iz Eningena v ZR Nemčiji

šal okrog vratu
po najnovejši modi.
Mama bere knjige,
očka riše hiše,
a bolnik lahko
po tapetah piše.
Slamica z limonado,
smetana z rolado,
toplomer z vročino
spremljajo angino.
Bolezen angina je fina,
dobil jo je Nejc,
zdaj jo hoče še Nina.

Zdravnik jo takoj spozna
po črki A.

BESEDA IN PESEM

TUJE

»Tuje, tuje, tuje,«
mi očitajo v tečajih duri.

Ples zaves,
grozoten piš
in drsajoč korak

kričeče vrane
na železnem krovu
razplamtevalo mi misel

ki do srži kljuje.
Satanski krohot
vetrov v rumeni zimi
nad menojo piruje.

TEMNA MISEL

Še ravnokar je na drevesu visel
namesto lista vsakega — zlatnik.
Iz mene pa prišla je temna misel,
pred me postavila težak mejnik.

Zasenčila je evkalipta krošnjo,
sto sonc je ne bi pozlatilo zdaj.
Mejnik je zdrobil mojo zadnjo prošnjo.
izbrisana je zame pot nazaj.

Izseljenka, vsa revna, šibka, tujka,
primorana tu tavam brez smeri . . .
Nad tokom svojim vrba sem žalujka,
na raj izgubljen misel me boli.

Pavla Gruden v ljubljanski narodni noši na etnični paradi v Wollongongu

ŽELI SRCE

Želi srcé,
da pelo bi
lepoto domovine,
da v pesmi tej
objelo bi
poljá, goré, doline,
kjer narod moj
za kruh se svoj
bori, trpi in gine.

Le poj, srce,
da v pozne dni
nosilo boš spomine,
da zemlja ta
je vzgajala
junaške, hrabre sine,
ki so s krvjo
branili jo —
pravico iz davnine

Srce, le poj
lepoto vso
slovenske te lastnine,
ljubezen ti
za rodno kri
besede naj prešine,
ko bije boj
se težkih dni
nam slavne zgodovine!

Mitja Švigelj, z umetniškim imenom Andre Louis, živi in deluje kot arhitekt, slikar in kipar v mestu Manhattan Beach v Kaliforniji. Doslej je imel samostojne razstave v Rimu, Buenos Airesu, sodeloval pa je tudi kot scenograf pri filmski industriji (Doctor Doolittle). Kljub temu, da je že dolga desetletja na tujem, je z mislimi še vedno v domovini, kar je očitno tudi v njegovih pesmih. Objavljamo dve pesmi izbora, ki nam ga je posredoval.

PARTIZAN

Kaj mi je smrt?!

Mirno ji gledam v obraz . . .

V srcu zamrt
mi čut je osební:
dom je podrt —
videl sem
rodnih mi bratov
plamen pogrebni, —
gledal zločin sem
nad zemljo domačo,
vsaki pravici uprt!
In stisnil srce
v gozdove sem
in med gore —
v lakoto, sneg in mraz . . .

Toda —
glej mi v obraz:
meč je izdrt
na življenje in smrt!
Boj neenak je in trd —
če padem,
drug je za mano
pripravljen na smrt —
dokler strt
ne bo tujec —
njemu moj srd!

Če padem —
rodna mi zemlja
mrtvaški bo prt . . .
Če naj obstanem —
čaka na delo
domači nas vrt!

Meč je izdrt —
dokler strt ne bo tujec —
njemu moj srd!
Kaj mi je smrt?!

Za misel nam skupno,
na zemljo domačo —
če padem,
če naj obstanem —
meč je izdrt
na življenje in smrt!

MITJA ŠVIGELJ
Febr. 1945

Pogovarjamo se o novi knjigi, *Učbenik slovenskega jezika* (Slovenian Language Manual), ki sta jo pripravila Milena Gobetz in Breda Loncar in je njen prvi del izšel pri Slovenskem ameriškem inštitutu (Slovenian Research Center of America) v Ohio v Združenih državah.

Zapisal sem že, da je učbenik sestavljen na podlagi prakse in za prakso, kakor pravita avtorici v uvodu, zato bi se danes rad dotaknil samo enega poglavja ali dela poglavja iz knjige, in sicer izreke samoglasnika *a*.

Že takoj v prvi lekciji je v knjigi navedena in obravnavana slovenska abeceda (zapis) z ustreznim izgovorom posameznih črk. Pri tem je lepo opozorjeno na črke *q*, *w*, *x* in *y*, ki jih v slovenski abecedi ni, in na *č*, *š* in *ž*, ki jih Angleži ne poznajo v svoji zapisani abecedi. Nadalje je za Angleže, ki imajo sami toliko razlik med zapisom in izgovorom, popolnoma naravno priključen tudi izgovor različnih samoglasnikov, zlasti *e* in *o*, kjer z eno samo črko zapisujemo lahko po več različno dolgih (kratkih) ali širokih (ozkih) samoglasnikov.

Avtorici sta s pravilnim razumevanjem o važnosti tega vprašanja za dobre temelje učenčevega znanja govorjene slovenščine dodali začetni, skopo in kratko odmerjeni informaciji o izgovoru v dodatku še obširnejše poglavje (nad 40 strani) o posebnostih in značilnostih slovenske izreke. Zanimivo se mi zdi, da sta se avtorici, ki gotovo dobro poznata slovenščino v govorjeni podobi in angleške (ameriške) učence z njihovimi prilagoditvenimi možnostmi in možnostmi za »slišanje« slovenščine, pri tako obširnem navajanju teoretičnih in praktičnih navodil za izreko odločili, da v slovenščini priznavata tako rekoč en sam *a*, en sam *i*, en sam *u* in nekaj več možnosti pri *e* in *o*.

Tako navajata na strani 1, da je *a* v slovenščini zmeraj isti glas kakor v angleški besedi *art* ali *father*, in so v abecedni preglednici navedeni zglede *ata*, *ali*, *Ana*. Za slovensko uho so v teh zgledih zajeti

MATERINŠČINA

DOLGI IN KRATKI A

vsaj trije različni *a*: 1. dolgi naglašeni *á*, 2. kratki naglašeni *à* in 3. nenaglašeni *a*. Za Slovenca je namreč zvočna podoba začetnega naglašene *a* v besedi *ata* bistveno različna od končnega nenaglašene *a* v isti besedi. Podobno je v besedi *Ana*. Poseben *a* je lahko v besedi *ali*. Lahko je besedno nenaglašen in stavčno nepoudarjen; v tem primeru je tako rekoč isti kot končni, nenaglašeni *a* v besedah *ata*, *Ana*. Lahko pa je stavčno poudarjen (*àli je lep!* v pomenu: *to je lep!*). V tem primeru je *a* naglašen, a kratak. Z drugimi besedami: v slovenščini nam je za zborni govor nujno potrebno upoštevati trije ajev:

1. *á* (dolgi, naglašen): *ált, sád, dvá*;

2. *à* (kratek, naglašen): *àh, fànt, meglà*;

3. *a* (kratek, nenaglašen): *april, zabo,j, ropar, žena*.

Ti različni aji so seveda tudi v pomoč pri pomenskem ločevanju enako pisanih besed, na primer: *moj brát gre knji-go brát*.

Skoraj ne morem verjeti, da bi za angleške učence v tako obsežnem učbeniku ne kazalo vsaj mimogrede opozoriti na razliko med dolgim in kratkim naglašnim *a* in na povsem drugačno zvočno podobo nenaglašene *a* v slovenščini.

Mogoče sta avtorici celo mislili na to na strani 303, ko za izgovor slovenskega *a* dajejo angleški besedi *arm* in *hot*. Če sta s tem mislili ilustrirati razliko med dolgim in kratkim naglašnim *a*, bi zglede lahko ustrezno uredili in posebej zapisali:

1. besede z dolgim naglašnim *a*: *akt, Alpe, amen, angel, avto, avtor, ima, kam (where), dan, vsak, dva, ta, zdravje, zame, čaj, policaj, kmalu, maj*;

2. besede s kratkim naglašnim *à*: *tam, da (yes), jaz, mraz*;

3. besede s kratkim nenaglašnim *a*: *abeceda, agencija, akademija, akord, ambicija, angleščina, Anton, apetit, apoteka, april, arhitekt, atlet, avgust; Ivan, Antona, sta, kontinenta, ali, očeta, slovenska, ga, naredil, potrebna*.

Iz metodično-pedagoških razlogov bi ne bilo slabo, če bi bile posebej navedene besede, v katerih je po več (različnih) ajev, tako da jih jezika nevažen učenec ne more ločevati in se sprašuje, ali naj na primer vse aje v besedi *ambasada* izgovarja enako ali ne. Avtorici bi torej morali vsaj v kakšni opombi tu v bližini opozoriti na različne aje v besedah, ki jih navajata brez take pripombe: *admiral, advokat, Afrika, ajda, akcija, akrobat, ambasada, Ana, ananas, aparat, ata, Azija, mama, glava, trava, krava, kava, zastava, rjava, zakaj, nazaj, hrana, vrana; rada, Ivana, zaspala, čigava, zdrava, sama, Marica, naša, stara, takrat*.

Še posebna skupina so seveda aji, kakor je v besedah *ali, ampak*, a to že presega okvir takega učbenika.

Da sta se avtorici zavedali posameznih fines slovenskega glasoslovja, mi priča razdelitev ajev na strani 291, kjer so zgledi navedeni v treh kupčkih, v prvem začetni *a* (*ata, Anton, april*), v drugem sredi besede (*mama, sam, kam*), v tretjem na koncu (*ima, Azija, roka*).

Kako blizu sta bili tu idealno podani porazdelitvi in prikazu vseh treh ajev v različnih položajih:

1. dolgi, naglašeni *á*: *ápno, máti, imá*;

2. kratki, naglašeni *à*: *àh, tàt, je šlà*;

3. nenaglašeni *a*: *april, nabo, ropar, roka*.

Zanimivo se mi zdi, da na tej strani avtorici za slovenski *a* navajata dve drugi angleški besedi (*arm, far*). Sicer vem, kako težko je za glas v enem jeziku najti ustrezen glas v drugem jeziku, vendar

se mi zdi škodljivo siromašenje, če za tri slovenske aje niso bili najdeni trije vsaj približno ustrezni angleški (ameriški) glasovi.

JANKO MODER

ZAHVALA

Nežki Kokalj iz St. Jarš št. 21 se zahvaljujem za ves trud, za odlično izdelavo in nabavo nekaterih delov slovenske narodne noše, kot npr. klobuka, krivčkov, škornjev, dežnika in rute, vse ostalo pa je vaše delo. Še enkrat iskrena hvala.

SLAVKO ZUPET,
EDMONTON, ALBERTA
KANADA

STANOVANJE

V centru Brežic prodam stanovanje v izmeri 155 m² površine (6 sob s pritliklinami) v prvem nadstropju. Stanovanje je primerno tudi za manjšo obrt ali poslovne prostore. Oglasite se na naslov:

KAPLAN JANKO,
POT NA POLŠČO 54
68270 KRŠKO

HIŠA V LENARTU

V centru Lenarta v Slov. goricah prodajam do tretje faze zgrajeno enonadstropno enodružinsko, takoj vseljivo hišo.

V pritličju je garsonjera (dokončana) — soba, kuhinja, WC s tušem garaža, kurilnica ter prostor za ozišnico.

V prvem nadstropju so tri sobe s kuhinjo, WC ter kopalnica. Parcela je velika okoli 900 m².

Za tiste, ki bi radi začeli na svoje, je možen nakup dodatne zraven ležeče parcele v izmeri 1.000 m², ki je namenjena za obrtniško dejavnost. Tudi zaposlitev je v samem kraju idealna. Interesenti se lahko oglasijo na naslov:

MAKS DANKO,
KRISTINEHÖJDSGATAN 5
412.56 GÖTEBORG,
SWEDEN
ALI NASLOV MOJEGA
ZASTOPNIKA
FRANC DANKO,
KREKOVA 27
62000 MARIBOR
JUGOSLAVIJA
TEL. 062-25-249

TISTI OVINEK

Ti, jaz ali nekdo, ki ga dobro poznaš, je to doživel lani, včeraj, ali doživlja prav zdaj, če ne, pa bo doživel jutri, pojutrišnjem, prav gotovo. Kajti vsakdo med nami prej ali slej pride v svojem življenju do tistega ovinka, ko zagleda pred seboj eno samo (o tem je trdno prepričan) hudo strmo reber, ali ozko samotno stezo, ki vodi nekam med sence tihe samotne žalosti. To je hudo žalosten čas, ko se vse v nas lomi, ko se nam izmikajo tla pod nogami in se zdimo sami sebi kot ubogo od viharjev okleščeno drevo.

To doživiš, kadar nepričakovano za vselej izgubiš tistega, ki si ga imel rad, ki ti je bil tako blizu, da je že postal del tebe samega in nenadoma ostaneš sam, obdan s procesijo spominov, ki se vleče za teboj in te zapleta v svoje zanke.

To doživiš, če nenadoma zveš, da te gloda huda neozdravljiva bolezen in boš moral v kratkem za vselej oditi in ti za danes in jutri, ki ga še živiš, ostaja le še

usmiljena laž vseh tistih, ki te obdajajo in s katerimi se srečuješ.

To doživljajo mnogi očetje in matere, ki so jim otroci odšli in jih pozabili, kakor pozabiš grenko misel na nekaj ubogega, preprostega, kar želiš zatajiti sam pred seboj in za vselej pozabiti.

To so doživljali naši izgnanci med vojno, ko so jim nad glavami zažgali domove, v katerih je morda stoletja živel njihov rod in jih izgnali v neznano.

Tako doživljajo tudi mnogi moške in žene, ko jim po dolgih letih skupnega življenja eden od zakoncev poreče: »Sit sem te, pojdi svojo pot, našel sem si drugo (ali drugega).«

Tako doživljajo in čutijo tudi nekateri, ko jim v službi poreko: »Dragi, vrsta tvojih delovnih let je sklenjena. Hvala za tvoje delo. Zdaj si zaslužiš počitek. Pojdi domov. Sedi v mehak stol in počivaj.« Lepe so te besede in dobronamerne. Prav gotovo si jih pričakoval, kakor za dnevom pričakuješ večer. A takrat, ko pridejo, te morda vseeno zaboje, saj je treba z nečim, kar je bilo dolgo vrsto let velik del vsebine tvojega življenja za vselej pretrgati. In to marsikdaj ni lahko... Vidite, takšen in podoben je včasih ovinek, ki ga na svoji vsakdanji poti skozi življenje srečamo in moramo skozenj in naprej. Nekaterim življenjska pot celo večkrat zavije v tak

ovinek in takrat jim je morda vselej znova, da bi kar obstali, si zakrili oči in ne bi šli nikamor več.

A treba je stopiti dalje. Drugače ne gre. Če smo še tako šibki, vsega naveličani in se zdimo razbiti sami v sebi, se moramo zbrati, sestaviti in zlepiti skupaj koščke svojega jaza, stisniti zobe in stopiti dalje.

To marsikdaj seveda ne bo lahko. Morda boste za to potrebovali tedne, mesece ali celo več, toda zberite se in odločno stopite. Prvi koraki seveda ne bodo lahki, a potem, boste videli, bo šlo vse lažje in lažje. In morda se sami ne boste zavedeli, kdaj bo tisti nesrečni ovinek ostal za vami in pot bo postala spet zlozna. Morda bo marsikoga med vami čisto nepričakovano celo popeljala do nove svetle ceste, če boste vztrajni, da dobojujete in zmagate v bitki — s samim seboj.

Vselej in povsod pa naj bo z vami misel: V nobeni bolečini, v nobeni žalosti, v nobeni nesreči nikoli nisi sam. INA SLOKAN

V četrtek 27. januarja smo se na vrhniškem pokopališču za vselej poslovili od ameriškega povratnika Antona Epicha, znanega clevelandskega društvenega in kulturnega delavca. V torek 15. februarja pa je k svojemu dragemu Tonetu za vselej legla tudi njegova žena Francka. Tako sta zdaj oba odšla za vselej, nikoli več se ne bomo srečali na izseljenjskih prireditvah, kamor sta tako rada prihajala.

Francka Epichova je bila iz Moškričeve družine iz Vevč pri Ljubljani. V Ameriko se je izselila po prvi svetovni vojni l. 1921. Tam sta se srečala s Tonetom, bila drug drugemu všeč in se vzela. Rad je imel Tone svojo živahno vedno nasmejano Franco. Kadar je bil posebno dobre volje, ji je rekel »moja mazurka«, verjetno zato, ker je rada plesala mazurko.

Osemnajst let sta po povratku preživela med nami. Pred

FRANCKA JE ODŠLA ZA SVOJIM TONETOM

nekaj leti pa je Francka začela bolehati in tako sta se predlani preselila v lepi dom počitka na Vrhniki, ki so ga prav takrat odprli. Tam sta živel sredi novih prijateljev, pa tudi iz Ljubljane sta imela obiske. Tudi ameriški rojaki so prišli k njima. Med temi največkrat Anna Grillova. Clevelandski pevski zbor Zarja, ki je bil lani na turneji po Sloveniji, ju je na povratku skozi Vrhniko obiskal v domu in jima zapel. Tega sta bila zelo vesela. Franckino zdravje se je slabšalo in Tone se je hudo bal, da jo bo izgubil. Pa se je zgodilo obratno. Tonetova smrt je Franco bridko prizadela, saj sta bila toliko let tako zelo navezana drug na drugega in tako je zdaj tudi drobni plamenček njenega življenja tiho ugasnil. Odšla je za vselej k svojemu Tonetu. Miren počitek vama želimo, draga Francka in Tone. Ohranili vaju bomo v lepem spominu!

NE SAMO KLOBASE Z ZELJEM

Rojak iz Kanade je nekoč želel, da bi Rodna gruda kdaj objavila kakšne zapise o pristnih slovenskih jedeh, s katerimi bi lahko postregli tudi na društvenih prireditvah, da ne bi imeli vedno na jedilnikih le kranjskih klobas z zeljem in čevapčičev. Naši rojaki v ZDA, kjer živi že naš drugi in tretji rod, že dolgo imajo vrsto slovenskih jedi, s katerimi postrežejo na raznih večerjah, banketih, piknikih in podobno. Znani slovenski organizaciji Progresivne Slovenke in Slovenska ženska zveza sta že pred leti izdali v angleščini kuharski knjigi s pestrim izborom slovenskih jedi, ki sta izšli že v številnih ponatisih. Krožki teh in tudi drugih slovenskih organizacij v ZDA stalno prirejajo tudi kuharske tečaje, ki so vedno dobro obiskani. Med tečajnicami niso le mlade gospodinje slovenskega rodu temveč tudi drugih narodnosti, pa tudi tečajniki so vmes.

In s čim največkrat postrežejo na takšnih društvenih prireditvah? Predvsem z raznimi obarami, govejo juho z domačimi rezanci ali žlikrofi, golažem, raznimi cmoki in štruklji pa s dolgo vrsto domačih pečenih sladlic med katerimi seveda kraljuje naša potica, razni štrudlji ali zavitki, krofi pa flancati itd. Iz knjige »Slovenske narodne jedi« smo vam izbrali nekaj jedi, s katerimi boste lahko popestrili vaš domači jedilnik, pa tudi na društvenih prireditvah boste z njimi lahko prav prijetno presenetili goste. Količine na posameznem receptu so preračunane za deset oseb, vi pa jih potem priredite po svoji potrebi.

KURJA OBARA S CVIČKOM

Dolenjske gospodinje jo pripravijo takole: lepo odraslo kokoš očistimo ter zrežemo na večje kose, dodamo jušno zelenjavo, peteršilj, zeleno, nekaj korenčkov, paradižnik ali žlico mezge, dva olupljena na kose narezana krompirja, nekaj cvetk cvetače, lovorjev list, ščep marajonovih plev, nekaj zrn popra in limonino lupinico, vse to solimo in damo v lonec ter pristavimo

z mrzlo vodo (3 do 4 l). Ko je juha kuhana, jo obarimo s prežganjem, ki smo ga pripravili iz masti ali druge maščobe, na kateri smo malo prepražiti nekaj nalistane čebule in moko. Ko obara dobro prevre, jo okisamo z dobrim cvičkom.

BOGRAČ GOLAZ

je doma na Štajerskem. Pri pravimo ga takole: tri četrt kg svežega svinjskega mesa in prav toliko govedine zrežemo na primerne koščke ter solimo. Drobnost sesekljamo 20 dkg slanine in na njej prepražimo prav toliko sesekljane čebule. Ko svetlo zarumeni, dodamo meso, lovorjev list in strok strtega česna. Meso potresemo s papriko in z žlico paradižnikove mezge ter prilijemo toliko tople vode, da se meso lahko duši. Posebej olupimo kilogram krompirja, ki ga zrežemo na kose. Meso naj se duši eno uro, zatem dodamo krompir, premešamo in zalijemo s toplo vodo ter kuhamo še pol ure.

VAMPI PO PRIMORSKO

Kilogram in pol kuhanih vampov zrežemo na tanke rezance. V kozici razbelimo tri žlice olja in na njem precvreimo 5 dkg zrezane slanine in

eno sesekljano čebulo, dodamo 3 stroke strtega česna in sesekljan zelen peteršilj. Ko zadiši in se čebula napne, dodamo narezane vampe. Solimo, popopravimo in pražimo četrt ure. Nazadnje dodamo tri žlice paradižnikove mezge in pet dekagramov nastrganega parmezana. Jed dobro premešamo in jo tudi povrhu potresemo z nastrganim parmazanom.

IDRIJSKI ŽLIKROFI

Iz pol kg bele moke, treh rumenjakov ali celih jajc in primerne količine mleka zamesimo bolj mehko testo, ga pognetemo v dva hlebčka, ki naj pokrita počivata trideset minut. Za nadev skuhamo in nato pretlačimo kilogram krompirja (lahko porabimo tudi krompirjeve kosmiče iz vrečke), dodamo nekaj žlic masti ali zaseke, tri stepena jajca, nekaj sesekljane peteršilja, pest drobtin, popramo (ter po okusu odišavimo še s cimetom in majaronom. Vse sestavine dobro premešamo v voljno zmes. Nekatere gospodinje nadev pripravijo že prejšnji večer. Zatem testo razvaljamo v pravokotne krpe in po njem v primerni razdalji polagamo kupčke nadeva. Testo med kupčki razrežemo po dolgem in počez.

Robove namažemo z beljakom. Nad kupčki testo stisnemo, da dobimo »ušesa«. Žlinkrof obrnemo, da so robovi spodaj. Zgoraj pa naredimo v vsakega vdolbino. Paziti moramo, da pri tem ne pretrgamo testa. Žlinkrofe kuhamo v osoljenem krofu. Vre naj počasi 10 do 15 minut. Kuhane previdno odcedimo, zložimo v skledo ali na porcije in zabelimo z vročo mastjo.

Poleg postrežemo s pečenko, golažem ali s solato.

PREKMURSKA GIBANICA

Ta sladica je bila včasih posebnost naših prekmurskih gospodinj. Danes vam pa z njo postrežejo tudi v marsikaterem boljšem gostišču pri nas, o čemer se boste lahko sami prepričali. Naredimo jo pa takole: Iz pol kg bele moke, enega jajca, dveh žlic olja, malo soli in primerne količine mlačne vode zamesimo mehko testo, ki ga zatem razdelimo na šest enakih hlebčkov. Vsakega posebej dobro pognetemo in pustimo, da pokrita počivajo pol ure. Nato pomastimo pekač in razvlečemo testo, da pokrije vse njegovo dno. Robove porežemo. Na testo damo poljuben nadev. Potresemo ga na primer z mletimi orehi in pokapamo s smetano in surovim maslom. Razvlečemo drug hlebček testa in ga položimo čez nadev na prvega. Potresemo ga z naribanimi jabolkami, in pokapamo spet s smetano in surovim maslom. Tudi ta nadev pokrijemo z novim testom, ki ga nadevamo s skuto, ki smo ji primešali smetano in stepeno jajce ter odišavili s nastrgano limonino lupinico ali s cimetom. Tako izmenoma nadevamo vse plasti testa. Na zadnjega damo nekaj kosmičev surovega masla ter ga poskropimo s smetano. Za nadeve uporabimo rozine, smetano, skuto, naribana jabolka, zmlete orehe, zmleti mak, maslo in jih primerno sladkamo. Gibanico spečemo v pečici in postrežemo še, ko je topla.

Na živilskem trgu — foto: Janez Zrnec

Skupnost jugoslovanskih PTT je 8. marca izdala že dvanajsto serijo »Flora«, to pot s slikami vrtnega cvetja. Na šestih večbarvnih znamkah je upodobila naslednje cve-
tice:

1.50 din — plamenka ali flox (*Phlox paniculata*), naklada milijon kosov. Plamenka je po poreklu iz severne Amerike. Je večletna rastlina in zraste 60 do 120 cm visoko.

Listi so paralelno, navzkriž razporejeni in na vrhu zaostreni. Cvetovi so svetlo rdeči, redkeje beli, pri vrtnih oblikah s številnimi prehodnimi niansami. Zelo dobro uspeva na vseh vrstah zemlje. Razmnožuje se z deli korenine v januarju ali pa z deli stebela v aprilu.

3.40 din — pisana lilija (*Lilium tigrinum*), naklada milijon kosov. Ta večletna rastlina, visoka 60 do 150 cm, je po poreklu iz Kitajske in Japonske. Cvete v juliju in avgustu. Čebula je belkasta, ovalna, široka 5 do 8 cm. Steblo je črno ali pa temno škrlatno. Listi so linearni, gladki, dolgi 7 do 15 cm. Ima 3 do 7 cvetov. Listi perigona so svetlo rdeči. Dobro uspeva na peščeni podlagi in ne rabi veliko svetlobe. Čebule so pripravljene za cvetenje po 4 letih, saditi pa jih je treba do 20 cm globoko na razdalji do 30 cm;

4.90 din — fuksija (*Dicentra spectabilis*), naklada milijon kosov. Tudi ta večletna rastlina, visoka 60 do 90 cm, je po poreklu iz Kitajske. Cvete v maju in juniju. Steblo je votlo, rdečkasto pobarvano. Listi so na daljših pecljih, deljeni, spodaj belkasti. Cvetovi so rožnato pobarvani, zbrani v dolgi grozdnati obliki. Uspeva skoraj na vsaki zemlji, na sončnatem in nekoliko zasenčenem prostoru. Razmnožuje se z reznicami.

Iz semena jo je težko gojiti; 6.— din — ciniya (*Zinnia elegans*), naklada 750.000 kosov. Ciniya je enoletnica, visoka 30 do 100 cm, po poreklu iz Mehike. Cveti od junija vse do prvega mraza. Steblo je navpično, trdo, vilj-

FILATELIJA

VRTNO CVETJE

často razvejano in ima kratke dlake. Listi so postavljeni drug proti drugemu, srčaste oblike, na vrhu zaostreni. Glavica je precej velika, široka 5 do 12 cm. Jezičkasti cvetovi so skoraj zaobljeni. Barva cvetov je pri varietetah različna. Zelo dobro uspeva na sončnatih in nekoliko zasenčenih mestih, uspeva pa tudi na precej suhem prostoru;

8.— din — žametnica (*Tages patula nana*), naklada 525.000 kosov. Tudi ta enoletnica, visoka 15 do 60 cm, je po poreklu iz Mehike. Cveti od julija vse do jeseni. Steblo je navpično, diši aromatično. Listi so postavljeni drug proti drugemu ali pa izmenično in peresasto razdeljeni. Glavica je zelo kompaktna. Gojiti jo je relativno lahko, saj uspeva na različni podlagi in v precej suhem prostoru. Zelo dobro prenaša sonce. Rastline lahko presajamo celo v fazi cvetenja, toda s kepo zemlje;

10.— din — pasasta ali navadna pelargonija (*Pelargonium zonale*), naklada 225.000 kosov. Ta polgrm, visok do 8 cm (redkeje višji), je po poreklu iz južne Afrike (Kapsko področje). Listje je na dolgih pecljih, največkrat ovalno ali v obliki srca s podkovičastim madežem. Cvetni pecelj je dolg, na vrhu ima do 20 cvetov. Cvetovi osnovne oblike so karminsko rdeči, pri vrtnih sortah spremenjeni. V rodu *Pelargonium* je znanih veliko hibridov.

Motive za serijo je izbral dr. Budislav Tatić, profesor beograjske univerze. Osnutke za znamke pa je naredil akad. slikar Andreja Milenković iz Beograda. V večbarvnem ofsetnem tisku je znamke natisnila tiskarna »Joh. Enschede en Zonen« iz Haarlema, Nizozemska, v običajnih prodajnih polah po 9 kosov. Velikost znamke je 26,1 × 36 mm, slike na znamki pa 23,1 × 33 mm. Na dan izdaje znamk je dal Biro za poštne znamke SJPTT v prodajo tudi dva ovitka prvega dne po 2.50 din za kos.

Prenovljen, posodobljen in med drugim tudi korenito spremenjen festival »Slovenska popevka« — po novem »Glasbeni dnevi Ljubljana« (z ustrezno letnico) — je z veliko zamudo končno le pokazal pravo barvo. V razpisu so napovedani štirje festivalski dnevi — od 22. do 25. junija. Prvi večer se bodo predstavili slovenski rock ansambli, drugi večer bodo na vrsti šansone, tretji in četrti festivalski datum pa je namenjen tradicionalnim popevkam. Napovedana je mednarodna udeležba, televizijski in radijski prenos, le kaj bo res novega nikjer ne piše...

DVA FESTIVALA

Organizatorji Zamejskega festivala v Števerjanu in Ptuj-skega festivala domače glasbe vabijo k sodelovanju vse domače ansamble iz zamejstva. Za nastop na VII. števerjanskem festivalu (25. in 26. junija) je treba poslati notno gradivo za dve izvirni domači skladbi do 15. aprila 1977 na naslov S. K. P. D. »Franc Sedej« Trg svobode 6, 34070 S. Floriano — Gorizia. Prijave za IX. ptujski festival (27. in 28. avgusta) z notnim gradivom in besedili dveh izvirnih domačih viž pa sprejemajo do 31. marca na naslov: Zavod RADIO - TEDNIK Ptuj, 62250 Ptuj. Podrobnejše informacije boste dobili pri organizatorjih obeh festivalov.

USPEH V CANNESU

Plesni orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Jožeta Privška je doživel na XI. mednarodnem sejmu plošč in glasbenega založništva v Cannesu (bolj znana je ta prireditev z zvanečim naslovom MIDEM) enkratni uspeh. Navdušenemu aplavzu, s katerim so »porlovce« nagradili poslušalci in glasbeni strokovnjaki z vsega sveta, se je na koncu pridružilo še več vabljivih angažmajev za serijo nastopov v Evropi. Kdaj in kje bodo Privškovi fantje začeli »evropsko turnejo«, ta

Alpski kvintet s pevko Ivanko Kraševac

hip še ni znano, ko pa bo, vam bomo seveda sporočili.

JUBILEJ »ALPSKEGA KVINTETA«

Ansambel iz Zgornjih Gorij pri Bledu, ki ga doma in po Evropi poznajo kot »Alpski kvintet«, nam prihaja s svojimi vižami v goste že polnih deset let. V tem času so po dolgem in po čez obredli vso Slovenijo, s koncertnimi turnejami in s stalnimi angažmaji pa so gostovali po Zahodni Nemčiji, v Švici, Avstriji in v Italiji, na Nizozemskem, v Belgiji... Za njimi je deset velikih plošč, številni nastopi na radiu in pred televizijskimi kamerami.

Iz zasedbe, ki je shodila pred desetletjem, sta ostala le še trobentar in komponist Ivan

Prešeren ter kitarist Jože Antonič, ki je organizacijski vodja ansambla. Pred sedmimi, oziroma šestimi leti so k »Alpincem« pristopili še klarinetist Vinko Sitar, baritonist Janez Per, harmonikar in komponist Jože Burnik, pred tremi leti pa še pevka Ivanka Kraševac. In ta šesterica je sredi priprav na enajsto ploščo (snemali so je pri Produkciji kaset in plošč RTV Ljubljana, izšla pa bo z naslovom »Luštna je moja«) presenečeno spoznala, da je mimo njih zdrvelo deset veselih let, ne da bi kdo opazil... No, zdaj se je presenečenje v glavnem že poglobilo, vseeno pa so mu razigrani Gorenjci posvetili spodobno pozornost. Tja do konca letošnjega leta so sestavili jubilejni program: prazniku so nazdravili v Podvinu, nato nastopili za slepe v

Škofji Loki, pa kasneje še v Mengšu na slavnostnem koncertu tamkajšnjega Pihalnega orkestra, jubilejno turo bodo kasneje nadaljevali še po ostalih slovenskih mestih in seveda tudi med našimi rojaki v tujini. K temu jih obvezuje dolžnost, ki jo čutijo do prijateljev svoje glasbe na tujem, hkrati pa tudi ekskluzivna pogodba z ameriško diskografsko hišo RCA, h kateri so pristopili konec lanskega leta. (Promocija dvojne plošče Alpskega kvinteta pri RCA s 24 novimi skladbami je napovedana za prve dni pomladi.) Konec leta jih čaka še turneja po vzhodni Aziji, že lep čas pa se odpravljajo na turnejo med naše izseljence onkraj velike luže. Prepričani so, da bodo kos vsemu, kar so si ob jubileju zastavili, to pa se za praznik, kot je desetletnica, tudi spodobi...

OČKA, OGLASI SE!

Iščeva očka Vladimirja Zupanca, ki je pred leti odšel v Kanado. Njegov zadnji naslov je bil: Vladimir Zupanc pri Eric Golob, 460 Burnham Str. Cobourh, Ont. K9A 2 W7 Canada.

Prošiva vse, ki bi kaj vedeli o njem, da nam to sporoče, če se ne bo sam oglasil. Enaka prošnja velja tudi za rojake v Avstraliji, če se je medtem tja izselil. Vsem se lepo zahvaljujeva, če pa bo prebral to očka sam, ga lepo prosiva, da se nam čimprej oglasi.

Radivoj in Natalija Zupanc
Kersnikova 32
63000 Celje

TISKOVNI SKLAD

AVSTRALIJA: Familija Ritlop 2.— a\$, Ivan Gaberšek 2.— £, Karel Sedmak 0,86 £, Anton Prosen 2,45 £, Francka Likar 0,95 £, Sergio Mazzani 5,63 £, Leopold Oter 0,96 £, Franc Budja 4.— a\$, Slavko Žerdoner 2.— £.

AVSTRIJA: Vida Schelesnik 35.— Sch.

BELGIJA: Mirko Kruder 160 Bfr, Alojzija Zornik 30.— Bfr, Alojz Korelc 19.— Bfr, Jože Erdela 30.— Bfr, Eva Krhlikar 160.— Bfr, Andrej Stradovnik 80.— Bfr, Josef Krese 90.— Bfr, Frančiška Mlakar-Bertolj 90.— Bfr, Katarina Čargo 500.— Bfr, Friderik Jošt 100.— Bfr, Tončka Trkaj 70.— Bfr, Viktor Oštir 20.— Bfr.

DANSKA Anton Valenta 15.— Dkr.

FRANCIJA Emerik Jakic 5.— FF, Marko Sajovec 5.— FF, Ivana, Ludvik Kraševce 5.— FF, Antoine Pirman 5.— FF, Amalia Kropivsek 10.— FF, Helene Jeras 15.— FF, Leopold Maguša 20.— FF.

HOLANDIJA: Familija Šibret 9.— Hfl.

JUGOSLAVIJA: Marija Vertačič 60.— din, Valentin Ručigaj 10.— din, Podružnica Slovenske izseljenske matice Trbovlje 3.000.— din, Marija Völter 44.— din, Simon Troyar 50.— din, Milena, Slavko Vau-

potič 100.— din, Fani Sališnik 10.— din.

KANADA: Slovensko društvo Vancouver 50.— c\$, Janez Gornik 2.— c\$, Franz Kreiner 5.— c\$, Millie Yarc 1,60 c\$, Venceslav Mlekuž 20.— c\$, Anica, Gabrijel Žen 1.— c\$, Karolina Sinko 2.— c\$, Franc Ros 2,50 c\$, Milan Bizjak 14.— c\$, Anton Radovan 5.— c\$, August Koller 4.— c\$, Julie Hrup 2.— c\$, Juliana Avsenik 3.— c\$, Martin, Marija Maučec 2.— c\$, Mimi, Štefan Plevel 4.— c\$, Franc Kastelic 1.— c\$, Marija Sinko 2.— c\$, Angelca Svetanic 2.— c\$, Vida Mirko Puc 2.— c\$, Anica Sivce 6.— c\$, Štefan Dündek 4.— c\$, Franc Sodja 2.— c\$, Joseph Novak 2.— c\$, Marjan Godler 5.— c\$, Felix Kolar 3.— c\$, Louis Zuly 4.— c\$, Ana Matus 4.— c\$, Vinko Močnik 5.— c\$.

LUXEMBOURG: Jean Medvešek 270.— Bfr.

NEMČIJA: Johan Krivic 6.— DM, Marija Juhant 5.— DM, Amalia Zorko 6.— DM, Kati Golič 4.— DM, Alosi Medle 20.— DM, Dušan Pevčević 60.— din, Štefka Klokow 8.— DM, Ciril Butscher 4.— DM, Ivan Gorjup 1.— DM, Alojz Horvat 2.— DM, Ivan Vindiš

3.— DM, Ivan Kunst 10.— DM, Emil Kruschitsch 4.— DM, Drago Juran 6.— DM, Ivan Jerič 1.— DM, Marija, Ernest Ditmaier 6.— DM, Peter Črnčec 4.— DM, Stane Korosec 4.— DM, Marija Klajder 4.— DM, Alois Werlak 4.— DM, Adolf Magdič 4.— DM, Alojzija Alter 2.— DM, Rudolf Markuš 4.— DM. ŠVEDSKA: Štefan Dorenčec 5.— Skr, Angela Primar 14.— Skr, Josef Medved 4.— skr, Ela Janfjal 9.— Skr, Štefka Lešer 14.— Skr, Miško Čokolič 14.— Skr, Stanko Bračko 4.— Skr, Pavla Strgar 5.— Skr, Anton Bremetz 14.— Skr, Jože Zupančič 5.— Skr, Adolf Vacun 14.— Skr, Frank Thurk 9.— Skr, Slovensko kulturno društvo »Planika« Malmö 500.— Skr, Jože Skok 14.— Skr, Feliks Jablanovec 4.— Skr, Franc Gomilšek 25.— Skr, Ivan Detiček 8.— DM, Franjo Breznik 4.— Skr, Dario Tuljak 3.— Skr, Antonija Petrina 3.— Skr, Mirko Lukačič 3.— Skr, Jože Myndel 3.— Skr, Anton Zemljčič 3.— Skr, Martin Hozjan 3.— Skr, Jože Habjanič 3.— Skr, Ivan Petrina 3.— Skr, Ulf Hjalmarson 3.— Skr, Jože Ciglar 3.— Skr, Ivan Prša 3.— Skr, Jože Šutej 3.— Skr.

ŠVICA: Milena Lukač 7.— Sfr, Anica Kozole 8.— Sfr, Vida Kirn 8.— Sfr, Foto Th. Gell 8.— Sfr, Helena Gliha 2.— Sfr, Dr. Peter Zupan 7.— Sfr, Štefan Horvat 4.— Sfr, Brigita Lavrenčič 11.— Sfr, Marija Tiršek 3.— Sfr.

ZDA-USA: Elica Madison in Jakob Zupan v spomin Katke Zupančič 10.— US\$, Joseph Kotar 6.— US\$, Karel Šabjan 2.— US\$, Charles Debevec 3.— US\$, Paul Kokal 2.— US\$, Josephine Pestotnik 1.— US\$, Edward Jevsek 5.— US\$, Kristina Silver 4.— US\$, Frances, Andrew Mozek 2.— US\$, Jennie Pierce 1.— US\$, Anna Zagar 3.— US\$, Prof. Stanley Kamenscek 3.— US\$, Jennie JESENOVEC 2.— US\$, Mary Bole 3.— US\$, John Grimich 1.— US\$, Marie Pirc-Berkopec 2.— US\$, Vincent Tomsich 3.— US\$, Charlie, Rosalie Demchek 4.— US\$, Anton Kumar 4.— US\$, Ivana Miklav 1.— US\$, Peter, Rose Verderber 4.— US\$, Anton Kavcic 1.— US\$, Anton Fatur 2.— US\$, Viktor Sumen 4.— US\$. PRISPEVKI ZA POSOČJE: Vinko Močnik, Kanada 5.— c\$.

Prispevki so bili vplačani do 17. februarja 1977. Uredništvo in uprava se vsem darovalcem iskreno zahvaljujeta.

INDUSTRIJSKI BIRO

61001 LJUBLJANA, PARMOVA 33, P. P. 43

izvaja inženiringe in vsa dela v zvezi z izgradnjo, rekonstrukcijo, racionalizacijo in začetnim obratovanjem industrijskih objektov. Investitorjem nudimo vse usluge vključno izdelavo tehnoloških in ostalih projektov ter ekonomskih analiz. Opravljamo nadzor nad izvajanjem del in dajemo navodila v zvezi z normalno proizvodnjo.

Podjetje Emona, ki ga srečujete na vsakem koraku v stari domovini praznuje letos 10. aprila 30-letnico svojega obstoja. Zaposluje nad 6.000 delavk in delavcev, vsak čas pa jih bo še kakih 3.000 več.

Emona se s svojimi trgovinami in tovarnami razteza od Mure v Pomurju do Jadrana in od Triglava do hrvaške meje ter preko nje. Vse doslej je bila eden od največjih in najskrbnejših preskrbovalcev Ljubljane z živili vseh vrst, kakor tudi s predmeti za najširšo porabo.

Podjetje Emona združuje v svojem okviru poljedelstvo, govedorejo, prašičerejo, proizvodnjo močnih krmil, trgovino na debelo in drobno, zunanjo trgovino, turizem, hotelirstvo in inženiring.

Emonski poljedelci imajo svoj sedež v Domžalah pri Ljubljani. Pod Šmarno goro in v okolici Kamnika obdelujejo 4.500 hektarov njiv in pretežno goje govejo živino. Tisoč krav daje na leto nad 4 milijone litrov mleka. Hkrati Emonci vsako leto spitajo tisoč glav mlade govedi. Na farmi prašičev v Ihanu Emonci rede svetovno znane bekone — 50.000 pitancev letno. 40.000 prašičev za zakol in 10.000 plemenskih svinj. Emonina industrijska proizvodnja ima tri tovarne. Mesna industrija v Zalogu pri Ljubljani je klavnica in tovarna mesnih izdelkov ter konzerv.

Druga tovarna v Mostah izdeluje močna krmila za živinsko krmo in umetna gnojila. Tretjo tovarno predstavlja velika ljubljanska pekarna, ki s svežim kruhom dnevno oskrbuje nad 100 Emoninih trgovin, marketov in tri supermarkete. Mesna industrija iz Zaloga daje letno na trg 15.000 ton svežega mesa ter 9.000 ton klobas, salam in konzerv vseh vrst. Dobršen del tega blaga pošilja v ZR Nemčijo pa tudi v Združene države Amerike. Posebna podružnica zaloške mesne industrije je pršutarna Lokve pri Sežani. Tu pripravljamo in na zraku sušimo sloviti kraški pršut, ki je znan in iskan daleč preko meja naše države.

Trgovina na debelo ima 35.000 kvadratnih metrov modernih regalnih skladišč v ljubljanskih Mostah. Paletno regalna skladišča za trgovino na drobno so izdelana po najmodernejših evropskih načelih. V okviru skladišča ima Emona tudi pakirnico in pražarno prave kave (6 ton na dan) ter nad sto tovarnjakov, ki dan in noč razvažajo živila po trgovinah v Ljubljani in Sloveniji.

Pod zastavo Emone je v Sloveniji več hotelov: v Mariboru, Celju,

EMONA ZA VSE, VSELEJ IN VSEPOVSOD

VELIKO SLOVENSKO PODJETJE

Hotelsko naselje Bernardin v Portorožu

Ljubljani, Cateških toplicah in v Portorožu ob slovenski obali Jadrana. V njih je gostom na voljo skoraj 4.000 postelj. Med najnovejše spada hotelski lepoteč Bernardin v Portorožu, v katerem je prostora za 1.500 gostov. To ni samo hotel, temveč prava hotelska vas, v kateri je več deset trgovin in gostiln, hkrati pa je zaprta za ves avtomobilski promet. Emona ima tudi lastno turistično agencijo Globtour, ki ima svoje tipalke razpredene po vseh večjih turističnih točkah v Jugoslaviji. Globtour zelo dobro sodeluje z ameriškim Kollandrom ter z njim vsako leto pripelje v staro domovino več tisoč naših rojakov. Odlično sodeluje tudi z agencijo Yugotours (angleški turisti) in zahodnonemškimi Kaufhofom, ki je podobna trgovsko-hotelsko-industrijska hiša kot Emona.

Inženiring Emone posreduje popoln marketing za gradnjo gošpodarskih poslopij, tovarn in farm doma in v tujini po principu: od ideje do ključa v roke. Med drugim pravkar načrtuje gradnjo dveh farm prašičev (60.000 in 80.000) v afriški Nigeriji, medtem ko je pred leti v Eberswaldu pri Berlinu in na Poljskem na ta način zgradil farmo za 80.000 prašičev.

Vzrejo naših prašičev v Ihanu si praviloma ogledujejo delegacije iz vseh držav, ki prihajajo v Jugoslavijo, med njimi tudi najvišji državniki.

Močno besedo v okviru Emone ima zunanja trgovina, ki izvažata domača živila od gob do polžev, uvažata pa kavo, južno sadje in drugo.

Emonina zunanja trgovina zastopa v Jugoslaviji številne tuje firme od evropskih do japonskih ter skrbi za prodajo v letalskih in obmorskih brezcarinskih conah, pri čemer oskrbuje tuje ladje in diplomatska predstavništva doma in po vsem svetu.

Zelo močno sodeluje Emona z afriškimi državami v razvoju saj imamo v Centralnoafriški republiki lastno plantažo kave — na 1.000 hektarjih.

Emona kot eno že doslej največjih podjetij v Sloveniji in Jugoslaviji se pravkar pogovarja o združitvi s številnimi drugimi manjšimi trgovci in hotelirji, s čimer bo postala pravi agroindustrijski in živilskoprometni velikan slovenskega, jugoslovanskega in mednarodnega pomena.

Danes, ko praznujemo 30 let obstoja, se s ponosom oziramo na prehojeno pot, saj se je podjetje praktično razvilo iz nič. Prvih dvesto delavcev je imelo en sam tovarnjak in veliko srce, da je v najhujših povojnih letih uspešno skrbelo za najnujnejšo hrano Ljubljancanom.

Zvone Gjurin

KOVINOPLASTIKA

LOŽ

INDUSTRIJA KOVINSKIH IN PLASTIČNIH IZDELKOV

PROIZVODNI PROGRAM:

1. GRADBENO OKOVJE
2. KARNISE VSEH VRST
3. PROGRAM NERJAVEČIH PROIZVODOV ZA GOSPODINJSTVO
4. TOALETNO SANITARNI PROGRAM
5. PLASTIČNA EMBALAŽA

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVISTA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

APRIL
1977
LETNIK 24
ENGLISH SECTION
PAGES 19-26

4

IZSELJENSKI PIKNIK V ŠKOFJI LOKI JE VELIKA KUL-
TURNA IN FOLKLORNA PRIREDITEV. TUDI LETOS SE
BOMO TAM ZBRALI 4. JULIJA!

FOTO: MARJAN GARBAJS

POPULATION OF YUGOSLAVIA REACHES 21,672,000

According to the preliminary data of the Federal Institute for Statistics, Yugoslavia had exactly 21,672,000 inhabitants on December 31st, 1976. This means that there was an increase of 208,150 in the population during 1976. Since the last census in 1971 the number of Yugoslavs has increased by 1,149,000. The greatest number of inhabitants were in the S. R. of Serbia, which had, on the last day of 1976, together with its two autonomous provinces, a total of 8,907,000 inhabitants. Next came S. R. Croatia, with a population of 4,543,000, followed by S. R. Bosnia and Herzegovina with 4,057,000, S. R. Slovenia with 1,799,000, S. R. Macedonia with 1,797,000 and S. R. Montenegro with 569,000 inhabitants. It is forecasted that Yugoslavia will have 22 million inhabitants by the year 1979 and 23 million by the year 1984. And here is one piece of statistical information which probably shows best how much the quality of life and the health-protection standard has improved here: last year there were, on average, a total of 36,4 infant-deaths per 1000 live births during the first year of life, whereas 25 years ago there were as many as 105,1.

DIPLOMATIC RELATIONS WITH SPAIN

In January Yugoslavia set up diplomatic relations with Spain and named her chargé d'affaires for this country: it is to be Borivoj Stojadinović, an adviser in the Federal Department of Foreign Affairs. It has been agreed that until ambassadors are appointed chargés d'affaires will be at the head of their respective diplomatic missions.

ENVIRONMENT CONSERVATION YEAR

At its January session the Federal Chamber of the As-

ENGLISH SECTION

sembly of S. F. R. Yugoslavia passed a motion that 1977 be acclaimed a year of conservation and improvement of man's living and working environment. In the year before us, therefore, we should make even greater efforts to make it possible for us to live and work in a natural environment worthy of man.

Our right to a life and work in a healthy environment is assured to us by our constitution, the first such case in the world.

UNO CENTRE IN SPLIT?

One of the centres foreseen in the UNO program for the human environment may be set up in Split. At a meeting of government delegations from 15 countries the chairman of the Yugoslav delegation announced Split's intention of running for this selection. If this proposal is accepted Split will become one of the UNEP centres for the Mediterranean.

MILLIONS CROSS AN OPEN BORDER

In 1976, in the region of the three coastal communes and the commune of Sežana only one per cent fewer travellers crossed the border at the international or local-traffic crossing-points than in 1975. Local border-traffic was down by 4 %. According to data of the border service, a total of 33,206,000 travellers crossed the border in the Koper region in 1976.

INTERNATIONAL LOANS FOR ROADS

The trans-Yugoslavia motorway, which is to run from the Karavanke Mountains to Gevgelija with the two branches Ljubljana—Sežana and Niš—Dimitrovgrad, a total of 1,365 kilometres in length, is becoming one of the greatest

common Yugoslav projects, the total value being more than 43 billion dinars or 2,400 million dollars. The whole of the motorway should be ready by 1990. During the first period, 1976—80, a total of 580 kilometres of motorway are to be built. Interest has been shown in the co-financing of the construction of this motorway by the Council of Ministers of the EEC, and the Council of governors of the European Investment Bank has agreed to provide credit to the sum of 60 million dollars. Yugoslavia has made applications for co-financing of road construction projects to several other international financial institutions.

DR. STANKO CAJNKAR HAS PASSED AWAY

In the middle of January the well-known Slovene writer and theologian dr. Stanko Cajnkar died suddenly in Ljubljana at the age of 76. He was a professor at the Faculty of Theology in Ljubljana, its Dean and Vice-Dean for many years, the honorary president of the Slovene Society of Priests, an editor and an active worker in society, particularly in the field of the settling of the question of relations between the new country and the Church. Dr. Stanko Cajnkar was for many years a member of the main committee of Slovenska izseljenska matica. He received several awards for his social work.

FRUITFUL COOPERATION

At the end of January the traditional New Year's reception for representatives of all the religious communities in our republic was held by the Commission of S. R. Slovenia for Relations with Religious Communities. Among those

taking part in the reception were, as the representatives of the Roman Catholic Church, the Archbishop of Ljubljana, dr. Jože Pogačnik, his assistant bishop, dr. Stanislav Lenič, the apostolic administrator for Slovene Primorje, dr. Janez Jenko, the Bishop of Maribor, dr. Maksimiljan Držičnik, his assistant bishop, dr. Vekoslav Grmič, the heads of the male orders, several professors from the Theological Faculties of Ljubljana and Maribor, and others. Also represented were the Slovene Evangelical Church, the Baptists, the Adventists, the Serbian Orthodox Church and some other smaller religious communities.

ANTON EPPICH HAS TAKEN HIS LEAVE OF US

On Wednesday, January 26th, only a week after he had celebrated his 87th birthday (on Tuesday, January 18th), Anton Eppich, one of those who returned to his native-land from America, and formerly a very well-known cultural worker in the Slovene societies of Cleveland, died quietly at the old People's Home in Vrhnika, where he and his wife had been living recently. He was, in fact, born in Kočevje but felt himself to be a "Belokranjec", as his family moved to Črnomelj when he was only a few weeks old. It was there that he went to school, then he apprenticed himself to a saddler; after serving in the Army, like so many others at the time, he left for America just before the start of the First World War.

In America he got employment in a factory of stoves, but devoted all his free time to work in the Slovene societies, which were developing very fast at that time.

First he joined the ranks of "Slovenski Sokol", and then the first Slovene band "Bled". He had been attracted to playing in a band ever since he was a child, and learnt to play the flute and the cello by himself. When the "Ivan Cankar" Dramatic Society

was established in Cleveland in 1919 he joined it straight-away. A large number of demanding theatrical works from the Slovene and world repertoire were put on the American Slovene stage by this society during the 41 years of its existence. Anton Eppich proved himself in this society as an actor and director, as well as writing "couplets" and appearing in them himself; in 1939 he was chairman of the society. In addition to all this he worked diligently at the Slovene national reading-room for 21 years. From the very start up to his return to Slovenia after 47 years he was a member of the S. P. N. J.

It was eighteen years ago that he, his wife Francka née Moškrič from Vevče near Ljubljana, and his son Lovro returned to Slovenia to stay. Lovro spent several years studying music in Ljubljana and Belgrade, and then obeyed the urge to return to America where he had been born and had grown up. He lives there permanently now with his family. Anton and Francka set up a pleasant home in Šiška. We used to meet them at events arranged for emigrants, at the Matica Office and elsewhere. They were always very glad to meet their American friends and acquaintances when they came over to us for a visit. A few years ago they celebrated their golden wedding anniversary among us and received many expressions of congratulation. But, as the years went by, they started to have difficulties with their health. Anton had trouble with his sight and his legs seemed to become heavier and heavier to him; Francka started to have serious trouble with her health, too. And so in 1975 they moved into the pleasant Old People's Home at Vrhnika, where they found many new friends.

Now Anton has taken his leave of all of us. We shall certainly remember him with honour, as, we are sure, all his numerous acquaintances and former fellow-workers in the U. S. A. will do, too.

The spring in the village of Gradnje near Sežana — photo by: A. Tomšič

DŽEMAL BIJEDIĆ LOSES HIS LIFE IN FATAL PLANE CRASH

It was on January 18th that the president of the Yugoslav Federal Government, Džemal Bijedić, lost his life in a plane crash in the vicinity of Sarajevo. His wife Razija, the flight-crew and two other accompanying passengers were all killed in the crash, too. Thus, with the death of Džemal Bijedić, Yugoslavia has lost a capable statesman, who had led the Federal Government for a full six years, a noted revolutionary and champion of the development of self-management socialism. Džemal Bijedić was born in Mostar in 1917. Already as a youth he had become enthusiastic about the ideas of Marxism and the class struggle. As a student of the Faculty of Law in Belgrade he joined in the struggle of the progressive forces and be-

came a member of the Communist Party in 1939. His experience as a hardened revolutionary came in extremely useful during the National Liberation War; after the war Džemal Bijedić carried on working unselfishly on the renewal of our country. From the Liberation up to his too-early death he was in charge of a number of important duties in Bosnia and Herzegovina and in the organs of the Federation. He was first Federal Secretary for Legislation and Labour, and a member of the Federal Executive Council. During this time he was also president of the republic's executive council of Bosnia and Herzegovina, after which he was vice-president and then president of the Assembly.

He was elected as president of the Federal Executive Council in 1971, and again in May 1974 after the passing of the new constitution of the SFRJ. As president of the Fe-

deral government he was put in charge of a large number of tasks involving the solving of socio-economic questions and self-management relations, as foreseen by the new constitution, and consistently championed the realization of equal rights among the nations and nationalities of Yugoslavia. The late Džemal Bijedić made innumerable journeys around the whole of Yugoslavia; as well as this he had, by reason of his function as premier of non-aligned Yugoslavia, great international obligations, which made it necessary for him to travel all round the world. He visited many friendly non-aligned countries, and also Australia, the U. S. S. R., the United States, the People's Republic of China, France and other countries.

Wherever it was possible, when abroad President Džemal Bijedić always got together with his fellow-countrymen in those countries which he visited, had a nice talk with them, and did his best to make sure that they had as good as possible living conditions there and on their return to their native-land.

SLOVENIA IN THE YEAR 2000

According to a study on the growth and urbanization of Slovenia, 42 % of Slovenes live in towns and 80 % of Slovenes are no longer engaged in agricultural activities. This means that 38 % of those Slovenes who are not farmers live in the country. Among the latter there are quite a lot of part-time farmers.

The study has also shown that in Slovenia there are two large cities and a great number of small towns, with hardly any medium-sized towns; in the latter category are included only Celje and Kranj. Moreover, there are certain areas with no appropriate urban centres of their own at all, e. g. Primorska, South-east Koroška, Spodnje Posavje; they therefore come under the influence of other Slovene or non-Slovene towns.

These facts alone are, of course, not sufficient for the

forming of the long-term development policy of urbanization in Slovenia, as they indicate, primarily, the present state-of-affairs, rather than showing in what direction and in what way we are to proceed in the future. Such a policy should, in fact, stem from the goals which are being pursued by our society as a whole.

The policy for the future development of urbanization involves the concept of polycentric development, by means of which we hope to stop a process which has, unfortunately, become much too regular a practice, i.e. the abandoning of remote and less remote places in Slovenia. This can be done, of course, only by providing each citizen with as equal conditions of living, education, work and social status as possible. In order to achieve this efforts should be made to do the following:

— to improve the facilities of some urban centres, thus promoting the development of their urban functions. This, together with a sensible distribution of employment centres, should contribute towards the equalizing of conditions for providing the inhabitants of all parts of Slovenia with material, educational, cultural, health and other services;

— to link all centres of development, both those which are to develop rapidly and those which are to develop more slowly, with their hinterlands as well as possible, since by the year 2000 90 % of the Slovene population should be able to reach by public transport, in 30 minutes at the most, their schools, workplaces, etc. At the same time individual centres of development should be linked with other centres, so that the entire system of towns forms a highly-organized urban whole, having good connections with the rest of Yugoslavia and Europe as well.

On the basis of the above-mentioned starting-points and the aims of the urbanization policy, as well as on the basis

of the theoretical considerations and aims of the socio-economic development of S. R. Slovenia, our experts in town-planning have established a network of centres of development which, together with their areas-of-influence, cover the whole territory of Slovenia. These centres or urban areas are the following: Murska Sobota, Maribor, Ptuj, Gradec-Ravne-Dravograd, Celje, Velenje, Krško-Brežice, Trbovlje-Hrastnik-Zagorje, Novo mesto, Ljubljana, Kranj, Jesenice-Radovljica-Bled, Postojna, Nova Gorica, Koper-Izola and Piran.

Among the most important inter-communal centres are the following: Ljubljana, Maribor, Celje, Koper, Novo mesto and Nova Gorica. Apart from their immediate areas-of-influence, these centres should, with their functions, "cover" a wider area, with more than 100,000 inhabitants. In this connection Ljubljana has, of course, a special role to play; as the Republic's capital it covers, with some of its functions, the whole of Slovenia.

All the other above-mentioned centres or urban areas belong to the category of inter-communal centres: Murska Sobota, Slovenjgradec-Ravne-Dravograd, Ptuj (in connection with Maribor), Trbovlje-Hrastnik-Zagorje, Kranj (in connection with Ljubljana), Jesenice-Radovljica-Bled, Jesenice-Radovljica-Bled (in connection with Kranj), Krško-Brežice, Velenje (in connection with Celje), Postojna and Koper-Izola-Piran. These inter-communal centres should, with their medium level functions, cover areas with more than 40,000 and less than 100,000 inhabitants.

It has been agreed that by 1985 seventy percent of the whole of the population of Slovenia should be living in towns with a total of 1000 or more inhabitants, by the year 2000 this fraction should increase to eighty percent, together with those living in urbanized regions outside towns. This means that only

30 % of Slovenes will be living in the country by 1985, and only 25 % by the year 2000. In 1985 the total population to be living in Slovenia will be somewhere between 1.9 and 2.1 million, so this makes a total of 1.4 million people living in towns. By the year 2000 the population of Slovenia should have reached somewhere between 2.2 and 2.4 million, which means that there will then be 1.8 million people living in towns. A total of 45 % of the population should be at work in 2000, which makes a total of 1,060,000. Most Slovenes will be employed in industry and mining (sector 2) — a total of 47 % —, whereas sectors 3 in 4 will increase considerably, employing 44 % of all workers. The remainder will be employed in farming and forestry (sector 1), which means that significantly fewer people will be employed in these two fields than are now. The Social Product should increase annually by 6.5 % up to the year 1985 and then by 4.7 % up to the year 2000. If it maintains this level of Social Product then we will reach a total of 3000 dollars per head in 1985 and 5000 dollars per head by the year 2000.

THE SLOVENE PHILHARMONIA — OFF TO AMERICA THIS AUTUMN

When one decides, at lunch-time, that one would like to go to a concert at the Slovene Philharmonic Hall in Ljubljana in the evening, one can easily be disappointed. However, it is not the concert or the musicians one would be disappointed at; it may easily happen that one won't hear any music at all, since one'll be stopped in front of the box-office by the notice "sold-out". For, if anywhere, then the old proverb "first come — first served" holds true in the case of tickets for concerts at the Slovene Philharmonic Hall.

What does this mean? Is it that Slovenes are extremely fond of music, or is it, perhaps, that the Slovene Phil-

harmonic Hall is far too small for a city like Ljubljana? We could say that both the first and the second is true.

For a long time Slovenes have been known as music lovers. This is proved by the great number of songs which have been preserved over the centuries. Instrumental music has not been neglected either. On the contrary, historical evidence shows that in the past quite a lot of attention has been paid to this kind of music in Ljubljana. Thus our central musical institution prides itself on its rich tradition, which dates back to the time when independent symphonic art was in its ascent, almost 300 years ago. It was in 1701 that the Academia Philharmonicorum society was founded in Ljubljana. Academia Philharmonicorum was established on the lines of the Italian academies, and was among the first of its kind in Europe.

About 100 years later this society split up and the Philharmonic Society was founded in its place. At that time concert life in Ljubljana was very lively. Audiences were able to get acquainted with the works of the most important composers, from Haydn, Mozart and Beethoven to Schubert, Schumann, Brahms, and Liszt. The Philharmonic Society became well-known abroad, too. Thus the most famous musicians in the world came to give concerts in Ljubljana. The fame of the Philharmonic Society at that time is proved also by a personal letter from Ludvig van Beethoven, in which he thanks the Society for having elected him an Honorary Member in 1819.

With the Slovene national revival in the middle of the 19th century, independent Slovene musical life started to develop within the otherwise mainly German-orientated society. This led to the foundation of the Slovene Philharmonic Orchestra in 1909.

The philharmonic orchestra was directed by the well-known Czech conductor Václav Talich. That the musical standards of the Slovene Phil-

harmonic were very high is proved, too, by the fact that several other famous conductors, like Gustav Mahler, Fritz Reiner, and Lovro Matačić, regularly appeared to conduct the orchestra. If we look through the programs we can see that during the period between the two wars the Ljubljana audience was particularly fond of listening to the works of Debussy, Bartok and Stravinski.

The Slovene Philharmonic continued its rich tradition and maintained its high reputation after 1947, too, when it was founded anew. Ever since then the symphonic orchestra and the choir have been making efforts to fulfil their tasks as defined in the decree of establishment from 1947. These tasks include the following: to organize musical life in Slovenia, with both our own and foreign musicians as participants, to promote the exchange of musicians, to encourage the performing of works composed by our own and foreign composers, and to publish musical works and publications about Slovene musical art. The purpose of the Slovene Philharmonia is to promote and spread musical art throughout Slovenia and to present it in other republics and abroad.

The Slovene Philharmonia has undoubtedly been successful in fulfilling these tasks. Apart from our own artists, its regular guests are the most famous personalities in the world of music: conductors Kletzki, Kondrašín, Matačić, Mehta, Sanderling, violinists Kogan and Ricci, celloists Fournier, Navarra, Rostropović and Starker, pianists Benedetti, Michelangeli, Rihter, Rubinstein, Gould and others.

During this year's concert season, apart from the Slovene Philharmonic Orchestra with its conductors, several well-known Yugoslav and foreign orchestras and soloists have performed or are still going to perform at the Slovene Philharmonic Hall. Let us mention only some of them: the Moscow State Symphony Orchestra, conducted

by Evgenij Svetlanov, the harpist Nikanor Zabaleta, the violinists Igor Bezrodni and Gideon Kremer, the pianists Cristoph Eschenbach and our well-known Dubravka Tomšič-Srebotnjakova. The audience will be also able to hear an extremely talented young flautist, 19-year-old Irena Grafenauer.

Although the audience shows the most interest in works by the famous classical composers, i. e. the so-called standard repertoire — the Beethoven Cycle dedicated to the 150th anniversary of the death of this unsurpassable musical genius, could, for instance, have been repeated twice or even three times with all tickets sold out — the repertoire of the Slovene Philharmonia offers works from all periods.

The repertoire is thus doubtlessly very extensive and varied. Unfortunately, it is accessible to far too few people — a fact which all those who are left without tickets in front of the old yellow building at the bottom of Liberation Square, the former Revolution Square, which, even further back, used to be called Congress Square know all too well. In its concert-hall only 546 people can enjoy listening to the music. Its acoustics are not too good either. Therefore it often happens that members of the Slovene Philharmonic can't recognize their own playing when they perform as guests in other highly-acoustic concert-halls. During this year's concert-season the Slovene Philharmonic has performed with great success in Trieste — they are going to give another concert there this year —, in Poland and in Salzburg, where both their concerts were sold out. They met with no less success during their grand tour of the Soviet Union, where they performed within the "Days of the Yugoslav Culture". They are hoping to be equally or perhaps even more successful on their grand tour of the United States, where the audience will probably be specially interested in works by Slovene composers.

THE THREE VILLAGES OF "BISTRICA" ALONG THE RIVER MURA

There, where the River Mura flows lazily across the plain, forming many bays and backwaters, three "Bistrica"'s have been caught in its arms. There are few settlements in Slovenia where the river plays such an important part in the villagers' lives. For centuries she has turned millwheels, carried boats from one bank to the other, satisfied people's thirst with her clear water, and supplied numerous families with plenty of fish. In Winter the boats and mills were frozen by ice; they thawed out in Spring, and crops, people and settlements were covered in mud and grass which was carried down by the river.

Originally only one village of Bistrica was known of, then in the first half of the 15th Century, there were already two, that is the present Upper and Middle Bistrica. The settlement of the land around Lower Bistrica started in earnest only in the Seventeenth Century and has continued since then. The present number of people living in the three villages was reached over a hundred years ago. Ever since then the superfluous working force has had to go out into the wide world to make their living. Two hundred and twenty of the villagers are temporarily employed outside Yugoslavia; in time they may return to their farmsteads. Altogether, in Upper, Middle and Lower Bistrica there are 500 households.

THE RIVER MURA — A DIVIDING-LINE AND A LINK

The Hungarian-Styrian border has been fixed along the River Mura for as long as a thousand years, thus separating the Slovene population by force. The Slovene serfs had to carry out the orders of their Hungarian squires; by the building of dykes they pushed the Mura towards the Styrian side, which caused floods on the Mura plain. On

the Styrian side soldiers with cannon tried to prevent any violent changing of the course of the river. In 1755 the Empress Maria-Therese temporarily mastered the restless river by means of dykes, and settled the eternal disputes about the border by ordering the setting-up of boundary stones. Ten years before the First World War, the dykes along the river up to Veržej were restrengthened, whereas the three villages of Bistrica have become safe from highwaters only over the last ten years. Due to the unstable border the villagers of the three Bistrica's have their fields, meadows, and woods on the Mura Plain, whereas the villagers of the Mura Plain have theirs on the left bank. If a Bistrica farmer happens to have a vineyard in Ljutomerske gorice (the Ljutomer Highlands) he has to cross the river up to forty times a year. The Godina family from Middle Bistrica have to cross the river several times a day, since most of their property is situated on the opposite bank.

Out of the ten ferries which have operated regularly along the Slovene section of the Mura river, three until recently belonged to the Bistrica villages. Last year the Middle Bistrica ferry stopped working, since a bridge was built there; the Upper Bistrica ferry was sunk and the ferry at Lower Bistrica was equipped with steel-hulled boats.

MILLERS AND FISHERMEN

Not long ago the floating mills on the Mura were depicted on all tourist leaflets as the main attraction of the landscape. When Vučko the miller of Upper Bistrica ran short of work and of money for repairs he could hardly get used to the idea of his mill improving the tourist attractiveness of the "Bobri" restaurant and tying-up point in Lower Bistrica. For a few years the stationary millwheels attracted visitors' attention, but since the new owners of the mill couldn't afford the maintenance expenses, the mill was swallowed up by the

water. Museum workers removed what was left of it to Lendava Castle and included it among the museum's exhibit. In the old days the Kreslin bits.

millers, Jurij, Martin, Štefan and Marko of Lower Bistrica were able to make enough money to support a family of ten or even more members easily, and even to offer work to the poor villagers from time to time. In Lower Bistrica alone, eighteen mills were working during the period between the two World Wars. Although the area around the three Bistrica's is the most attractive for the Pomurje fishermen, even nowadays, the number of fish caught is steadily decreasing. The water, which was formerly fit for drinking, is now so polluted that it cannot even be used for watering gardens; life in it is rapidly dying out. Thus the restaurants get their supply of fish from the market or from fisheries.

VILLAGERS LEAVE HOME FOR FOREIGN LANDS

Nearly every Bistrica family has one or more of their members living abroad. Earlier, immediately after the Second World War, a great many of the villagers of the Bistrica's joined building firms from Ljubljana.

The Mlinarič's of Middle Bistrica raised seven children on a poor farmstead with 2.5 hectares of land. Husband Ivan went off to France in his early youth to earn his living. After the war he spent 18 years working on the Mura dykes. His daughter Olga followed in his footsteps to France; after several years she met up with her sister Cilka and brother Štefan in Toronto. Vera had experienced a few years of temporary work in Germany; with her savings she then made a home for herself at Črešnovci and got a job in the "Planika" shoe factory at Turnišče. The youngest daughter settled at Šmarje near Koper, whereas Terezija stayed at home

The village of Filovci (Prekmurje) — photo by: Ančka Tomšič
Bogojina — photo by: A. Tomšič
The typical motif of Prekmurje — in the village Martjanci — photo by: A. Tomšič

with her parents. With joined forces the Mlinarič's have built a new house; the memory of the old wooden house with its black kitchen and only one room has been preserved in the picture hanging in the hall of their new home. In spite of the hard life he has led 70-year-old Ivan Mlinarič is still strong and in high spirits, and he is still the leader of the singing group composed of older villagers.

Where the road leading through the three Bistrica's crosses the road to the new bridge over the Mura, there stands the impressive Sabo Inn. Already when the inn was being built villagers used to say that no inn in the area would be able to match it. At first Sabo's sons, Viktor and Jože, regularly sent their savings from Montreal to their father, who invested them in the building. When Viktor found himself an Italian wife in Canada, his father dreamed about the distinguished guests from Italy who would come hunting. Later on the younger son, Jože wrote that would not be coming back to find himself a wife at home as he had found a girl in Canada. Both sons kept extending their temporary stay in Canada and their father could not live on their promises alone. When illness finally broke him, he let the inn. The still-unfinished building now bears a shiny plate with "Kavaš" written on it, and when, from time to time, Sabo's sons come over for a visit, they pay the same price for their drinks as the local people.

A BREAK WITH THE PAST

The seemingly idyllic life along the Mura River has changed completely over the last few decades. The villagers of the three Bistrica's no longer depend on the whims of the river and are quickly making up for their economic undevelopedness.

With the asphaltting of the village roads the villagers of the three Bistrica's have finished a series of most important and difficult works. What still remains to be done is the building of several trans-

former-stations, since the number of electricity-users has greatly increased. As far as the river is concerned, they are only anxious that the dykes will be strong enough and they hope that the building of hydro-electric power-stations will tame the river completely.

Owing to the fast stratification of the village, the villagers of the Bistrica's have to face the current problem of how to provide employment for the younger generation and decent life for the older villagers, the flames of whose fireplaces are slowly dying out.

INGOLIČ' SEVEN DECADES

Who hasn't yet read a story or a novel written by Anton Ingolič, in which he'd meet people who are so life-like that it seems you've met them yesterday and had a chat with them?

Anton Ingolič has written fifty books: several of them have been translated into various languages. This undoubtedly most prolific Slovene writer turned to the seventieth page of his life's calendar on January 5th. On this very day he signed a contract for a new book. Doesn't this fact alone show you what an active and hard-working life he leads? Apart from his other responsibilities Anton Ingolič has, for several years now, been closely associated with the work of Slovenska Izselska Matica; he is a member of its Executive Board and Chairman of the Editors Council of its publications. When I asked him for an interview upon his 70th birthday he kindly agreed to it, but it was his wish that I shouldn't write about him at length nor praise him too much. I promised to fulfill his wishes and I will try my best to do so, but it won't be easy. Let

me first give a short account of the writer's life.

Anton Ingolič comes from Spodnja Polskava in Štajersko. His father was a farmer and a joiner. As a boy, Ingolič liked to do carpenter's work, until he was thirteen and had to go to the secondary school in Maribor. As a student he spent a year in France and then attended the University of Ljubljana where he graduated at the Department of Slavonic Studies. He had to wait a year before he finally got his first job as a teacher at the secondary school in Ptuj. He worked there before and after the war. Later on he taught in Maribor and then in Ljubljana, where he retired a few years ago. These are just a few bare facts. A lot happened in-between. There was the war and the exile to Serbia, there were anxious and sad moments. And there is his creative writing which has accompanied him all the time, for better or

worse. Whenever he wasn't actually writing he was thinking, watching, taking notes, creating in his thoughts. And it is exactly forty-five years since his first short-story was published in "Ljubljanski zvon".

"When and where did the idea to write about our emigrants come the closest to you?" I asked him.

The writer smiled and replied: "Oh, that goes a long way back in the past, to the time when I was a student. At Spodnja Polskava, where I come from, there was a baker, Anton Opraš, who used to live in America, in Brooklyn. A short time before the outbreak of the First World War he came with his wife and his American-born daughter to visit his relatives at Polskava. When the war broke out they stayed on. Anton Opraš was a Socialist. He told us a lot about America, about our workers there and about Etbin Kristan, who had fought

The ploughing on the old and on the new way — photo by: Janez Zrnc

for the workers' rights. I liked to listen to Oprauš. I was also attracted to his daughter Adela, who later became my wife."

The returned American emigrant, Anton Oprauš was thus the first initiator. Then there was the time which Anton Ingolič spent as a student in France, where he got familiar with the hard life of our fellow-countrymen abroad, and finally there comes his exile to Serbia, during the last war. It is true that people from Slovenia were received with great hospitality but they were exiles nonetheless. Ingolič's first work with a theme from the life of emigrants was the short story "Milka's Madness" ("Milka's Madness"). He spent some time among our miners in Northern France, in Marlebach, Tucquegnieux, and elsewhere. He visited our people in Belgium, Holland and the Westfalen district of Germany. Thus his works "Črni labi-

rinti" ("The Black Labirints"), "Nebo nad domačijo" ("The Sky above the Farmstead"), and "Kje ste Lamutovi" ("Where are you, Lamuts?").

In 1963 he travelled by cargo-ship to America. Before that he assiduously learned English from records. He spent over 160 hours travelling by bus all over America, visited a number of our settlements and talked to our countrymen. When he returned he wrote a book of travels entitled "Pri naših v Ameriki" ("Among Our People in America"). Two years later, in 1966, his novel "Lastovka čez ocean" ("A Swallow across the Ocean") was published. An incidental meeting with an American Slovene lady, who was visiting Slovenia together with her granddaughter and who told him that in future every time she came to her old country she was going to bring one of her grandchild-

ren along with her so they wouldn't forget the native language of their forefathers, made him all enthusiastic, and in 1969 his story "Deklica iz Chicaga" ("The Girl from Chicago") was published by "Mladinska knjiga". In 1975 "Državna založba Slovenije" published three of his novels about the life of our emigrants, "Kje ste Lamutovi?", "Nebo nad domačijo", and "Lastovka čez ocean", under the common title "Domovina v srcu" ("The Native-Land in my Heart"). In his latest works the writer returns to his native village, Spodnja Polskava, beneath the Pohorje Mountains. His novel "Pradedje" ("Our Great-Grandfathers") is set in the time of the great peasant uprisings of 1635. The novel "Gorele so grmade" ("The Beacons Were Burning"), a part of which has been published in Rodna Gruda, is a kind of sequel to "Pradedje" although it forms an indepen-

dent whole in itself. The story is set in the second half of the 17th century. This novel will be published by "Mladinska knjiga". The third novel is already being created in the writer's imagination. It will include the lives of nine generations up to the present time. He is going to write it, if ... The writer's eyes smile in a somehow melancholy way.

Why? Why should they? Is it perhaps because of those seventy years which have left no trace at all on him? All his life he has been so busy working and creating, that he hasn't had time to get old. The people from his stories and novels, both good and bad, young and old, but all of them truly made of flesh and blood, have taken those years away, for they know that work has been and will always be the nicest present for their creator, yesterday, today and tomorrow, too.

INA SLOKAN

PÁGINA EN ESPAÑOL

KRANJ. En esta ciudad de Gorenjska tuvo lugar «la semana del drama escrito esloveno». En el teatro Prešeren de esta localidad se inició el debate abierto entre los directores del teatro y de las diversas escuelas teatrales eslovenas concurrentes. Es así que pudieron oírse discusiones de gran valor literario. Lo interesante del caso es que en los citados debates podían intervenir también los asistentes al mismo, es decir no sólo discutían los artistas, organizadores, profesores de arte, etc. sino además el público que asistió en gran cantidad al teatro Prešeren.

LJUBLJANA. En la ciudad capital de Eslovenia se realizó una serie de festejos en honor al más grande poeta esloveno: Franc PREŠEREN. Uno de los encuentros más esperados fue la actuación del conjunto de balet que dirige y lleva el nombre de su creadora «Lidija SOTLAR». En el Teatro de Ljubljana actuaron los siguientes intérpretes del balet moderno esloveno: Lidija Sotlar, Mateja Rebolj, Lane Stranič, Alenka Šest, Štefan Furijan, Miloš Bajc, Ivo Kosi y Mojmir Lasan. El primer domingo del mes en curso fue elegido para comenzar la conmemoración y recuerdo al más célebre poeta de todos los tiempos en Eslovenia: Franc Prešeren. Este autor ha dejado una innumerable cantidad de obras todavía desconocidas en otros países. Su riqueza lingüística deja canalizados los albores de la poesía eslovena moderna. En su pueblito natal, Vrba, colocaron flores en su casa y placas en las paredes de la todavía existente teraza que lo vio nacer. En Kranj y en Ljubljana tuvieron lugar las ceremonias recordatorias del caso. Las escuelas primarias y secundarias recordaron al inolvidable poeta con recitados, flores, actos, etc.

TREBNJE. En esta localidad de Dolenjska tendrá lugar el encuentro tradicional de los artistas aficionados o como se les llama aquí «artistas del arte ingenuo». Participarán 40 artistas de Yugoslavia y dos extranjeros un brasilero y un argelino. Todos los par-

ticipantes son aficionados o la industria del vestido y confección. Se curtieron en cambio 8984 toneladas de cuero vacuno, un tercio más que en el año 1975. Junto con la cooperación de sus sucursales adheridas de Šoštanj y Šmartno pri Litiji se ha conseguido exportar por un valor de 16,5 millones de dólares! LJUBLJANA. Después de haberse suspendido la actuación de los magisterios (escuelas para maestros) por el término de cinco años, volverán ha fundarse nuevamente los mismos en las escuelas que tienen bachillerato de pedagogía, escuelas pedagógicas y escuelas medias para la enseñanza media de maestros primarios. Ante la necesidad de profesionales en el campo del magisterio se decretó nuevamente la ley de apertura de los ex-bachilleratos pedagógicos. Es así que dentro de poco podrán inscribirse en este tipo de escuela media todos los que deseen continuar sus estudios para obtener el título de maestro de enseñanza primaria.

PIRAN. Después de la exitosa gira artística por las ciudades italianas Ferrara, Treviso, Conegliano, Trieste, Gorizia y otras, vuelve a la GALLERIA de ARTE de Pirán la colección de pinturas de los autores de Primorska: Herman Pečarič, Zraj Komac, Mira Ličen, Silvester Komel, Jure Čilhara, Rafko Nemec, Lucijan Bratuš, Ivan Varl, Miloš Volarič, Ivo Lenščak-Pilon, Paulo Medvešček, Danilo Jejčič, Marko Pogačnik, Nedeljko Pečanac, Jože Pohlen, Janez Lenassi. Aparte de las pinturas expuestas, varios de estos autores se presentaron además como artistas múltiples, es decir que aparte de sus acuarelas óleos y témperas expusieron obras gráficas, plásticas y esculturas. Es interesante notar que los autores de la citada colección no son todos jóvenes, entre ellos hay también algunos representantes de las diversas escuelas tradicionales de Primorska.

MININOTICIAS

VRHNIKA. A pesar de la crisis que sufre el mercado de cueros, la fábrica y curtiembre de Vrhnika ha aumentado la exportación en un 6 % en relación al mes anterior. La fábrica INDUSTRIA y CURTIEMBRE de CUEROS de Vrhnika ya actúa en el mercado internacional y europeo desde hace 30 años atrás. Produce el 60 % del cuero porcino para

litros de leche, 10 que significa un 12 % más que lo vendido en el año anterior. — Exportóse 11,98 mill. de litros de vino (13 % menos que en el 75) — En el mercado interno vendióse 37.936 ton. de papa.

— Se exportaron 27.987 ton. de manzanas (60 % más que el año anterior)

LJUBLJANA. La OPERA estable de Ljubljana visitó la ciudad de Trieste el 12 y 13 de febrero. Actuó en el escenario del HOGAR CULTURAL ESLOVENO. En esa ocasión se puso en escena la ópera del famoso y conocido compositor músico esloveno KOZINA, «Equinoccio». Ambas veladas fueron dirigidas por Ciril Cvetko. La batuta de este celebrado maestro dirigió el acompañamiento orquestal y coro, lógico además de las primeras voces de los ya conocidos artistas S. Gugolovski, Milka Evtimova, Franc Javornik, Zlata Ognjanovič, Ženi Živkova, Samo Smerkolj, Edvard Sršen. Además actuaron: Karlo Jerič, Dunja Zupan, Alenka Dernač-Bunta, Jože Gašperšič, Jaka Jeraša, Anton Prus y otros.

DEPORTE. El joven Franc Peternel (hijo de nuestro campeón de tiro) volvió desde Andorra con el nada menos título de campeón europeo de tiro con pistola de aire comprimido. Aparte de ello debemos señalar que el flamante campeón es además socio del Club de Tiro de Kranj. Tiene apenas 19 años y ya hace cinco que practica el tiro al blanco con armas de todo tipo. Prefiere las de aire comprimido (tipo profesional) y los revólveres livianos. Si sigue los pasos de su padre entonces podemos asegurar que tenemos en puerta a un futuro campeón mundial de LJUBLJANA. En el año 1976 y lo que va del año en curso han nacido en las cinco municipalidades de esta ciudad un total de 5042 nuevos ciudadanos. Entre ellos 2631 niños y 2411 niñas. El municipio que tuvo más bebés fue el de Vič-Rudnik con 1327 recién nacidos. En el 1975 nacieron 4968 (2511 varoncitos y 2457 mujeres)

UN POCO DE ESTADISTICA

— Según el Instituto de Estadística de Eslovenia tuvimos a fines del año pasado un gran aumento en la exportación de carne, a saber: se vendieron 67.648 ton. de ganado en pie varios países europeos. Lo que significa un 13 % más que en el año 1975, o sea 7625 ton. más de carne que se exportó al extranjero. Se redujo en cambio la exportación de la carne de ternera en un 9 % o sea 431 ton. menos que en el 1975. Eslovenia vendió además a varios frigoríficos extranjeros 19.796 ton. de carne porcina. El récord de exportación lo señaló la carne de aves: 60.420 ton., es decir 19.328 ton. más que en el 75. Nada menos que un aumento del 47 %! Además de las carnes citadas también se exportó 239,4 millones de

Podjetje Emona, ki ga srečujete na vsakem koraku v stari domovini praznuje letos 10. aprila 30-letnico svojega obstoja. Zaposluje nad 6.000 delavk in delavcev, vsak čas pa jih bo še kakih 3.000 več.

Emona se s svojimi trgovinami in tovarnami razteza od Mure v Pomurju do Jadrana in od Triglava do hrvaške meje ter preko nje. Vse doslej je bila eden od največjih in najskrbnejših preskrbovalcev Ljubljane z živili vseh vrst, kakor tudi s predmeti za najširšo porabo.

Podjetje Emona združuje v svojem okviru poljedelstvo, govedorejo, prašičerejo, proizvodnjo močnih krmil, trgovino na debelo in drobno, zunanjo trgovino, turizem, hotelirstvo in inženiring.

Emonski poljedelci imajo svoj sedež v Domžalah pri Ljubljani. Pod Šmarno goro in v okolici Kamnika obdelujejo 4.500 hektarov njiv in pretežno goje govejo živino. Tisoč krav daje na leto nad 4 milijone litrov mleka. Hkrati Emonci vsako leto spitajo tisoč glav mlade govedi. Na farmi prašičev v Ihanu Emonci rede svetovno znane bekone — 50.000 piltancev letno, 40.000 prašičev za zakol in 10.000 plemenskih svinj. Emonina industrijska proizvodnja ima tri tovarne. Mesna industrija v Zalogu pri Ljubljani je klavnica in tovarna mesnih izdelkov ter konzerv.

Druga tovarna v Mostah izdeluje močna krmila za živinsko krmo in umetna gnojila. Tretjo tovarno predstavlja velika ljubljanska pekarna, ki s svežim kruhom dnevno oskrbuje nad 100 Emoninih trgovin, marketov in tri supermarkete. Mesna industrija iz Zaloga daje letno na trg 15.000 ton svežega mesa ter 9.000 ton klobas, salam in konzerv vseh vrst. Dobršen del tega blaga pošilja v ZR Nemčijo pa tudi v Združene države Amerike. Posebna podružnica zaloške mesne industrije je pršutarna Lokve pri Sežani. Tu pripravljamo in na zraku sušimo sloviti kraški pršut, ki je znan in iskan daleč preko meja naše države.

Trgovina na debelo ima 35.000 kvadratnih metrov modernih regalnih skladišč v ljubljanskih Mostah. Paletno regalna skladišča za trgovino na drobno so izdelana po najmodernejših evropskih načelih. V okviru skladišča ima Emona tudi pakirnico in prazarno prave kave (6 ton na dan) ter nad sto tovarnjakov, ki dan in noč razvažajo živila po trgovinah v Ljubljani in Sloveniji.

Pod zastavo Emone je v Sloveniji več hotelov: v Mariboru, Celju,

EMONA ZA VSE, VSELEJ IN VSEPOVSOD

VELIKO SLOVENSKO PODJETJE

Hotelsko naselje Bernardin v Portorožu

Ljubljani, Cateških toplicah in v Portorožu ob slovenski obali Jadrana. V njih je gostom na voljo skoraj 4.000 postelj. Med najnovjše spada hotelski lepoteč Bernardin v Portorožu, v katerem je prostora za 1.500 gostov. To ni samo hotel, temveč prava hotelska vas, v kateri je več deset trgovin in gostiln, hkrati pa je zaprta za ves avtomobilski promet. Emona ima tudi lastno turistično agencijo Globtour, ki ima svoje tipalke razpredene po vseh večjih turističnih točkah v Jugoslaviji. Globtour zelo dobro sodeluje z ameriškim Kollandrom ter z njim vsako leto pripelje v staro domovino več tisoč naših rojakov. Odlično sodeluje tudi z agencijo Yugotours (angleški turisti) in zahodnonemškim Kaufhofom, ki je podobna trgovsko-hotelsko-industrijska hiša kot Emona.

Inženiring Emone posreduje popoln marketing za gradnjo gospodarskih poslopij, tovarn in farm doma in v tujini po principu: od ideje do ključa v roke. Med drugim pravkar načrtuje gradnjo dveh farm prašičev (60.000 in 80.000) v afriški Nigeriji, medtem ko je pred leti v Eberswaldu pri Berlinu in na Poljskem na ta način zgradil farmo za 80.000 prašičev.

Vzrejo naših prašičev v Ihanu si praviloma ogledujejo delegacije iz vseh držav, ki prihajajo v Jugoslavijo, med njimi tudi najvišji državniki.

Močno besedo v okviru Emone ima zunanja trgovina, ki izvažata domača živila od gob do polžev, uvažata pa kavo, južno sadje in drugo.

Emonina zunanja trgovina zastopa v Jugoslaviji številne tuje firme od evropskih do japonskih ter skrbi za prodajo v letalskih in obmorskih brezcarinskih conah, pri čemer oskrbuje tuje ladje in diplomatska predstavništva doma in po vsem svetu.

Zelo močno sodeluje Emona z afriškimi državami v razvoju saj imamo v Centralnoafriški republiki lastno plantažo kave — na 1.000 hektarih.

Emona kot eno že doslej največjih podjetij v Sloveniji in Jugoslaviji se pravkar pogovarja o združitvi s številnimi drugimi manjšimi trgovci in hotelirji, s čimer bo postala pravi agroindustrijski in živilskoprometni velikan slovenskega, jugoslovanskega in mednarodnega pomena.

Danes, ko praznujemo 30 let obstoja, se s ponosom oziramo na prehojeno pot, saj se je podjetje praktično razvilo iz nič. Prvih dvesto delavcev je imelo en sam tovarnjak in veliko srce, da je v najhujših povojnih letih uspešno skrbelo za najnujnejšo hrano Ljubljančanom.

Zvone Gjurin

KOVINOPLASTIKA

INDUSTRIJA KOVINSKIH IN PLASTIČNIH IZDELKOV

LOŽ

PROIZVODNI PROGRAM:

1. GRADBENO OKOVJE
2. KARNISE VSEH VRST
3. PROGRAM NERJAVEČIH PROIZVODOV ZA GOSPODINJSTVO
4. TOALETNO SANITARNI PROGRAM
5. PLASTIČNA EMBALAŽA

